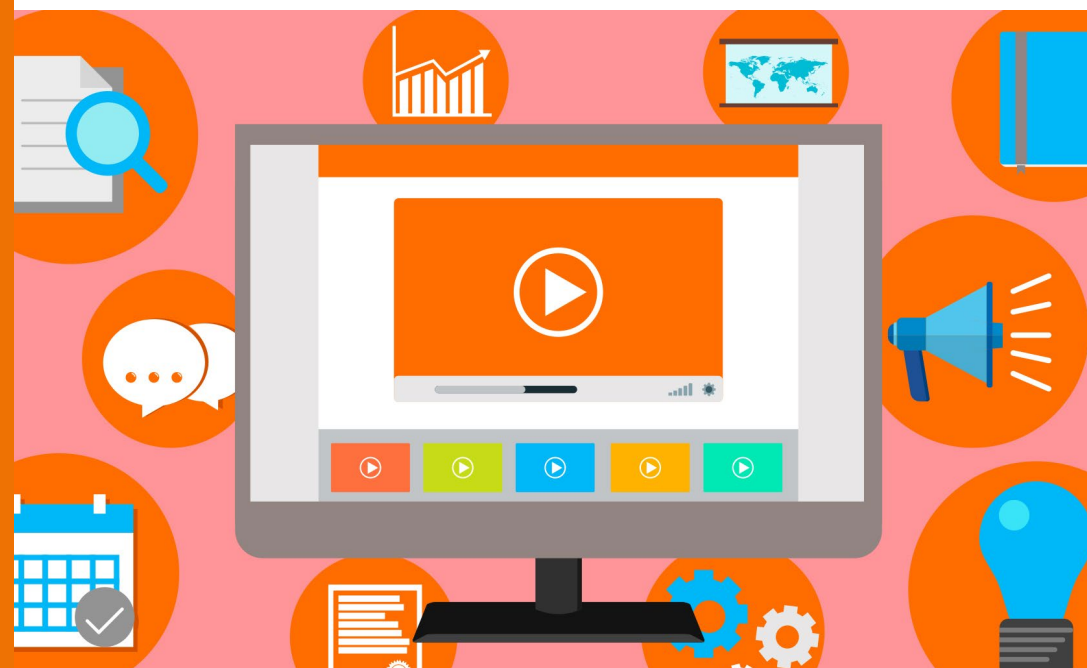

Mikko Äärynen (toim.)

Humakin bLogikirja

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Mikko Äärynen (toim.)

HUMAKIN bLOGIKIRJA

Mikko Äärynen (toim.)
Humakin bLogikirja

ISBN 978-952-456-320-8 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 70.

© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2018

Taitto: Emilia Reponen

SISÄLTÖ

Esipuhe	11
SANOITTAMALLA KAUPUNGINOMISTAJAKSI	12
Minna Hautio Sanoituskilpailu näkyväksi toteuttajien yhteistyöllä	13
Arto Lindholm Ammattimuusikko tähtisanoittamon vetäjänä - hyödyt ja rajoitukset	16
Minna Hautio Yhdet vielä ja sitten biisisanoittamo	19
Minna Hautio Aina ei onnistu	22
Juha Iso-Aho Biisisanoittamot Imatralla	25
Minna Hautio Millä kielellä Turussa lauletaan?	27
HYVINVOINNIN VÄLITYSTOIMISTO	31
Maarit Honkonen-Seppälä Uusia tuotteita ja palveluita lähes 30	32
CREVE 2.0	34
Benny Majabacka Luovien alojen kasvun esteiden purkumoukari - Creve 2.0	35
Henry Paananen Pallomerivideo, jota klikattiin 700 miljoonaa kertaa	36
Leena Janhila Uusi väylä yrittäjyyteen opinnollistetusta yrityshautomosta	38

PORUKALLA PÄÄOSAAN	40
Tiina Valkendorff & Judit Kemppilä Helsingin apulaispormestari vastaanotti Porukalla pääosaan -nuoret	41
PREVENTIIMI	43
Mari Tapio Miks sä sit tupakoit? Mitä tarttisit sen sijaan? Päihteidenkäytön ehkäisyn olennaisuuksista	44
Noora Paakki Alkoholilaki uudistuu – kulkevatko vapaus ja vastuu käsi kädessä?	46
Mari Tapio Päihteet ja urheilu – voiko (urheilun) päihdekulttuuriin vaikuttaa?	48
Marjo Kolehmainen Preventiimiverkoston viimeinen tapaaminen – Nuorten kanssa työ ei koskaan tule valmiiksi	50
Juho Oikari & Joni Johansson Alku ja juuri – Ehkäisevää työtä laivankannella	52
KUVAKO - KUVAKOMMUNIKAATIO VASTAANOTTOKEKUKSISSA	55
Elina Tapio Käytössä ”kaikki yhteiset kielenpätkät ja kokovartalokuuntelu” – vuorovaikutuksen käytänteitä vastaanottokeskuksissa	56
Suvi Pylvänen Kuvakommunikaatiosovellusta rakentamassa	60
Tanja Gavrilov Kasvokkain – kommunikaatiomenetelmiä tilanteisiin, joissa keskustelukumppaneilla ei ole yhteistä kieltä	61
Johanna Havimäki Minun keltainen ja sinun keltainen – kulttuurisidonnainen kuvanlukutaito	63

Marjukka Nisula Pikapiirtäminen tukee ymmärtämistä	65
Merja Puustinen Sanat kuviksi – kuvat sanoiksi	67
KIELETTÖMÄNÄ KAUPUNGISSA	68
Zita Kóbor-Laitinen & Anna Hellén Kuulumisia Katumetro-seminaarista	69
Anna Hellén Kokemuksia kielitaidottomien maahanmuuttajien rekrytoinnista Kielettömänä kaupungissa -hankkeeseen	71
Anna Hellén Kielettömänä kaupungissa -hanke esittäytyi Kemin Sosiaalipedagogiikan päivillä	73
Juha Manunen Olemme lähellä, mutta silti kaukana	75
Juha Manunen Helsingin paikallisviittomisto	78
LEV I VÅRT SPRÅK	80
Liisa Halkosaari Teckenspråkstolkutbildning på svenska	81

Juha Manunen	
En blick till 2017 – presentationerna i avslutande seminariet av Livs 1	83
Eeva Pekanheimo	
Svenskstudier för tolkar på nätet – från utmaning till skötebarn	88
Liisa Halkosaari & Maria Andersson-Koski	
Tolkutbildning på finlandssvenskt teckenspråk – en återblick på det gångna halvåret	92
Eva Mäkinen, Jenny Derghokasian, Liisa Halkosaari	
Finlandssvenska – Nordens Lingua Franca	94
VISUAL SIGN NEWS	96
Developing easy access news	97
Mikko Äärynen	
VISN – Visual Sign News	98
Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm	
The goals of visn project. Milestone 1 and how did we get there	99
Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm	
Visn news generated by combining wide range of expertise	100
Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm	
Feedback from the users is important	101
Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen, Tarja Sandholm & Markus Aro	
Between International Sign and Visual Sign	102

Esipuhe

Humakin bLogikirja kokoaa yhteen Humakin hankkeissa kirjoitettuja blogikirjoituksia. Julkaisu kertoo hankkeiden eri vaiheista ja tapahtumista hankkeen tulosten taustalla. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa toteutetaan vuosittain kymmeniä erillisrahoitteisia hankkeita, joilla ammattikorkeakoulu osallistuu työelämän kehittämiseen. Tämä julkaisun artikkeleissa kurkistetaan suoraan tutkimus- ja kehittämistyön toimintaan ja ne antavat kuvan hanketyön arjesta.

Humakin bLogikirja täydentää virallisista hankeraporteista saatavaa tietoa. Hankkeissa saatu uusi tieto on avoimesti kaikkien saatavilla jo hankkeiden käynnissä ollessa. Julkaisussa esiin pääsevät yksittäisetkin kohtaamiset kohderyhmän kanssa, arvokkaat kokemukset siitä, kun aina kaikki ei suju suunnitellusti ja kerrotaan Ahaa!-elämyksistä hankkeen matkan varrelta.

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi

Vuonna 2018 käynnistyneessä Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeessa, Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana, aktivoitiin ihmisiä tekemään havaintoja omasta kotikaupungistaan ja paketoimaan nämä havainnot alueesta kertovan laulun sanoituksiksi. Hanke toteutettiin yhdessä Turun, Imatran ja Riihimäen kaupunkien kanssa. Itse sanoittamista ei kuitenkaan rajattu näihin kaupunkeihin, vaan sanoittaa sai minkä tahansa kaupungin tarinaa. Sanoittamiseen kannusti valtakunnallinen sanoituskilpailu biisi, jossa etsittiin uusia, kaupunkiympäristöä kuvaavia laulujen sanoituksia. Kilpailun voittaja ratkeaa alkuvuodesta 2019.

Minna Hautio

Julkaistu osoitteessa www.biisisanoittamo.fi 28.09.2018

Sanoituskilpailu näkyväksi toteuttajien yhteistyöllä

Yksi Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen tavoitteista on rakentaa sanoituskilpailukonsepti, joka on integroitavissa osaksi kuntien kulttuuripalveluiden tuotantoa. Tässä pilotointivaiheessa mukaan saatiin Turun, Riihimäen ja Imatran kaupungit, joissa jokaisessa testattiin hieman erityyppisiä toteutusympäristöjä ja -tapoja. Turussa tavoitteena oli saavuttaa mahdollisimman paljon erilaisia yleisöjä ja tätä varten suunniteltiin laaja näkyvyys- ja markkinointikampanja sekä kohdennettiin hankkeen neljä sanoituspajaa selkeästi eri kohderyhmille. Tämä blogiteksti käsittelee nimenomaan hankkeen Turun-toteutusta ja erityisesti sen ensimmäistä biisisanoittamoa.

Turussa hanke on suunniteltu ja toteutettu alusta saakka siten, että kaupungilla on siinä keskeinen rooli nimenomaan konseptin mahdollistajana ja markkinoijana. Yhteistyö kaupungin kanssa on tuonut taloudellisen panostuksen lisäksi runsaasti synergiaetuja sekä erityisesti markkinointiin merkittävää volyyymiä, joita ilman hanke olisi jäänyt paljon vähäisemmälle huomiolle. Organisoinnin ja markkinoinnin (joista vastaavat Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Turun kaupunki) lisäksi hankkeelle on välttämätöntä laadukas sisältöosaaminen, jota on saatu [Kirjan talolta](#) (2018), [Rock Academyltä](#) (Turun kaupunki 2017) sekä [Vaikutusverstaalta](#) (2018).

Kilpailu alkoi 1.8, ja jo ennen kuin varsinaista lehdistötilaisuutta ehdittiin järjestää, kaupungin jokaiseen talouteen jaettava ilmaisjakelulehti [Turkulainen](#) (2018) uutisoi sen alkamisesta. Tämä hieman yllättävänkin hyvin alkanut kiinnostus kertoi todennäköisesti konseptin yleisestä kiinnostavuudesta ja voi enteillä sitä, että myös biisisanoittamoihin ja itse kilpailuun tullaan saamaan paljon osallistujia. Kilpailua ja biisisanoittamoa markkinoitiin osana Turun kaupungin tarjoamaa toimintaa. Näin ne saivat runsaasti näkyvyyttä Turun omissa mediakanavissa, joihin lukeutuu [nettisivujen](#) (Turun kaupunki

2018) ja sosiaalisen median päivitysten lisäksi myös mm. joka kotiin jaettava ilmaisjakelulehti [Turkupositi](#) (2018) sekä ilmoittelu erilaisissa tapahtumakalentereissa. Hanketta markkinoitiin myös postikorteilla, joita jaettiin erityisesti kirjastoissa mutta myös sissimarkkinoinnin yhteydessä sekä muissa tapahtumissa, esim. Turku Pridessä.

Turun ensimmäinen biisisanoittamo järjestettiin Taiteiden yönä (16. elokuuta) pääkirjaston sisäpihalla. Tapahtuman järjestäminen nimenomaan tuona ajankohtana oli sekä mahdollisuus että riski: Taiteiden yönä on runsaasti väkeä liikkeellä, mutta toisaalta kilpailevia tapahtumia on runsaasti, jolloin yksittäinen tapahtuma helposti hukkuu joukkoon. Kaupunki markkinoi Taiteiden yön biisisanoittamoa osana omaa Taiteiden yö -tapahtumakokonaisuuttaan ja se oli mukana myös Taiteiden yön omassa ohjelmakalenterissa. Tämän lisäksi tehtiin edeltävänä päivänä sissimarkkinointitempaus kahden trubaduurin kanssa. Siinä kierreltiin ympäri Turun keskustaa ja pyydettiin ihmisiltä laulun aiheita, joista improvisoitiin paikan päällä kappaleita. Tapahtumassa biisisanoittamo oli sijoitettu lähelle kirjaston omaa tapahtumaa, poistokirjamyyntiä, jonka tiedettiin perinteisesti keräävän runsaasti yleisöä. Tämä takasi osaltaan sen, että myös biisisanoittamo sai vähintään välillisesti huomiota myös niiltä, jotka olivat tulleet paikalle alun perin vain poistokirjoja ostamaan.

Sanoittamo järjestettiin ulkotiloissa, jotta siihen olisi mahdollisimman helppo poiketa. Paikalle saapui jo hieman ennen tilaisuuden alkuakin ihmisiä, jotka olivat selkeästi etsiytyneet nimenomaan biisisanoittamoon, ja nimenomaan tarkoituksenaan sanoittaa kappaleita. Tämän lisäksi monet ohikulkijat pysähtyivät pidemmäksikin aikaa keskustelemaan ja seuraamaan, mitä pajoissa tapahtuu. Ohikulkijoiden ja paikalle pysähtyneiden kommentteista päätellen moni tiesi jo ennalta, mistä oli kyse. Tästä voi päätellä, että markkinointi on onnistunut herättämään

Sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihin valmiina aloittamaan biisihautomon. Molemmat taiteilijat kuuluvat hankkeen yhteistyökumppanin Kirjan talo ry:n taiteilijapooliin. Veera Vähämaa opettaa kirjoittamista lapsille ja aikuisille ja on tehnyt yhteisötaidetta vanhainkodeissa, sairaaloissa, kouluissa ja päiväkodeissa. Myös Marko Laihin vetää kirjoituskursseja eri ikäisille. Hänen erikoisalaansa ovat aforismit. Kuva: Niina Niemi-Nagy.

Katso video: <https://www.facebook.com/biisisanoittamo/videos/295961974292163/>

Marko Laihin luo säveliä osallistujan kirjoittamaan tekstiin. Osallistujista moni suhtautui kirjoittamiseen kunnianhimoisesti ja halusi kuulla asiantuntijoiden kommentteja teksteistä. Musiikin lisääminen tekstiaihioihin jo varhaisessa vaiheessa tukee sanoitustyötä merkittävästi. Kuva: Minna Hautio

huomiota. Tapahtuman konsepti vaikuttaa kiinnostavan aidosti ja se herättää positiivista huomiota myös niissä, jotka eivät välttämättä itse kilpailuun ajattele osallistuvansaakaan. Tämä puolestaan on hyvä enne sille, että myös voittajan julkistus tulee aikanaan herättämään kiinnostusta.

Biisisanoittamoon osallistui kahden tunnin aikana noin 20 ihmistä. Suurin osa oli naisia tai pariskuntia. Yksi äiti tuli paikalle nuoren lapsensa kanssa. Ihmiset viipyivät pajassa pitkään, jotkut jopa koko pajan keston ajan. Sanataiteilijat Marko Laihin ja Veera Vähämaa antoivat sanoitusvinkkejä ja innostivat sanoittamisen alkuun. He teettivät osallistujilla alkuun pientä yhteistä harjoitetta. Sen jälkeen tekstintekijät kirjoittivat tekstejään itsenäisemmin ja sanataiteilijat pysähtyivät tarkastelemaan kunkin tekstiä vuorollaan. Lisäksi he soittivat biiseihin hieman musiikkiakin taustaksi, jotta saatiin kunnolla haltuun sitä, miltä sanoitus kuulostaisi laulettuna.

Sanoittamojen kaltaisissa tapahtumissa ei pyritä tekemään valmiita sanoituksia, vaan ne toimivat lähinnä innoittajina ja rohkaisijana sille, että kilpailijat pääsevät sanoittamisen alkuun tai työstävät jo aloittamansa sanoitukset loppuun. Siksi varsinaista sitoutunutta osallistumista tärkeämpää on tuottaa impulsseja ja tehdä tapahtumaa näkyväksi. Sanoittamoon osallistui pääasiassa sitoutuneita, juuri tätä tarkoitusta varten paikalle tulleita henkilöitä. Paikalle pysähtyi sen lisäksi runsaasti ihmisiä, joita asia kiinnosti, mutta jotka eivät halunneet varsinaisesti osallistua juuri sillä kertaa. Tämän lisäksi markkinointi oli tavoittanut runsaasti ihmisiä, jotka tiesivät hankkeesta ja suhtautuivat siihen positiivisesti, vaikka eivät ainakaan sillä hetkellä olleet siihen sitoutuneet. Tämän perusteella voidaan todeta, että ensimmäinen sanoittamo onnistui hyvin sekä laadullisesti että määrällisesti mitattuna.

LÄHTEET:

Kirjan talo 2018. Kirjan talo. Viitattu 23.9.2018. <http://www.kirjantalo.org/>

Turkulainen 2018. Sanoita Turku -kisa käynnissä. Turkulainen 5.9.2018. Viitattu 23.9.2018. <https://www.turkulainen.fi/artikkeli/691940-sanoita-turku-kisa-kaynnissa>

Turkuposti 2018. Kerro kotikapunkisi tarina laulun sanoin. Turkuposti 3/2018. Viitattu 23.9.2019. https://issuu.com/turunviestinta/docs/turkuposti_3_2018

Turun kaupunki 2017. Turku Rock Academy kehittää toimintaansa uusilla yhteistyökuvioilla. Viitattu 23.9.2018. https://www.turku.fi/uutinen/2017-02-09_turku-rock-academy-kehittaa-toimintaansa-uusilla-yhteistyokuvioilla

Turun kaupunki 2018. Kerro kotikaupunkisi tarina omin sanoin. Viitattu 23.9.2018. https://www.turku.fi/uutinen/2018-07-27_kerro-kotikaupunkisi-tarina-omin-sanoin

Vaikutusverstaas 2018. Tervetuloa. Viitattu 23.9.2018. <http://www.vaikutusverstaas.fi/>

Arto Lindholm

Julkaistu osoitteessa www.biisisanoittamo.fi 30.09.2018

Ammattimuusikko tähtisanoittamon vetäjänä – hyödyt ja rajoitukset

Kaupunginomitaja-hankkeessa järjestetään kaupunkibiisin sanoituskilpailu. Biisin sanoittamista voi harjoitella ammattilaisten vetämissä *sanoittamoissa*, joista olemme suunnitelleet mahdollisimman erilaisia. Tavoitteena on ollut kokeilla, mitkä konseptit toimivat parhaiten. Joissakin sanoittamoissa olemme menneet sinne, missä ihmiset jo valmiiksi ovat. Tällaisia ovat esimerkiksi pubit ja nuorisotalot. Yksi sanoittamo järjestettiin Taiteiden yössä, jossa oli ihmisiä paljon liikkeellä. Näissäkin sanoittamoissa tavoitettiin hyvin erilaisia ihmisiä: Pubeissa on ihmisiä, jotka eivät välttämättä taidetta ja kulttuuria juuri harrasta. Taiteiden yössä taas on liikkeellä jo valmiiksi sanataiteesta kiinnostuneita ihmisiä, joille oman taiteellisen tuotoksen luomiseen ei ole suurta kynnystä. Nuorisotalo rajaa osallistujat iän perustella, vaikka mikään ei olisi estänyt aikuisia osallistumasta nuorisotalon tapahtumaan. Verkko-sanoittamot puolestaan järjestetään siksi, että osalle ihmisistä on helpompi osallistua tällaisiin tapahtumiin anonyyminä.

Riihimäellä järjestetyssä sanoittamossa päätimme kokeilla selkeää konseptia, jossa sanoittamoa vetää maineikas rap-tähti Paleface ja johon on ennakoilmoittautuminen. Sanoittamoon ilmoittautui 25 henkilöä, mikä oli itse asiassa yli Palefacen toivoman maksimimäärän. Tässä blogissa pohdin tapahtuman onnistumista osallisuuden näkökulmasta. Kutsun tapahtumaa *tähtisanoittamoksi* sen erityispiirteiden vuoksi.

TÄHTISANOITTAMON TAPAHTUMAT

Palefacen vetämä sanoittamo järjestettiin lauantaina 22.9.2018 klo 10–16 Riihimäellä tunnelmallisessa tupamaisessa Vihreässä talossa. Jo tapahtuman ajankohta poikkesi kaikista muista sanoittamoista: nyt oli koko päivä aikaa sanoittaa, mikä mahdollisti jopa täysin valmiiden sanoitusten syntymisen. Lisäksi

Paleface saattoi auttaa biisinkirjoittajia henkilökohtaisesti isosta osanottajamäärästä huolimatta.

Päivän aluksi 20-vuotisen uran tehnyt rap-artisti esitti erilaisia kappaleita, joiden tekemisessä hän oli ollut mukana. Tämän jälkeen Paleface antoi jokaisen kertoa taustoistaan ja toiveistaan, vaikka se veikin melko paljon aikaa. Seuraavaksi Paleface jakoi osallistujat ryhmiin siten, että rap-genren edustajat siirtyivät omaan tilaansa ja muut jäivät päähuoneeseen. Päivän loppuun osallistujat esittivät työnsä tulokset, jotka otettiin vastaan isojen aplodien kera.

Paleface vaikutti koko ajan tietävän, mitä teki ja otti tilan haltuun sekä karismallaan että opettajan taidoillaan. Rap-tähti kiersi pöytäryhmät useampaan kertaan antaen kommentteja ja ehdotuksia, vaikka hikipisarat tähden otsalla kertoivat työn vaatavuudesta. Sisällöllisesti Paleface vaikutti keskittyvän siihen, miten sanat saadaan sopimaan kappaleen sävellykseen – ei niinkään kielikuvien ja tarinoiden luomiseen. Tässä suhteessa muusikon vetämä sanoittamo vaikuttaisi eroavan paljon sanataiteilijan vetämästä sanoittamosta.

SANOITTAMON OSALLISTUJAT

Tapahtuma keräsi sinänsä moninaisen osallistujajoukon: paikalla oli kaiken ikäisiä sanoittamisesta innostuneita ihmisiä. Osa oli jo ehtinyt julkaista omia biisejä, toiset taas kertoivat kirjoittavansa omaksi ilokseen biisejä tai runoja. Kaikkia yhdisti yksi tekijä: jokaisella oli kokemusta musiikintekijänä lukuun ottamatta yhtä paikalle tullutta runoilijaa. Paikalla oli ainakin muutama ammattimuusikkokin. Muutamia keski-ikäiset osallistujat olivat julkaisseet musiikkia menneinä vuosikymmeninä. Nuoret osallistujat olivat kiinnostuneet odotetusti rap-musiikista.

Paleface (oikealta nimeltään Karri Miettinen) on tullut tunnetuksi voimakkaista yhteiskuntapoliittisista ja vasemmistohenkisistä sanoituksistaan. Kun meille avautui mahdollisuus saada Paleface sanoittamon vetäjäksi, tartuimme tilaisuuteen heti. Monelle sanoittajalle merkitsi paljon, että itse Paleface kommentoi juuri hänen sanoitustaan. Kuva: Annika Rossi.

Esittelykierroksella Paleface varmistui siitä, että hän puhuu musiikista paljon tietävälle yleisölle. Palefacen puheessa sinkoilivat ilman selityksiä ammattitermit, kuten *bbm*, *biitti*, *tempo*, *tavu*, *pulssi*, *laini* ja monet muut käsitteet, jotka saattoivat aueta vain musiikin harrastajille. Paikalla ollut runoilija taisi olla lisäksi ainoa, joka ei kaikkia termejä osannut käsitellä. Muut osallistujat eivät ammattitermeistä häkeltyneet.

Sanoittajat tukivat myös toisiaan ja kommentoivat toistensa riittävästi. Ylipäänsä tapahtuman tunnelma oli leppoisa, rentoutunut ja yhteisöllinen. En havainnut esimerkiksi minkäänlaista sanoittajien välistä kilpailua tai nokittelua. Sanoittajat olivat selvästikin tottuneet antamaan tuotoksiaan toisten arvioidavaksi, sillä tähän ei tuntunut olevan minkäänlaista kynnystä. Myös nuorimmat osallistujat jakoivat sanoituksiaan toisille sanoittajille usein naureskellen itselleen.

LOPUKSI

Kaupunginomitajahankkeen keskeisin tavoite on tarjota osallistumismahdollisuuksia myös niille, jotka eivät yleensä harrasta taidetta. Jos sanoittamista vetää suuren luokan pop-tähti, on selvää, että kynnyksen osallistua on aloittavalle sanoittajalle suuri. Lisäksi tähden vetämään sanoittamoon on välttämätöntä asettaa maksimimäärä osallistujille, mikä taas edellyttää ennakoilmoittautumista. Aiempien hankkeiden perusteella tiesimme, että ennakoilmoittautuminen tekee osallistumisesta entistä vaikeampaa epätyypillisille taiteen harrastajille (Lindholm 2018).

Meidän kuitenkin kannatti järjestää myös pop-tähden vetämä sanoittamo jo yksin siksi, että nyt hahmotamme kokeneen sanoittajan ja täysin kokemattomien välisen eron. Myös ammattimuusikon ja sanataiteilijan erot tulivat selvästi näkyviin. Nämä

erot auttavat meitä tuotteistamaan hankkeen konseptin ja myymään sen muille kaupungeille.

Tähden vetämä sanoittamo on tapahtuman järjestäjille helpompi konsepti. Tähdn nimi veti ainakin tällä kertaa sanoittamon täyteen ja ennakko-ilmoittautumista on mahdollista käyttää. Kun osallistujien määrä tiedetään etukäteen, on muutkin asiat helpompi suunnitella. Silti ei ole tarkoitus, että biisien sanoittaminen jätetään vain musiikin harrastajille. Jos näin tapahtuu, emme ole lisänneet juurikaan taiteen ja kulttuurin sosiaalista saavutettavuutta, vaan pikemminkin tarjonneet yhden osallistumismahdollisuuden lisää ennestään aktiivisille ihmisille.

Seuraavassa vaiheessa meidän tulee myös enemmän kiinnittää huomioita siihen, minkä verran musiikin teoriasta on tiedettävä voidakseen sanoittaa. Oma ymmärrykseni on lähellä nollaa ja vaikka olenkin hankkeen projektipäällikkö, en vielä kukaan tiedä, voinko silti tehdä oikeasti laulettavia kappaleiden sanoituksia. Tämä on seuraava tärkeä vaihe hankkeen toiminnassa.

LÄHTEET

Lindholm, Arto 2018 (toim.). Lähiöiden osallisuuskirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisu 49.

Minna Hautio

Julkaistu osoitteessa www.biisisanoittamo.fi 28.09.2018

Yhdet vielä ja sitten biisisanoittamo

Turun kolmas biisisanoittamo järjestettiin Kortteliravintola Hugossa. Hugo ja sen yhteydessä toimiva Pippurimyly-ravintola ovat toimineet samalla paikalla ja saman omistajaperheen omistuksessa vuodesta 1974 saakka. Baarissa on screenit, joista voi seurata urheilua ja siellä järjestetään säännöllisesti pubi-visailuja sekä toisinaan myös pienimuotoisia keikkoja. Tässä katutasossa sijaitsevassa, muodoltaan pitkänomaisessa baarissa on satakunta istumapaikkaa.

Hugo valikoitui biisisanoittamon paikaksi siksi, että se on vanha ja perinteikäs baari. Sillä on oma vakiintunut ja arvonsa tunteva kanta-asiakaskuntansa, mutta sen asiakkaisiin kuuluu myös hyvin eri ikäisiä ja eri taustoista tulevia ihmisiä. Se ei siten ole leimallisesti vaikkapa työväenbaari muttei myöskään erityisesti esimerkiksi nuoriso- tai hipsteribaari. Se sijaitsee Martin kaupunginosassa, mutta sen reunalla, joten sitä käyttävät monien kaupunginosien asukkaat. Sen maine vetää sinne asiakkaita myös kauempaa. Olennaista valinnalle oli myös se, että Hugo tiedettiin paikaksi, jossa uudenlaiset ideat otetaan hyvin vastaan ja jonka henkilökunta tukee niiden toteuttamista mielellään. Perinteikkyydestään huolimatta Hugo on myös hyvin kiinni ajassa, sillä se hyödyntää sosiaalisen median keinoja tehokkaasti.

Biisisanoittamoa markkinoitiin baarissa julistein sekä pahvisin lasinalustoin, joihin oli painettu hankkeen logo sekä kehotus kirjoittaa kääntöpuolelle itse keksimä sanoituksen pätkä. Sen saattoi halutessaan valokuvata ja lähettää hankkeen facebook-tai instagram-sivulle ja osallistua sen avulla pieneen kilpailuun, jossa palkintoina oli hankkeen t-paitoja. Lasinalusmarkkinoinnin arveltiin tarjoavan hankkeelle hieman erilaista näkyvyyttä, tuovan sanoittamisajatuksen lähemmäs konkretiaa ja siten jäävän paremmin mieleen kuin tavanomaisempi juliste. Tapahtumaa markkinoitiin sekä hankkeen että Hugon facebook-sivuilla. Sanoittamo järjestettiin Turun päivänä (16.9.), mikä

mahdollisti sille laajan näkyvyyden Turun kaupungin eri medioiden kautta.

Baarin henkilökunnalla oli yllään hankkeen t-paidat, mikä entisestään korosti heidän rooliaan tapahtuman järjestämisessä sekä sitoutumistaan asiaan. Asiakkaille baarihenkilökunnan pitämä hankkeen t-paita viestitti paljon julistetta tai lasinalusia vahvemmin siitä, että tapahtumalla on Hugon hyväksyntä ja että myös baarihenkilökunta pystyy tarvittaessa kertomaan, mistä kilpailussa on kyse. Henkilökunta teki sanoittamosta päivityksiä sosiaaliseen mediaan tapahtuman aikana ja hanke sekä baari ristiintykkäsivät toistensa päivityksistä. Tällä tavoin saatiin tehtyä järjestäjien välistä yhteistyötä näkyväksi ja myös tavoitettiin runsaammin yleisöä.

Baarien kanta-asiakkaat voivat olla melko konservatiivisia osoittaa epäluuloa tai jopa ärsyyntymistä erilaisten ulkopuolisten tapahtumien tuomisesta heidän omaan tilaansa. Baarihenkilökunnan asenteella on siten todella olennainen merkitys sille, miten tapahtumat vastaanotetaan – miten asiakkaat saadaan innostumaan ja miten mahdolliset torjuvat reaktiot saadaan liennytettyä. Illan aikana olikin havaittavissa useamman kerran, että baarityöntekijä joko kertoi asiakkaalle tapahtumasta tai jutteli tälle leppoisasti ja rohkaisi osallistumaan.

Biisisanoittamo järjestettiin kello 19–21. Tuolloin baarin etuosassa, jossa sanoittamo sijaitsi, oli arviolta 20–25 henkeä. Kun sanoittamo julistettiin alkaneeksi, pari ihmistä poistui paikalta ja osa siirtyi baarin muihin tiloihin. Sanoittamolla ei siten ollut mitenkään erityisen karkottavaa vaikutusta, mutta osa ei selvästikään halunnut osallistua siihen ja saattoi kokea sen häiritsevänä. Toisaalta paikalla oli selvästi muutamia henkilöitä, jotka olivat jo valmiiksi aikeissa osallistua siihen ja sanoittamon alettua baariin tuli vielä muutama henkilö nimenomaan tarkoituksenaan osallistua sanoittamoon.

Sanataiteilija Veera Vähämaa keskustelelee asiakkaan kanssa tämän sanoituksesta Kortteliravintola Hugossa. Kuva: Minna Hautio.

Illan aikana 17–20 henkilöä osallistui sanoittamiseen aktiivisesti. Eräs vanhempi herrasmies tuli paikalle vain tuomaan oman kilpailusanoituksensa. Hän kertoi, ettei hänellä ollut mahdollisuutta jättää sitä netin kautta, jolloin tarjouduimme kirjaamaan sen kilpailuun hänen puolestaan. Hän kysyi, voisiko baariin jättää sanoituksia myöhemminkin. Baarin henkilökunta suhtautui tähän positiivisesti ja myöhemmin päätettiin vielä sijoittaa baariin kilpailun loppuajaksi palautuslaatikko vastaavia tilanteita varten.

Biisisanoittamon alussa tunnelma oli molemmin puolin hieman jännittynyt ja odottava. Tuntui vaikealta ja tungettelevalta lähteä lähestymään vapaa-aikaansa viettäviä asiakkaita. Päällepäin ei voinut suoraan päätellä, kuka suhtautuisi milläkin tavalla: osa saattoi jo odottaa tilaisuuden alkua, osa saattoi kokea lähestymisen häiritsevänä.

Sanoittamoa vetävät sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihinen jakoivat pöytiin papereita ja pyysivät listaamaan ”seitsemän hyvää asiaa Turussa”. He korostivat, että tarkoitus ei ollut listata substantiiveja kuten ”Aurajoki”, vaan esimerkiksi ”kävely Aurajoen rannassa elokuun illassa”. Sen jälkeen pyydettiin kirjoittamaan ”seitsemän ikävämpää asiaa Turussa”. He tähdensivät, että tarkoitus oli pysähtyä pohtimaan niin hyviä kuin huonojakin asioita kaikkien aistien kautta, ei pelkästään näköaistin.

Paperi ja kynä voivat tuntua baaripöydässä melko odottamattomilta välineiltä ja hämmentää vihjauksellaan siitä, että nyt olisi oltava tuottelias ja nimenomaan tekstin muodossa. Osa asiakkaista aloitti kirjoittamisen luontevasti, mutta osa vähätteli itseään ja osaamistaan ja arkaili näyttää sanalistojaan. Hieman vilkuiltiin myös toisiin pöytiin ja ikään kuin odoteltiin, miten siellä toimitaan – lähdetäänkö siellä mukaan vai jätetäänkö paperit koskemattomina pöydille. Mutta oli myös niitä, jotka tuottivat nopeasti paljon tekstiä ja toivat niitä oma-aloitteisesti nähtäväksi.

Kun asiakkaat olivat jonkin aikaa kirjoittaneet tekstiä, aloitettiin sanojen alustava muokkaaminen musiikiksi. Markus Kaustell kiersi pöydästä toiseen ja muokkasi sanoituksista kappaleen pätkän siihen tyyliin, jota kirjoittaja oli toivonut. Samaan aikaan Veera ja Marko kiertelivät keskustelemassa sanoituksista kunkin pöytäkunnan kanssa erikseen.

Katso video: <https://www.facebook.com/biisisanoittamo/videos/726419191042571/>

Markus Kaustell (kitara) ja Hugon asiakkaat improvisoivat yhdessä kappaleen, jossa oli iskevän sanoituksen ja tyyliin sopivan musiikin lisäksi erinomaiset perkussiot. Videointi: Niina Niemi-Nagy.

Päivitys hankkeen instagram-sivulla. Biisisanoittamo näkyi baarissa mm. baaritiskille sijoitetuissa julisteissa sekä henkilökunnan t-paidoissa. Hugo ja hanke linkkasivat toistensa kuvia ja päivityksiä sosiaalisessa mediassa. Päivityksessä Hugo on merkitty sen yhteydessä sijaitsevan Pippurimyly-ravintolan nimellä. Kuva ja instagram-päivitys: Sari Tolonen.

Baarin kanta-asiakkaisiin kuuluu joukko muusikoita. He olivat erittäin innokkaasti mukana, lainasivat trubaduurin kitaraa ja esittivät itsekin kappaleita. Heidän tekemästään rap-sanoituksesta tehtiin pieni spontaani biisi, johon he tuottivat rytmit lyijykynillä, tuopeilla ja baaripöydällä.

Vaikka muusikkoherrat olivat ehkä näkyvin osa yleisöä, paikalla oli myös muita, jotka paneutuivat tehtävänantoon tosissaan. Sanoitukset herättivät myös keskustelua pöytäkuntien sisällä ja niiden välillä. Pohdittiin esimerkiksi sitä, miten Aurajokea usein kuvataan postikorttimaisen kauniina näkymänä, vaikka se itse asiassa on melko likainen, eräänkin asiakkaan mukaan varsinainen Kurajoki, jonka syvyyksistä nousee ruosteisia polkupyöriä ja muuta rojua. Toisaalta Aurajoki on myös monen asian symboli – sinne voi vaikka heittää eksän kämpän avaimen sen jälkeen, kun parisuhde on loppunut. Sanoituksissa päästiin parhaimmillaan todella pitkälle; mieleenjäävimpiä kielikuvia oli esimerkiksi kuvaus lapsiin verhottujen käten vaimeasta taputuksesta joulurauhan julistamisen jälkeen.

Baarit ovat parhaimmillaan oivallisia paikkoja biisisanoittamoille. Niissä vallitsee jo valmiiksi rento tunnelma ja niiden tilat soveltuvat luontaisesti sekä kirjoittamiseen että musisoin-

tiin. Alkoholi poistaa estoja ja sopivasti käytettynä se voi myös siivittää ajatuksen uudenaiseen lentoon. Baarit ovat kuitenkin erityisesti kanta-asiakkaille tärkeitä paikkoja. Sitä tärkeämpiä, mitä enemmän ne toimivat asiakkaan oman olohuoneen korvikkeena. Baarin kanta-asiakkailla on usein vahva ryhmähenki ja -identiteetti. Ulkopuolisen voikin olla vaikea saada asiakkaita osallistumaan toimintaan, mikäli hänet koetaan tunkeilijaksi. Siksi minkä tahansa uuden, ulkopuolelta tulevan toiminnon onnistunut vieminen baareihin hyötyy siitä, että sillä on joku yhteisön luottama suosittelija. Tällaisena voi toimia baarihenkilökunta tai esimerkiksi kanta-asiakas, jolla on vahva mielipidevaikuttajan asema.

Vaikka Hugossa päästiinkin pian alkujännityksen haihduttua suorastaan jomitunnelmiin ja kuultiin mitä syvällisimpiä tulkintoja turkulaisuudesta, on selvää, että kyseessä oli vain pintaraapaisu siitä, mitä osallistaminen ja sanataiteen luova käyttö voisivat parhaimmillaan olla; pitkäaikaisen ja toistuvan yhdessäolon kasvattaman luottamuksen kantamaa vuorovaikutusta, joka johtaa myös taiteellisesti tasokkaisiin tulkintoihin.

Minna Hautio

Julkaistu osoitteessa www.biisisanoittamo.fi 28.09.2018

Aina ei onnistu

Turun biisisanoittamojen kunnianhimoisin kokeilu oli Ruuhkavuosisanoittamo. Nimensä mukaisesti tällä sanoittamolla tavoiteltiin niitä kaupungin asukkaita, jotka elävät elämänsä kiireisintä aikaa työn ja perhe-elämän välillä tasapainotellen. Ruuhkavuosiä eläviä lähestyttiin useasta syystä: Ensinnäkin he muodostavat laajan ja monipuolisen kohderyhmän ja siksi sanoitusten kannalta olisi mielenkiintoista saada talteen myös sen kokemus ja näkemys Turusta. Toisaalta haluttiin tarjota ruuhkavuosiä keskellä eläville mahdollisuus tehdä luovia asioita kevyellä otteella ja arjen kiireisiin sovitellen. Kantavana ajatuksena oli opetus- ja kulttuuriministeriön Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelmaehdotuksessakin mainittu tavoite vahvistaa arjen kulttuurisuutta, eli linkittää taidetta ja kulttuuria arkielämään ja tuottaa sitä kautta arkeen merkityksiä ja mielekkyyttä. (Liikanen 2010, 16, 25.)

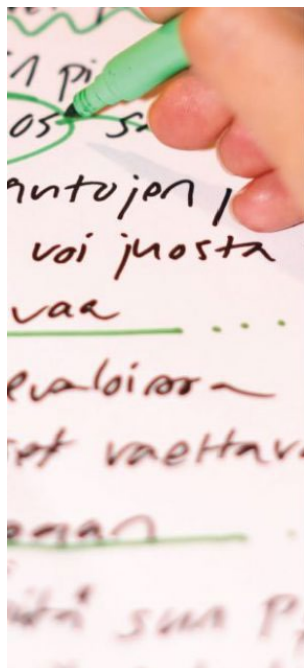
Ruuhkavuodet ovat laaja käsite, jonka piiriin kuuluu niin kotona lasten kanssa olevia kuin työssäkäyviäkin vanhempia. Se on siis aikaresurssiltaan ja päivärytmiltään hyvin heterogeeninen, mikä tekee erityisen vaikeaksi suunnitella toimintaa, joka soveltuisi kaikille. Rajasimmekin ruuhkavuosisanoittamon ensisijaisesti koskemaan niitä vanhempia, jotka ovat kotona pienten lasten kanssa. Koimme erityisen tärkeäksi kohdistaa toimintaa tälle ryhmälle, sillä tutkimusten (mm. Mendes, Saad & McGeeney 2012) mukaan kotiäidit kokevat enemmän masennusta sekä surullisuuden ja vihan tunteita kuin työssäkäyvät naiset. Pienituloisuus lisää edellä mainittuja tunteita. Kotiäidit ovat usein myös yksinäisiä (mm. Saloheimo 2017.) Luonnollisesti samoja tunteita voivat kokea myös kotona lasten kanssa olevat isät. Taiteen ja luovuuden avulla näitä tunteita voi kääntää positiivisempaan suuntaan ja järjestetyn toiminnan kautta voi tavata vertaisia.

Kun rajaus oli tehty, oli pohdittava perusteellisesti, missä biisisanoittamo olisi järkevä järjestää. Aikataulua suunniteltaessa

otettiin huomioon pienten lasten oletettu päivärytmi heräämiseen, ruokailuineen ja päiväuniaikoineen. Tämän perusteella kellonajaksi valittiin 10–12. Oli myös tärkeää valita paikka siten, että sinne pääsee julkisilla liikennevälineillä ja siellä on riittävän hyvät tilat. Paikaksi valittiin Turun keskustassa sijaitseva liikekeskus Hansa-kortteli ja siellä sijaitseva Turun kaupungin pop-up-nuorisotila. Tila oli riittävän suuri, jotta sinne pystyi järjestämään erillisen nurkkauksen lasten hoitamiseksi ja sanoittamiselle. Se oli jo valmiiksi Turun kaupungin hallinnassa, eivätkä nuoret käytä sitä aamupäivisin, joten sen lainaaminen sanoittamotarkoitukseen oli helppoa ja käytännöllistä.

Olellainen kysymys oli tietenkin myös se, miten kohderyhmä tavoitetaan ja sen huomio herätetään. Ruuhkavuosisanoittamon nimen toivottiin paitsi herättävän huomiota, myös viestivän siitä, että tähän sanoittamoon on luvallista tulla myös pienten lasten kanssa ja siellä voi kohdata vertaisia. Sanoittamon nimi vaikutti herättävän positiivisia assosiaatioita kaikkialla, missä siitä kerrottiin. Nimi on sopivasti arkinen ja kuvaava, mutta mieleenjäädä ja se herättää sympaattisia ja ymmärtäviä mielikuvia. Sanoittamoa markkinoitiin julisteilla, jotka lähetettiin alueen kaikkiin äitiys- ja lastenneuvoloihin sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahviloihin. Tämän lisäksi tietoa levitettiin useaan kertaan Turun Seudun Mamit ry:n -facebook-ryhmässä, jossa on tuhansia jäseniä. Muutama päivä sanoittamoa ennen kutsuttiin paikallisradiot tiedotustilaisuuteen ja lähetettiin mediatiedote kaikille alueen medioille. Kaksi radiota saapui paikalle ja ne tekivät kiinnostavat jutut, jotka tulivat ulos sopivasti pari päivää ennen sanoittamoa.

Pienten lasten vanhemmilla on usein halu ja tarve irrottautua hetkeksi lastenhoidosta, rupertella vertaisten kanssa ja tehdä jotain arjesta poikkeavaa, mutta tämä itseensä keskittyminen onnistuu vain silloin, kun lasten turvallisuus ja hoito on var-

Lisätietoja kilpailusta
ja kilpailun säännöt
löydät osoitteesta:
www.biisisanoittamo.fi

Kilpailuun liittyen järjestetään biisisanoittamoja, joissa voi käydä hiomassa omia tekstejään tai tulla mukaan aloittamaan sanoittaminen vaikka ihan nollasta. Sanoittamot ovat kaikille avoimia ja maksuttomia. Ennakkolmoittautumista ei tarvita.

Biisisanoittamot Turussa:

- 13.9. Ruuhkavuosisanoittamo, Hansakortteli, Pop Up -nuorisolla klo 10-12
- 16.9. Turun päivän baarisanoittamo, Kortteliravintola Hugo, klo 19-21
- 26.9. Varissuon biisisanoittamo, Varissuon Nuorisotalo, klo 17-19

Lisäksi Harri Saksala vetää verkkosanoittamoja 3.10. ja 17.10. klo 18.30-20.

Verkkosanoittamon nettiliikki päivitetään nettisivulle ja facebook-sivulle lähempänä ajankohtaa.

Ruuhkavuosisanoittamo markkinoitiin alueen äitiys- ja lastenneuvoloissa julisteilla, joissa kyseinen sanoittamo oli erikseen korostettu muista sanoittamoista ympäröimällä se punaisella ja liittämällä oheen huomionuoli. Julisteen taitto: Emilia Reponen.

mistettu. Vanhemmat ovat tottuneet huolehtimaan ensisijaisesti toisten hyvinvoinnista, mm. ruokailuista. Tästä syystä on myös tärkeää järjestää lastenhoitajien lisäksi paikalle myös pientä syötävää. (Vrt. Luhtakallio & Mustranta 2017.)

Biisisanoittamo varten paikalle tilattiin kaksi lastenhoitajaa Mannerheimin lastensuojeluliitosta, varattiin lapsille leluja omaan leikkurkkaukseen ja katettiin pöydille pientä syötävää. Lattia pestiin kahteen kertaan, jotta se olisi turvallinen ja hygieeninen myös pienille lapsille. Sanataitelijat Marko Laihinen ja Veera Vähämaa sekä improvisoiva trubaduuri Markus Kaustell olivat valmiina aloittamaan.

Kukaan ei tullut. Ei, vaikka biisihautomolaiset kävivät houkuttelemassa osallistujia kauppakeskuksen käytävillä ja ostoskeskuksessa olevassa lasten leikkipaikassa sekä jopa ulkona kadulla. Mistä tämä johtui? Mikä meni pieleen?

Syitä epäonnistumiseen on epäilemättä monia. Yksi syy voi olla aikataulu – ehkä se kuitenkin ei ollut lapsiperheiden ajankäyttöön sopiva. Jälkeenpäin ajatellen meidän olisi ollut tarpeellista selvittää tarkemmin, missä lapsiperheelliset todella ovat ja millaiset tekijät määrittelevät heidän arkista ajankäyttöään. Näin

aikatauluvirhe, mikäli sellaisesta oli kyse, olisi voitu välttää. Toinen syy voi olla, ettei biisisanoittamo uutena tapahtumana ollut riittävän kiinnostava syy lähteä keskustaan. Siitä ei ollut vielä tarjolla riittävästi esimerkiksi vertaisverkostossa jaettua kokemustietoa, jonka pohjalta perheelliset olisivat voineet punnita, onko tapahtuma sellainen, että sen vuoksi jaksaa nähdä ylimääräistä vaivaa. Pienten lasten kanssa matkaan lähdettäessä tämä on epäilemättä merkittävä tekijä. On myös mahdollista, että käsite Ruuhkavuodet ei sittenkään avautunut kaikille kohderyhmän edustajille eikä oltu varmoja, koskettaako se itseä.

Kolmas syy voi olla paikka. Keskustan kauppakeskus, jonka kaikki tuntevat ja jonka kautta kaikki bussit kulkevat, ei ehkä sittenkään ollut järkevä paikka tapahtumalle. Kauppakeskuksessa oli meneillään mittava remontti, minkä vuoksi monet tavanomaiset kulkureitit kauppakeskuksessa oli suljettu ja lastenvaunujen ja -rattaiden kanssa liikkuminen on hankaloitunut. Alueella voi myös olettaa olevan melua ja pölyä. Todennäköisesti tämä on vaikuttanut siihen, etteivät kauppakeskuksen kaupat ja kahvilat enää viehätä lasten kanssa liikkuvia. Kauppakeskus oli aamupäivällä hyvin hiljainen eikä käytävillä juuri ollut väkeä muutenkaan, lapsiperheellisistä puhumattakaan. Leikki-paikaltakin tavattiin vain yksi vanhempi lapsensa kanssa. Myös koko Turun keskusta on hiljentynyt merkittävästi. Yksi syy tähän on Toriparkin rakennustyömaa, joka työmaa-aitoineen ja raskaine kalustoineen tekee keskustasta vaikeasti kuljettavan oloisen. Hiljaisen kauppakeskuksen ja keskustan havainnoiminen vahvisti sitä olettamusta, että paikka oli tällä kertaa väärin valittu – emme yksinkertaisesti olleet siellä, missä kohderyhmämme liikkuu.

Sijoitimme sanoittamon keskustaan siksi, että ajattelimme sen olevan tasaveroisen paikka kaikille. Kauempana sijaitsevista lähiöistä on tosin melko pitkä matka keskustaan, mutta sinne on busseilla helpoin tulla mistä tahansa. Lastenvaunujen tai -rattaiden kanssa kulkevat voivat matkustaa busseilla ilmaiseksi, joten osallistuminen oli tälle kohderyhmälle myös taloudellisesti tasa-arvoista. Epätasa-arvoisin resurssi koski tietenkin ajankäyttöä, sillä kauempaa saapuminen edellytti osallistujan näkökulmasta myös kokonaisajankäytöllisesti suurempaa sat-sausta, mikä puolestaan olisi vaatinut myös suhteellisesti suurempaa motivaatiota.

Uuden tapahtuman järjestäminen uudelle kohderyhmälle ja vieläpä täysin uudessa paikassa on aina moninkertainen riski. Vaikka huomiokynnys olisikin ylitetty, mahdollinen osallistuja pohtii osallistumisestaan vielä pitkään ja vertailee mukaan lähtemisen hyötyjä ja haittoja. Tässä tapauksessa punnitsemiseen ei

liity pelkkä henkilökohtainen halu osallistua vaan joukko hyvin arkisia muuttujia. Joitakin jo sanoittamon sijainti nimenomaan nuorisotilassa on voinut askarruttaa – on saatettu esimerkiksi epäillä paikan siisteyttä ja turvallisuutta lasten kannalta. Riskien minimoimiseksi olisi ollut järkevää viedä tapahtuman sinne, missä kohderyhmä jo luontaisesti kokoontuu ja jonka se hyväksyy (vrt. Röksä & Lindholm 2018, 76). Tällaisia voisivat olla esimerkiksi perhekahvilat ja erilaiset liikunnalliset puuha-paikat. Haasteina näissä kuitenkin usein on niiden pieni koko, mikä tekee vaikeammaksi erottaa lastenhoito ja vanhemmat eri tiloihin, tai se, että vanhemmat joutuisivat valvomaan lapsiaan samanaikaisesti kuin koettaisivat keskittyä luomaan sanoituksia. Lisäksi näissä paikoissa tavoitetaan ne vanhemmat, jotka jo muutenkin ovat aktiivisia, jolloin kotona yksin lastensa kanssa olevat jäisivät edelleen tavoittamatta. Toisaalta, tapahtuman tuominen läheiseen perhekahvilaan voisi rohkaista epäröivää vanhempaa uskaltautumaan mukaan ja kenties kiinnittää hänet paremmin muiden vertaisten arkeen ja verkostoihin myös muina päivinä.

Vaikka markkinointi olikin kohdennettu melko kattavasti, ja vaikka osa tiimistämme kuului itsekin kohderyhmään, olisimme silti tarvinneet enemmän kontakteja kohderyhmään, jotta olisimme saaneet sitä kautta paitsi lisää tietoa ja neuvoja siitä, missä lapsiperheet viettävät aikaansa, myös vertaissuosittelijoita, joilla on käänteentekevä merkitys uusien asioiden edistämässä. Järkevintä olisi ollut unohtaa tavoite täydellisestä tasapuolisuudesta ja neutraalista sijainnista ja sijoittaa sanoittamo selkeästi johonkin sellaiselle alueelle, jossa osallistujia olisi saatu mukaan edes muutamia. Tästä olisi ollut helppo jatkaa muille alueille, kun tieto olisi kiirinyt vertaisverkostoissa eteenpäin.

Vaikka sanoittamoon ei tullutkaan osallistujia, kokeilua ei silti voi pitää epäonnistuneena – ilman sitä olisimme tätä kokemusta köyhempiä emmekä olisi vielä edes aloittaneet palvelun muotoilemista tämän kohderyhmän tarpeisiin. Kokeilun tulokset myös johdattivat ajattelemaan yksityiskohtaisemmin, missä ruuhkavuosivanhempia voisi kohdata ja missä heillä voisi olla aikaa ja mahdollisuuksia irrottaa pieni hetki henkilökohtaiselle luovuudelle. Tällaisia paikkoja voisivat olla esimerkiksi erilaisten harrastuspaikkojen aulat, joissa istuskelee omiin ajatuksiinsa tai älylaitteisiinsa syventyneitä vanhempia, jotka odottelevat lastensa harrastusten päättymistä. Voisiko vaikka sinne luoda sanoittamojen kaltaisia inspiroivia tiloja ja hetkiä, joissa vanhemmat voisivat olla hetken luovia ennen kuin arki velvoitteineen taas vaatii kaiken huomion?

LÄHTEET:

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Katsaus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Viitattu 30.9.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-826-7>

Röksä, Jarmo & Lindholm, Arto 2018. Lähiöosallistajan ohjenuorat. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Lähiöiden osallisuuskirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 49, 70–84. Viitattu 30.9.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-290-4>

Luhtakallio, Eeva & Mustranta, Maria 2017. Demokratia suomalaisessa lähiössä. Helsinki: Into Kustannus.

Mendes, Elizabeth & Saad, Lydia & McGeeney, Kyley 2012. Stay-at-Home Moms Report More Depression, Sadness, Anger. Gallup. Viitattu 29.9.2018. <https://news.gallup.com/poll/154685/stay-home-moms-report-depression-sadness-anger.aspx>

Saloheimo, Anja 2017. Onko kotiäidin arki yksinäistä? Blogikirjoitus. Väestöliitto. Viitattu 29.9.2018. <https://www.perheikka.fi/jutut/lapsi-perheessa/aitiys/onko-kotiaidin-arki-yksinaista/>

Juha Iso-Aho

Julkaistu osoitteess www.biisisanoittamo.fi 21.11.2018

Biisisanoittamot Imatralla

Lähiöiden ja kaupunginosien pubit ovat usein kanta-asiakkaitensa olohuoneita, joissa on oma rytminsä ja olemisen tapansa. Joku ilta on pyhitetty karaokelle, joskus käy satunnainen artistivieras, mutta enimmäkseen arki sujuu tutussa porukassa oluen tai muiden virvokkeiden siemäilyn ja kenties tikanheiton tai biljardin parissa.

Kun tällaiseen ympäristöön tuodaan uusi aktiviteetti, varsinkin ulkopuolisen toimijan kehittäminen, ollaan hauraalla maaperällä. Jos kyse on lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamasta, ammattikorkeakoulun toteuttamasta hankkeesta, on syytä edetä kieli keskellä suuta ja olohuoneen asiakaskuntaa herkällä korvalla kuulostellen.

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen Imatran osatoteutuksessa astuttiin kolmeen paikkakunnan baariin tavoitteena saada asiakkaat kirjoittamaan tekstejä uusiin Imatra-biiseihin. Avatessani Humakin lehtorin ja hankkeen työntekijän ominaisuudessa Startti Pubin oven 22.9.2018 olin yhtä jännittynyt kuin baarisanoittamon vetäjät, näyttelijä-muusikot Aki Honkatukia ja Heikki Pöyhiä. Mitähän tästä tulee?

STARTTI STARTISSA

Imatran Rajapatsaan kaupunginosan Startti Pubi on perinteikäs lähiöbaari, jonka nimen taustalla on legendaaristen Imatran Ajojen lähtöpaikan läheisyys. Itselleni baarisanoittamon toteutus oli ensimmäinen kosketus paikkaan, joten oli mahdotonta ennustaa vastaanottoa. Varsinaiset illan vetäjät Aki Honkatukia ja Heikki Pöyhiä olivat myös ainakin sikäli ihan uuden tilanteen edessä, että vastaavanlaisesta toimintakonseptista heillä ei ollut mitään aiempaa kokemusta. Ei, vaikka kokeneita ja monissa liemissä keitettyjä esiintyjiä ovatkin.

Kun hiukan ennen klo 21 astuimme sisään, paikalla oli runsaat parisenkymmentä asiakasta, joista vain pari vaikutti tulleen paikalle baarisanoittamon takia. Muut olivat joko kanta-asiakkaita tai satunnaisia pistäytyjiä, joille tapahtuma ei ollut syy tulla paikalle. Illan mittaan baariin tuli toistakymmentä asiakasta lisää.

Tilaisuus aloitettiin kertomalla tapahtuman ja siihen liittyvän biisinkirjoituskilpailun ideasta sekä jakamalla kirjoitustarvikkeita pöytiin. Ilta eteni vetäjien esimerkkibiisien, kannustuspuheiden ja improesitysten jaksottamana siten, että välillä aina palattiin kilpailun ideaan ja sääntöihin. Baariyleisön luona käytiin myös pöydissä juttelemassa, mutta oli hyödyllistä, että mikrofoniin ja PA:n välityksellä voitiin puhua koko yleisölle.

Asiakkaiden ikähaitari oli laaja, parikymppisistä yli seitsemänkymmppisiin, keski-ikänsä ollessa kuitenkin arvioilta 50–60 välillä. Sukupuolijakauman arvioisin menneen kutakuinkin tasan miesten ja naisten välillä. Kirjoittamaan ryhdyttiin heti tilaisuuden alettua ja tekstejä tai niiden aihioita syntyi joiltakin nopeasti. Varsinaista biisinkirjoittamisen opastusta ei tämän kaltaisessa tilaisuudessa tuntunut järkevältä edes yrittää. Muutamia vinkkejä toki annettiin, mutta pääviesti oli, että kirjoittakaa ihan mitä vain ilman korkeaa kynnystä ja itsekritiikkiä. Joku asiakkaista halusi kirjoittaa tekstin rauhassa kotona ja tuoda sen myöhemmin laatikkoon. Yksi asiakas suhtautui epäilevästi valmiiden biisitekstien syntyyn baarissa ja ehdottikin että eri tekijöiden tekstejä yhdistelemällä voisi saada paremman tuloksen: tätä varten lomakkeessa voisi olla mahdollisuus rastittaa lupa käyttää tekstin osia toisen tekstin yhteydessä.

Tunnelma nousi illan edetessä ja samalla paino siirtyi omien tekstien kirjoittamisesta enemmän illan vetäjien esitysten seuraamiseen. Baarisanoittamoiden tulikaste oli koettu ja siitä kunnialla selvitty. Kukaan ei protestoinut baarin perinteisen

karaokeillan vaihtumista biisinikkarointiin ja joitakin tekstejäkin pudotettiin baaritiskille varattuun punaiseen postilaatikkoon. Tilaisuudesta jäi lämminhenkinen tuntu, joka tuntui itse asiassa illan olennaisimmalta tulokselta, tekstien ollessa tavaltaan sivutuote.

INTERVENTIO OLOHUONEESEEN

Koska tieto baarisanoittamosta ei markkinoinnista huolimatta ollut kovin tehokkaasti levinnyt Startti Pubin asiakkaille, kyse oli flash mob -tyylisestä interventioista. Toisin sanoen, baarin kanta-asiakkaiden näkökulmasta heidän yllätyksekseen tuli heidän olohuoneeseensa väkeä, joka alkoi määritellä illan kulua ja vieläpä tarjota suoritettavaksi tehtäviä.

Jos yrittää hahmotella illan suhteellisen onnistumisen syitä, on yksi varmaankin vetäjien ammattitaidolla silattu välittömyys. Aki ja Heikki tunnetaan paikkakunnalla ja perusasenoituminen heitä kohtaan oli myönteinen. Niinpä myös yllätys oli myönteinen, kun baariin ilmaantui tuttuja artisteja.

Toinen menestystekijä oli esittävän ja kirjoittamiseen kannustavan osuuden sopiva tasapaino. Kun kyseessä ei ollut lähtökohtaisesti kirjoittamaan orientoitunut yleisö, oli hyvä ratkaisu välttää liikaa tekstinteon opetusta. Kynnys kirjoittamiseen pysyi matalana ja turhia paineita ei asetettu.

Kolmas onnistumisen avain oli nähdäkseni sopiva kesto. Puolitoista tuntia on lauantai-illan huumassa aika, johon baariyleisön keskittyminen vielä yltää. Oli viisasta jättää baarin asiakkaat tutujen toimiensa pariin, kun tunnelma oli vielä parhaimmillaan.

Baarisanoittamot jatkuivat Pub Vahdissa Imatrankoskella 13.10 ja Bar Kengurussa Vuoksenniskalla 27.10. suurin piirtein saman, hyväksi koetun kaavan mukaan. Kengurussa tosin estyneen Aki Honkatukian tilalla toisena vetäjänä toimi hankkeen työntekijä Anu Soini. Pub Vahdissa mukana sanoittamossa oli myös ryhmä Humakin kulttuurituotannon opiskelijoita. Näissäkin illoissa asiakkaissa oli muutama aktiivisempi tekstintuottaja, kun suurempi osa yleisöstä nautti tapahtumasta vain totutusta poikkeavana ohjelmanumerona loppujen touhutessa kokonaan omiaan.

LÄHIÖBAARI - OLOHUONE TEKSTITYÖPAJANA

Jos tarkastellaan Imatran baarisanoittamoiden toteutusta siitä näkökulmasta, miten ne toimivat uusien Imatra-aiheisten biisitekstien työpajoina, niin voidaan kysyä kriittisesti olivatko paikat ja kohderyhmä oikeita? Täysin toisenlainen strategia olisi ollut suunnata tilaisuuden kutsu kirjoittamisesta ja biisinteosta ennestään kiinnostuneelle yleisölle ja järjestää se vaikkapa kirjaston tiloissa. Tällaisiakin on Imatralla järjestetty.

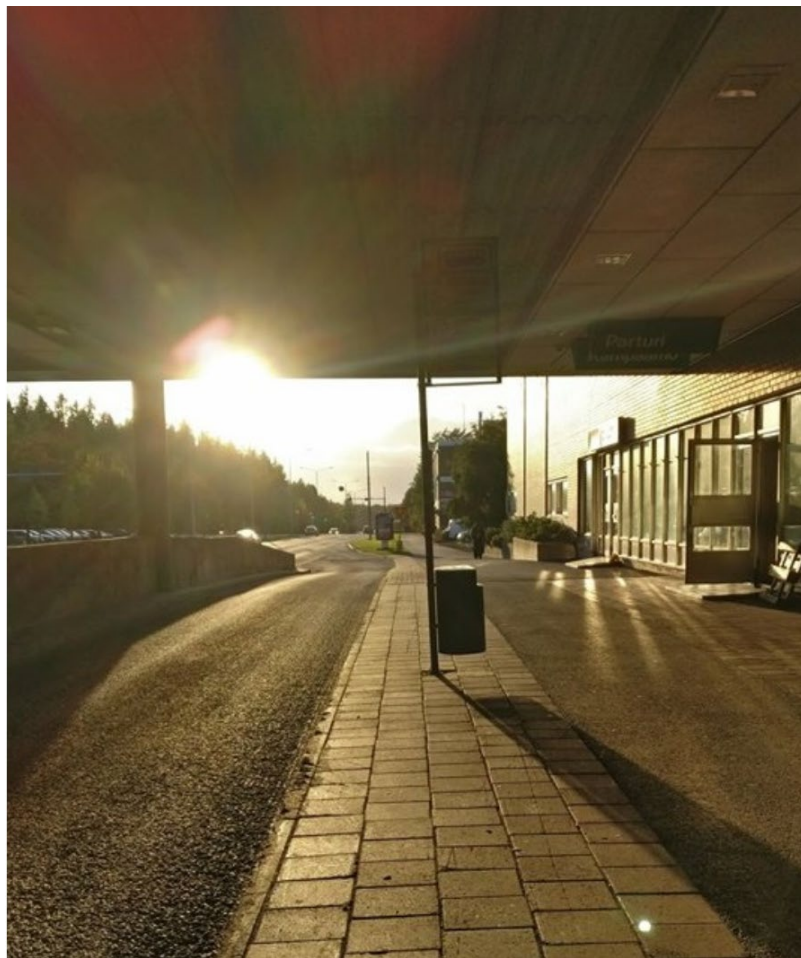
Toisaalta, baarisanoittamoissa ja koko Sanoittamalla kaupunginomitajaksi-hankkeessa on valittu toimintatapa, joka tähtää sellaisten kansalaisten osallistamiseen, jotka normaalioloissa eivät välttämättä tule edes ajatelleeksi, että voisivat olla laulutekstin laatijoita. Se, syntyykö näissä tilanteissa biisitekstejä, ainakaan valmiita, on kenties toissijainen seikka.

Tärkeintä onkin ehkä sen asian viestiminen, että kaikilla on tilaisuus osallistua ja kenenkään ei ole pakko. Startti Pubin illassa useimmin kysytty kysymys liittyi positiiviseen, mutta samalla hieman epäuskoista ylpeydentunnetta nostattaneeseen ällistykseen: miten ihmeessä juuri meiltä, juuri tästä baarista, tästä kaupunginosasta, tästä kaupungista on ajateltu löytyvän laulutekstinä julkaisemisen arvoinen tarina?

Minna Hautio

Julkaistu osoitteessa www.biisisanoittamo.fi 30.09.2018

Millä kielellä Turussa lauletaan?

Varissuo on rakentunut aluetta halkovan monikaistaisen väylän molemmille puolille. Väylän päälle rakennettu Varissuon liikekeskus yhdistää molemmat puolet toisiinsa. Betonin ja asfaltin dominoimasta keskustastaan huolimatta Varissuo on myös keskellä luontoa ja pienet puistikot ja kalliot värittävät sen yleisilmettä. Kuva: Markus Kaustell.

Varissuo on noin kuusi kilometriä Turun keskustasta länteen sijaitseva lähiö. Se alkoi muodostua nykyisen kaltaiseksi asuinalueeksi 1970-luvun lopulta alkaen. Alue erottuu maisemasta korkeine asuinkerrostaloineen, ja sitä halkoo vilkas nelikaistainen valtaväylä, jonka yli on rakennettu liikekeskus. Suuri osa kerrostaloasunnoista on kaupungin ja Turun Ylioppilaskyläseuran vuokra-asuntoja. Tiheästä rakentamisesta huolimatta alueella on vielä melko paljon mäntyvaltaista puustoa ja kallioita.

Vuonna 2016 Varissuolla oli asukkaita 8 865. Asukkaista lapsia ja nuoria on 18 %, mikä on jonkin verran (5 %) enemmän kuin Turussa keskimäärin. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus väestöstä on lähes puolet (46 %), mikä on huomattavasti kaupungin keskiarvoa (11 %) enemmän. (Turun kaupunki 2017, 24, 26.) Määrä on kasvanut 10 % viimeisen kuuden vuoden aikana (Pärty 2011, 23; Turun kaupunki 2017, 24). Varissuolla puhutaan kymmeniä kieliä ja siellä asuu yli 60 eri kansallisuuden edustajia. Se on siis selkeästi Turun ja koko Suomen kansainvälinen asuinalue. Monikulttuurisuus on Varissuolla arkipäivää, eivätkä alueen asukkaat itse kiinnitä siihen juuri huomiota. Varissuolla on myös erittäin vahva alueellinen identiteetti ja moni varissuolainen mieltääkin itsensä ensisijaisesti varissuolaiseksi ja vasta sen jälkeen, jos ollenkaan, turkulaiseksi. Paikallisten mukaan jopa murre ja muoti poikkeavat Turun valtavirrasta (Juntunen & Laakkonen 2018.)

Varissuo on siis omaleimainen paikka, josta sen asukkaat ovat ylpeitä. Parhaimmillaan sitä pidetään tiiviinä, kylämäisenä yhteisönä, jossa on kaunis luonto ja hyvä palvelutaso (Juntunen & Laakkonen 2018). Se ei kuitenkaan ole vailla ongelmia, esimerkiksi alueen työttömyysaste on korkea ja koulutus- ja tulotaso keskimäärin melko matalia (Pärty 2011, 29). Uutisoinnissa kerrotaan Varissuon gettoutumisesta ja kantaväestön ja eri ryhmien ja uskontokuntien välisistä jännitteistä.

Asukkaiden kokema turvattomuuden tunne vaikuttaa olevan kasvussa. (Juntunen & Laakkonen 2018.) Näillä perusteilla Varissuota nimitetään usein ongelmalähiöksi, ja sellaisena sen imago monesti piirtyy ulkopuolisten mieliin.

Nuorten elämämpiiri vaikuttaa sisältävän vähemmän jännitteitä kuin aikuisten. Kosmopoliittisuus on nuorten elämässä luontevaa ja vaikka maahanmuuttajataustaiset nuoret ovatkin tietoisia alueen sosiaalisten ja etnisten ryhmien välisistä rajapintajännitteistä, arkielämän kokemuspiirissä merkittävämpää on yhteenkuuluvaisuuden tunne. Varissuolaisuudessa, tai vakkelaisuudessa, kuten alueen asukkaat omaa aluettaan ja sen identiteettiä kutsuvat, erilaisuus ja maahanmuuttajataustaisuus ovatkin nuorten keskuudessa yhdistävä tekijä – kaikki tunnustavat, mitä ne tarkoittavat, ja siksi ystävystyminen yli kansallisuus- ja kielirajojen on helppoa. (Juntunen & Laakkonen 2018.) Tämä uuden polven kosmopoliittinen yhteisöllisyys on kiinnostava ilmiö ja siksi biisisanoittamo haluttiin viedä juuri tähän yhteisöön – tallentamaan sitä kuvaa, jonka yhteisö itse itsestään ja ympäristöstään luo.

Luontainen yhteistyökumppani biisisanoittamolle oli tietenkin Varissuon nuorisotila, Vakken nuokkari, joka tiedettiin virkeäksi ja ennakkoluulottomaksi toimijaksi. Biisisanoittamo pohjustettiin pari päivää ennen tehdyllä sissimarkkinoinnilla, jossa improilevat trubaduurit kulkivat pitkin Varissuota keräämässä laulun aiheita. Vakken nuokkarilla kohdattiin nuoria, joista osa innostui tekemään biisin aiheita ja jopa videokuvaamaan niiden esittämistä järjestäjien puolesta. Todennäköisesti he myös jakoivat itse kuvia ja videopätkiä sosiaalisessa mediassa. Nuorten itse levittämä tieto ja mielipide toiminnasta ovat tietenkin muille nuorille verrattomasti olennaisempi lähde ja kannustin mukaantulon kuin mikään hankkeen tai nuorisotalon itse tekemä markkinointi.

Toiminnan vieminen tilaan, jossa kohderyhmä muutenkin jo oleilee, ja jossa heidän on helppo ja rento olla, laskee osallistumisen kynnyksestä (Röksi & Lindholm 2018, 76). Siksi oli luontevaa viedä biisisanoittamo nuorisotilaan. Toisaalta nuorisotila on hyvin vahvasti nuorten oma tila ja ulkopuolisten tuleminen sinne voi herättää ärtymystä ja vastarintaa. Jotta toiminta saa hyväksynnän, se tarvitsee jonkun yhteisön tunnustaman suositelijan. Tässä tapauksessa sellaisina toimivat nuokkarin vetäjät, jotka olivat erinomaisesti hankkeen takana ja aktiivisesti kannustivat nuoria osallistumaan. Tapahtuma oli ajoitettu kello 17:n ja 19:n välille. Sanoittamon alussa paikalla oli muutamia nuorempia nuoria, joista muutama oli tullut paikalle nimenomaan osallistuakseen sanoittamoon. Myöhemmin paikalle tuli

Sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihin rohkaisivat nuoria sanoittamisen pariin ja tulokseksi saatiin monenlaisia tekstejä aina pienistä tunnelmakuvauksista jo melko valmiisiin lyriikoihin. Kuva: Sari Tolonen.

hieman vanhempia nuoria, joista osa oli kiinnostunut sanoittamosta.

Nuorisotila oli melko suuri, joten se mahdollisti sen, että nuoret voivat tehdä siellä myös muuta ja halutessaan seurata toimintaa kauempaa. Hyväksynnän saamiseksi ja myös marginaalisemman osallistumisen mahdollistamiseksi onkin tärkeää, että kohderyhmä ei koe, että toimintaan osallistuminen on pakollista tai että heidän tilansa on vallattu kokonaan. Vaikka nuorisotilassa pelattiinkin samaan aikaan koripalloa ja pelattiin biljardia ja videopelejä, oli havaittavissa, että toimintaan näennäisesti osallistumattomistakin nuorista osa viivähteli ainakin kuuntelemassa ja katselemassa myös biisisanoittamon toimintaa. Vastaavasti biisisanoittamossa mukana olleet nuoret saattoivat välillä käydä heittämässä muutaman korin tai piipahtamassa kotona syömässä. Nuorten osallistumiselle onkin tärkeää, että toimintaan liittymisen ja siitä poistumisen kynnys on mahdollisimman matala, mieluiten olematon.

biisanoittaja • Seurataan

Varissuon nuorisotila

biisanoittaja @vcitynuokkari syntyi rakkaudentunnustus ranskaksi by @nz_bradley Biisanoittamoon saa osallistua kaikilla maailman kielillä, kunhan laittaa mukaan suomennoksen, jotta tuomaristo tietää mistä lauletaan 😊

#biisanoittamo #valtakunnallinenkilpailu #sanoituskilpailu #varissuo #turku

10 tykkäystä

4 PÄIVÄÄ SITTEEN

Lisää kommentti...

Varissuolla suomi on vain yksi monista kielistä. Tässä kuunnellaan kongolaisen Nzinga Bradley'n ranskankielistä tulkintaa omasta tekstistään. Kitaraa soittaa Markus Kaustell. Kuva ja instagram-päivitys: Sari Tolonen.

Tapahtumapäivänä (26.9.) myös pöytä oli laitettu koreaksi ja viimeistään tämän toivottiin houkuttelevan nuoria osallistumaan (vrt. Röksä & Lindholm 2018, 77). Toinen osallistumishoukutin oli arvonta, johon jokainen biisanoittamoon vähintään biisin aiheita tarjonnut nuori osallistui. Turun kaupunki oli lahjoittanut arvontaan kaksi lippua vastikään ensi-iltansa saaneeseen Turun kaupunginteatterin Varissuo-musikaaliin sekä leffalippuja ja tuotepalkintoja. Palkinnot tuntuivat kiinnostavan nuoria, mutta kuitenkin ei ollut havaittavissa sitä, että nuoret olisivat osallistuneet pelkästään niiden takia. Enemminkin voiton mahdollisuus tarjosi osallistumiselle mukavan lisäbonuksen. Erityisesti lähiönuorten elämästä kertovan Varissuo-musikaalin pääsyliput tuntuivat herättävän huomiota, sillä ne ovat melko kalliita ja siksi musikaalin näkeminen jää monelta varissuolaiselta nuorelta väliin, vaikka kiinnostusta olisi.

Sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihininen sekä trubaduuri Markus Kaustell osasivat ottaa nuoren yleisönsä ja kannustivat nuoria ystävällisesti ja innostavasti. Tekstin luomisen periaate oli tässäkin työpajassa sama kuin muissa, eli lähtökohteisesti pyrittiin saamaan osallistujat tunnustelemaan kieli- ja mielikuvia, erilaisia tunnelmia ja muistoja, joita voidaan pukea sanoiksi. Samoin korostettiin, että tarkoituksena ei ole tuottaa postikorttikuvaa Turusta tai Varissuosta, vaan käyttää kaikkia aisteja, ja kutoa tarinaan mukaan niin iloisia kuin synkempiäkin sävyjä.

Tuloksena saatiin niin Turku kuin Varissuotakin kuvaavia kappaleiden aihioita. Jotkut tekstit kertoivat henkilökohtaisista ja pienimuotoisista asioista, joissa oli iloa ja rosoa, toiset puolestaan olivat kokonaisvaltaisempia kuvauksia Turusta. Eräs

tyttöporukka jopa mietti, että jos tämä laulu kertoo Turusta, pitäisikö siinä olla yksi säkeistö myös ruotsiksi. Sanoituksissa rakennettiin myös yhteishenkeä kertomalla, että “vaikeuksista aina selvitään” ja tärkeintä on, että ”Tampere ei mahda meille mitään”.

Sanojen laittaminen paperille ei ole helppoa, saati oman tuotoksensa näyttäminen muille. Nuorille edellinen kerta, jolloin sanoja on pistetty paperille, on todennäköisesti liittynyt koulutilanteisiin ja tuolloin niihin on useimmiten liittynyt opettaja-auktoriteetin antama muodollinen arvostelu. Arvostelun pelko ja ajatus oikeasta ja väärästä kirjoittamisesta voivat olla lamauttavia. Erityisen korkeaksi kynnys muodostuu silloin, jos ei voi kirjoittaa omalla äidinkielellään. Luova ja kuvaileva kirjoittaminen vieraalla kielellä on vaikeaa, sillä jokaisella kielellä on oma kielensisäinen ilmaisuvoimansa, joka ei välttämättä välity toiselle kielelle edes sanatarkasti käännettynä.

Paikalla oli myös eräs kongolainen nuori, jolla oli mukanaan hänen itse tekemiään ranskankielisiä sanoituksia. Hän pyysi Markusta soittamaan kitarallaan taustalle ”jotain musiikkia” ja improvisoi sanoituksensa suoraan musiikkiin. Koko nuorisotila pysähtyi hetkeksi kuuntelemaan kaunisäänistä ja tunteellista tulkintaa ja antoi esittäjille pitkät aplodit. Tämä osoitti jälleen, että musiikki on universaali kieli, josta voi liikuttua ja vaikuttua, vaikkei ymmärtäisi sanoista mitään. Paikalla sävellettiin ja esitettiin sen jälkeen myös muita, illan aikana tehtyihin sanoituksiin pohjautuvia kappaleita. Niiden myötä konkretisoitui se, että matka sanoituksesta yhteisesti jaettuun ja mieliinpainuvaan elämykseen on parhaimmillaan lyhyt – oma teksti voi nousta lentoon ja tuottaa merkityksiä itsen lisäksi myös muille. Oli myös hienoa havaita, miten aidosti yleisö osoitti ihailua ja kunnioitusta toisten tekemiä sanoituksia kohtaan, ikäryhmä- ja sukupuolieroista piittaamatta.

Erityisesti Varissuon kaltaisessa ympäristössä, jossa suomi on vain yksi kieli muiden joukossa, tuntuu jopa jotenkin oudolta, että sanoituskilpailu on rajoittunut pääsääntöisesti vain kolmeen kieleen, suomeen, ruotsiin ja englantiin. Säännöissä ja markkinoinnissa on toki mainittu, että osallistua saa millä tahansa kielellä, kunhan vain liittyy tekstin oheen käännökseen, josta tuomareillekin selviää, mitä sanoituksessa sanotaan. Vaikka kilpailun kannalta onkin tietysti olennaista, että tuomarit voivat arvioida sanoitusten sisältöjä ja ilmaisuja – muutenhan voittajan valitseminen olisi mahdotonta – kääntäminen kuitenkin rajoittaa kielellisen ilmaisun voimaa. Vaikka tekstin asiasisältö ja muotoilu hahmottuisivatkin vielä käännökseen jälkeen, moni kielensisäinen ilmaisu jää tavoittamatta. Kaikilla ei

myöskään ole osaamista kääntää tekstiä suomeksi tai englanniksi, mikä myöskin tekee osallistumisesta mahdotonta ja siten kaikilla ei ole tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua.

On selvää, että muutamaan kieleen rajoittuminen ei enää ole nyky-yhteiskunnassa järkevää ja kansalaisia tasa-arvoisesti huomioon ottavaa. Yhtä lailla mahdottomalta tuntuu, että tuomaristossa voisi olla kaikkien kielten edustajia. Ja vaikka olisikin, miten erikielisiä sanoituksia voisi edes objektiivisesti vertailla, jos kaikki tuomarit eivät osaisi kaikkia kieliä? Silti on kiinnostavaa pohtia, miten voitaisiin rakentaa sellainen sanoituskilpailu, jossa voisi osallistua ihan millä kielellä hyvänsä. Olisiko sellainen kuitenkin jollain tapaa mahdollista? Vai tarvitaanko lainkaan asetelmaa, jossa valitaan yksittäisiä voittajia; voisiko yleisöä houkuttelevia sanoittamoja järjestää myös ilman kilpailuasetelmaa?

LÄHTEET:

Juntunen, Marko & Laakkonen, Ville 2018. Jakautuuko Suomi? Osa 16: Kun maailma muutti kylään. Koneen säätio. Pitkät jutut. Viitattu 30.9.2018. <https://koneensaatio.fi/jakautuuko-suomi-osa-16-kun-maailma-muutti-kyilaan/>

Pärty, Juhani 2011. Turun alueprofili 2011. Turku: Turun kaupunki. Viitattu 30.9.2018. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/alueprofili_2011.pdf

Röksä, Jarmo & Lindholm, Arto 2018. Lähiöosallistajan ohjenuorat. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Lähiöiden osallisuuskirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 49, 70–84. Viitattu 30.9.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-290-4>

Turun kaupunki 2017. Turun kaupungin tilastollinen vuosikirja. Tilastovuodet 2015/2016. 63. vuosikerta. Viitattu 30.9.2018. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tilastollinen_vuosikirja_2017_netti_0.pdf

Hyvinvoinnin välitystoimisto

Hyvinvoinnin välitystoimisto on valtakunnallinen ESR-rahoitteinen osaamis- ja innovaatioverkosto, jonka tavoitteena on ollut kehittää osallistavan taiteen tuotantoa ja markkinoita kokoamalla taiteilijat, tuottajat sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset yhteen.

Hankkeessa (2015 – 2018) kehitettiin osallistavan taiteen ansaintamalleja ja myyntiä sekä tuotteistettiin palveluita sosiaali- ja terveysalan tarpeisiin. Pitkän ajan tavoitteena on juurruttaa osallistavat taidepalvelut sosiaali- ja terveyssektorin rakenteisiin pysyvästi. Hankkeessa luotiin muun muassa soveltavan taiteen moniammatillinen valmennuspedagoginen malli, tuotteistettiin taidelähtöisiä palvelutuotteita ja julkaistiin useita erityyppisiä julkaisuja osallistavan taiteen tuotteistamiseen liittyen.

Maarit Honkonen-Seppälä

Julkaistu <https://hvt.humak.fi>

Uusi tuotteita ja palveluita lähes 30

Samaan aikaan kun Heikin päivänä vanhan kansan tietojen mukaan karhut käänsivät kylkeään ja Ähtäri sai uudet mainosvaltit, vietettiin Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeen loppuseminaaria. Sibeliuksen Akatemiataloon Helsingissä kokoontui innokas joukko tuottajia, taiteilijoita sekä ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia.

Paikalla oli myös jyväskyläläinen kulttuurituottaja (AMK) Iita Mykkänen. ”Olen ollut kolmivuotisessa hankkeessa alusta alkaen. Koko hanke ja nyt päätösseminaari on ollut minulle merkittävä kokemus. Osallistuin yhdessä jyväskyläläisen Osuuskunta Kujeen toisen työntekijän Marianna Räsänen kanssa hankkeen valmistukseen kaksi vuotta sitten. Taiteen tuotanto sosiaali- ja terveysalla koulutuksessa loimme idean tuotteeksi nimeltä Todellinen Minä”, kertoo Mykkänen ja korostaa, että loppuseminaarissa parasta oli kuulla ja kerrata, mitä hankkeen aikana on tapahtunut ja miten paljon sen aikana kerätty tieto voi auttaa tulevaisuudessa, jos vain ymmärrämme ottaa tuon tiedon käyttöömme.

AVOINTA TIEDON JA KOKEMUKSEN JAKOA

HVVT-hankkeen Jyväskylän alueen työntekijä ja Humakin lehtori Sanna Pekkinen yhtyy Mykkäsen kommentteihin ja lisää, että perjantaina paikalla oli erittäin innostunut osallistujajoukko. ”Yleisö kommentoi ja kyseli hankeväeltä käytännöistä, toteutuksista ja valmistuksista. Tietoa jaettiin avoimesti ja tuli tunne, että siitä oltiin aidosti kiinnostuneita. Perjantai siis kokosi kuulijoiksi sellaisia, jotka haluavat itsekin tehdä tai jo tekevät soveltavaa taidetta eri yhteisöissä”, tiivistä päätösseminaarin annin Pekkinen ja korostaa, että koko hankkeen aikana yhteistyö eri hankeosapuolten ja osallistujien välillä on ollut hyvin antoisaa ja avartavaa.

DRAAMAN MENETELMILLÄ ITSENSÄ LÖYTÄMISTÄ

Tuottaja ja yrittäjämäisesti osuuskunnassa työskentelevällä Iita Mykkäsellä (33) on monta rautaa tulella. ”Tämä Todellinen Minä -palvelu on suunnattu henkilöille, joilla on vaikeuksia saada sisäinen todellisuutensa näkyväksi ulospäin. Olemme esimerkiksi työskennelleet muistisairaiden kanssa. Käytämme työmenetelmänä soveltavaa taidetta ja vielä tarkemmin draaman metodeja työssämme. Jatkamme uuden välitystoimiston jatkokehittelyssä Todellinen Minä -konseptia kehittämistä yhä pidemmälle Mariannan ja kolmannen jäsenen Anne Peltolan kanssa, käymme demoamassa ja koetamme löytää uusia mentoreita”, innovoivat Mykkänen jatkoa.

IMPROVISAATIOHARJOITUKSILLA KOHDATEN JA KUUNNELLEN

Tulevaisuuden suunnitelmissa Mykkäsellä ja osuuskunta Kujella Todellisen Minän lisäksi oman improvisaatioteatterin opetusohjelman eli ImproKampuksen pyörittäminen. ”Opetamme kurssimuotoisesti ja systemaattisesti edeten alkeista alkaen kaikille improvisaatiosta kiinnostuneille. Siis myös sellaisille, joita ei välttämättä edes kiinnosta esiintyä teatterilavalla, vaan jotka esimerkiksi joutuvat esiintymään työnsä puolesta. On paljon myös henkilöitä, jotka haluavat oppia lisää miten kohdataan ja kuunnellaan aidosti toinen toisiamme”, kertoo Mykkänen ajan trendistä.

”Tällä hetkellä hääriin enimmäkseen meidän ImproKampuksen parissa sekä kehitän kollegoideni kanssa Todellinen Minä -palvelua”, kertoo Humakista kulttuurituottajaksi valmistunut Iita Mykkänen hvvt-päätösseminaarissa. Kuva: Maarit Honkonen-Seppälä.

OPPINA KESKENERÄISYYDEN ESTETIIKKA

Elämä on jatkuvaa oppimista ja uuden kokeilua. ”Opin Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeen valmistuksen jo varsin alkutaipaleella aivan mahtavan fraasin: ”keskeneräisyyden estetiikka”. Tuo kolahti minun perfektionismiin taipuvaiseen sieluuni. Olenkin oppinut siitä lähden hölläämään hieman etenkin työelämässä ja sietämään paljon paremmin keskeneräisiä ja epämääräisiä asioita”, pohtii Mykkänen ja kannustaa kaikkia kokeilemaan uutta ja samalla kiittää hankkeen työntekijöitä ja kollegoitaan tiedosta, luovuudesta ja kannustuksesta.

VÄLITYSTOIMINTA JATKUU

HVVT-hankkeen aikana on syntynyt 27 uutta tuotetta ja palvelua. ”Välitystoiminta jatkuu liiketoiminnan kehittäjän ja muutosjohtaja Arto Kunnolan organisoimana. Toivonkin, että kaikki jatkosta kiinnostuneet ovat yhteydessä Kunnolaan esimerkiksi sähköpostitse osoitteeseen arto@kunnola.com”, kertoo Humakin lehtori Pekkinen ja mainostaa myös korkeakoulunsa avoimen opintoja. ”Humakin avoimessa ammattikorkeakoulussa on mahdollista opiskella Soveltavan taiteen palvelumuotoilua syksystä 2018 alkaen. Opinnot ovat kymmenen opintopisteen

Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeen Jyväskylän alueen aluekoordinaattori ja Humakin lehtori Sanna Pekkinen (vas) kiittää hankeyhteistyöstä kaikkia osapuolia sekä osallistujia. Kuvassa Outi Linnossuon (Turun AMK) kanssa. ”Hankkeen aikana tehtiinkin useita käytännönläheisiä oppaita, videoita ja julkaisuja, joista varmasti on hyötyä niin aloittelijoille kuin jo alalla toimivillekin” tiivistää tyytyväinen Pekkinen. Kuva: Turun sarjakuvaseura.

laajuisia eli vastaavat noin 270 tunnin työpanosta. Nämä opinnot ohjaavat alkuun soveltavan taidetuotteen kehittämistä kiinnostuneita ja toisaalta antavat kehittämispuita jo alalla työskenteleville”, tiivistää Pekkinen.

HANKE HYVINVOINNIN VÄLITYKSESTÄ

Jyväskylän yliopisto, Taiteen edistämiskeskus, Jyväskylän kaupunki sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu ovat olleet viimeiset kolme vuotta tekemässä ESR-rahoitteista hanketta Jyvässeudulla. Muualla Suomessa hankkeessa kumppaneina ovat Saimaan ja Turun ammattikorkeakoulut sekä Turun kaupunki. Hankkeen tavoitteena on yhdistää sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ja taitelijat sekä tuottajat. Osuuskunta Kujeen ”Todellinen Minä” -tuote on oiva esimerkki hankkeen tavoitteiden toteutumisesta.

Hyvinvoinnin Välitystoimisto – lisää tietoa:
<http://hvvt.humak.fi>

Creve 2.0

Creve 2.0-hankkeessa puretaan esteitä luovien alojen työllisyyden kasvun tieltä. Vaikka kulttuuri- ja luovilla aloilla työllisyys on nousussa, on haasteita silti runsaasti. Hidasteita löytyy sekä yrityspalveluiden puolelta, että luovien yritysten keskuudesta; yrityspalvelut ovat hajanaisia, eikä monipuolista verkostoitumista pääse syntymään, digitaalinen osaaminen tuotannossa ei ole kovin vahvaa ja kaiken kaikkiaan luovan alan yritykset ovat varsin pieniä.

Creve 2.0-hankkeessa rakennetaan vahvoja verkostoja ja kumppanuuksia luovien alojen toimijoiden kanssa. Vuoden 2019 Shiftiin suunnitellaan monialalaista ja luovan osaamisen hyödyntämiseen keskittyvää leiriä yrityksille. Creve 2.0-hanke on saanut rahoituksen Euroopan sosiaalirahastosta ja sen toiminta jatkuu vuoden 2020 loppuun. Hankkeen toimintaan ja tavoitteisiin

voi tutustua tarkemmin verkkosivuilla
[http://www.creve.fi/hankkeet/creve-2-0/.](http://www.creve.fi/hankkeet/creve-2-0/)

Benny Majabacka

Julkaistu osoitteessa creve.fi 15.11.2018

Luovien alojen kasvun esteiden purkumoukari – Creve 2.0

Asiat ovat hyvin! Mutta eivät niin hyvin, etteivät voisi olla paremminkin. Kulttuuritoimialojen ja luovien alojen työllisyys Suomessa on kasvussa. Nousukauden heijastukset näkyvät myös muilla toimialoilla. Hyvästä spurtista huolimatta luovien alojen kasvua hidastavia tekijöitä on yhä runsaasti. Haasteita löytyy sekä yrityspalveluiden puolelta, että luovien yritysten keskuudesta. Yrityspalvelut ovat hajanaisia, eikä monipuolista verkostoitumista pääse syntymään. Yritysten kasvun tiellä voidaan havaita esimerkiksi digitaalisen osaamisen heikkouksia niin tuotannossa kuin jakelussakin eikä omaa osaamista kyetä tunnistamaan niin hyvin, että sen tuotteistaminen olisi tehokasta. Muiden alojen tarpeet ja luovien alojen osaaminen eivät kohtaa eikä luovien alojen mahdollisuuksia tunneta tarpeeksi hyvin. Lisäksi luovan alan yritykset ovat usein pieniä, eikä tarvittavia panostuksia löydy vientiosaamiseen.

Näitä haasteita ja ongelmia taklataan ja moukaroidaan [Creve 2.0-hankkeessa](#). Luovien alojen yritysten kasvun edessä olevia pullonkauloja eliminoidaan ja uusien mahdollisuuksien tunnistamisen kautta luodaan edellytyksiä kasvulle. Toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti esimerkiksi digitalisoitumisen kautta ja tarvitaan uusia työkaluja. Tarvitaan myös uusia näkökulmia ja rohkeita tapoja ajatella, jotta olemassa olevat mahdollisuudet havaitaan ja niitä kyetään hyödyntämään. Kasvun edellytyksenä on kyky luoda vanha nahka ja heittäytyä uudistumiseen.

Käytännön tasolla Creve 2.0-hankkeessa tullaan tekemään seuraavat kaksi vuotta töitä neljän ison osa-alueen parissa, jotka muodostavat saumattoman kokonaisuuden. Suurin tavoite on luoda Suomeen **valtakunnallisesti toimiva luovien alojen palvelurakenne**, joka toimii laajassa yhteistyössä esim. yritysten ja korkeakoulujen kanssa. Tämän rakennustyön pohjaksi on ensin tunnistettava tarpeet ja eri alueiden haasteet ja sitten asetettavat löydetyt palikat oikein kohdilleen. Hankkeessa kehitetään myös **arviointityökalu** neuvontapalveluorganisaatioille, jonka avulla luovan alan yrittäjän menestystekijöiden tunnistaminen helpottuu ja mahdollistuu.

Hankkeessa kehitettyjä työkaluja varten tarvitaan tietoa, jota kerätään ja testataan useissa **hubitapahtumissa** ympäri maata. Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa eri toimialojen törmäytyminen on mahdollista ja tuottaa vaikuttavia lopputuloksia. Hubeissa pyritään ajattelemaan neuvonta, tiedonjako ja vuorovaikutus uudella tavalla ja kehittää malli, joka jää yrityspalveluiden sekä korkeakoulujen pysyvään käyttöön.

Jatkuvuuteen tähtää myös Creve 2.0-hankkeessa toteutettava **osaamisen kehittämistoiminta**, jonka kautta pyritään lisäämään yrittäjyyden opettajien ja yritysneuvojen erityisosaamista luovien alojen haasteiden parissa. Hankkeessa rakennetaan valtakunnallinen luovien alojen neuvontaan ja liiketoiminnan opettamiseen pätevä koulutuskokonaisuus sekä **luovien alojen neuvonnan työkalupakki**.

Työsarkaa on paljon, eivätkä tavoitteet ole vaatimattomia. Digitaalisten palveluiden kehittäminen avaa tietä globaalille kilpailulle, johon suomalaisten yritysten on päästävä vahvemmin mukaan. Monimuotoisten palveluiden kehittäminen vaatii onnistuakseen taustalleen monipuoliset osaajat. Pohjana toiminnalle on Humakin ylläpitämä luovien alojen yrityshautomo Creve, joka on jo noin kymmenen vuoden ajan toiminut Turusta käsin. Toimijakonsortiossa on mukana Aalto yliopisto, Turun ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Muotoilukeskus Muova Vaasasta sekä Österbottens Hantverk rf. Projektin ensisijaisina toiminta-alueina on toteuttajien toimialueet Turku, pääkaupunkiseutu, Vaasa, Jyväskylä, Hämeenlinna ja Rovaniemi. Myös konsortion yhteistyö itsessään on tärkeä lähtökohta: monialaisen verkoston kautta toimiminen jakaa ja luo osaamista ja mahdollistaa monenlaista muuta yhteistyötä tulevaisuudessa.

Creve 2.0-hanke on saanut rahoituksen Euroopan sosiaalirahastosta ja sen toiminta jatkuu vuoden 2020 loppuun. Hankkeen päätoteuttajana toimii [Humanistinen ammattikorkeakoulu](#).

Henry Paananen

Julkaistu osoitteessa creve.fi 12.12.2018

Pallomerivideo, jota klikattiin 700 miljoonaa kertaa

Digitalisaation myötä kaikkien yritysten liiketoiminnan markkina-alueet ja -osuudet menevät uusiksi uskomattomin luvuin. Taaperoikäisten opetusvideoihin keskittyvä Toddler World TV -Youtube -kanavan videoita on katsottu viimeisen kuukauden aikana yli 18 miljoonaa kertaa. Pelkästään pallomerivideoita, jossa harjoitellaan värejä ja pompitaan pallomereissä on katsottu kolmessa vuodessa jo 700 miljoonaa kertaa. Veikkaanpa, että TV-tuotantoyhtiöltä olisi tullut kielteinen päätös, jos tätä konseptia olisi tarjottu TV-tuotantoon. Perinteisten mediayhtiöiden tuotantomallit rikkoutuvat nyt kuitenkin todella nopeasti ja uusia tuotantomalleja ilman välikäsiä on syntymässä.

Samalla tavoin perinteinen kivijalkakauppa on kokenut markkinaosuuksien pudotusta vuosi vuodelta kuluttajien siirtyessä verkkoon. Aikanaan kulttimaineen saanut perinteisen toimintamallin käytettyjen autojen kauppias Tuusulasta kertoi Helsingin uutisten haastattelussa, että “internet pitäisi räjäyttää”: kuluttajat nimittäin tekevät verkossa hintavertailuja ja autokauppa ei käykään entiseen tapaan. Haastattelussa autokauppias kertoi tuskissaan kaupankäynnin totaalaisesta hiljentymisestä. Toki vuoden 2009 taloustilanne vaikutti varmasti kuluttajien luottamukseen taloudesta ja päätöksiä autonhankinnasta siirrettiinkin taloudellisesti paremmille vuosille.

Kuitenkin nykyään käytetyn auton ostoprosessi on hieman erilainen: verkossa tehdään hintavertailua ja sen jälkeen siirrytään usein autokaupan sivuille. Viime vuosina yleistyneet chat-asiakaspalvelijat selvittävät mielellään potentiaalisen ostajan mieltä askarruttavat yksityiskohdat. Verkkokauppojen chat-asiakaspalvelu on kasvanut viime vuosina räjähdysmäisesti ja se toimiikin nykyään jo myös kivijalkaliikkeiden myynnin tukena. Samoin käytettyjen autojen markkina ulottuu yhä läpinäkyvämmiin koko EU-talousalueelle mahdollistaen autojen tuontipalvelut muista EU-maista. Esimerkiksi Kamux-ketju on laajentanut Ruotsiin ja Saksaan, jolloin vaihtoauton saa myytyä

Kamuxille ja uuden vaihdokin voi tilata suoraan myös Kamuxin Ruotsin autovalikoimasta.

Myös uusien autojen kauppa on muutoksen kourissa. Markkinoille tullut sähköautovalmistaja Tesla ei ole rakentanut brändilleen perinteistä vahvaa jälleenmyyjäverkostoa, vaan luottaa enemmänkin siihen, että auto tilataan suoraan verkosta Teslan verkkosivuilta. Toki koeajo- ja myyntipisteitä on, mutta kontrolli on tiukempaa ainakin hintapolitiikan ja koko ostokonseptin suhteen. Tähän on herännyt yhdysvaltojen autokauppioiden yhdistys, joka pyrkii saamaan jälleenmyyjäverkostomallin jokaiseen osavaltioon poistaen lainsäädännöllä auton verkkokaupan. Kuulostaa kovin samantapaiselta ajattelulta kuin tuusulalaisen autokauppiiaan ajatukset internetistä vuosikymmen sitten.

Markkinat muuttuvat ja tarjoavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia luoville aloille. Kova teknologiaosaaminen yhdistettynä luovien alojen toiminta-alueille mahdollistaa uusia innovatiivisia toimintatapoja, joita emme nyt osaa nähdä kuin heikkoina signaaleina. Suomessa on laaja-alaista korkeatasoista osaamista useilla toimialoilla. Markkinan muuttuessa kannattaakin lähteä rohkeasti törmäyttämään erilaisia asiantuntijoita ja syväosaajia toisiinsa. Osaamisella on nimittäin tapana siiloutua, jolloin uudet ajatukset ja innovaatiot eivät välttämättä ole parhaalla syntypohjalla, vaan ajattelu saattaa kapeutua. Näitä kohtaamisia mahdollistamme Creve 2.0 -hankkeen hubeissa, joita tulevana vuosina järjestämme ympäri Suomen. Hubeihin toivotaan osallistujia kaikkialta, mutta erityisryhminä haluamme törmäyttää luovien alojen yrittäjiä, yritysneuvoja ja alan opettajia.

Opetusvideokanava Toddler World TV muuten tuottaa teki jälleen arvioiden mukaan 51 000 – 825 000 euroa vuodessa. Aiemmin tehdyn videomateriaalin pyöriessä uudelleen ja uudelleen vuosi vuodelta, tämä tuottaa tekijälleen joka vuosi eu-

roja samallatavoin kuin radiohitin soittokorvaukset Gramexilta biisinikkareille. Aika hyvä markkinarako, jota ei ollut olemasakaan aikana ennen Youtubea.

Kirjoittaja Henry Paananen, joka työskentelee HAMKin amatillisen osaamisen tutkimusyksikössä TKI-tehtävissä. Paananen toimii Humakin vetämän Creve 2.0-hankkeen HAMKin osatoteutuksessa.

LÄHTEET:

Helsingin uutiset: Autokauppias Timo, 67, halusi räjäyttää netin jo vuonna 2009, <https://www.helsingin uutiset.fi/artikkeli/526517-autokauppias-timo-67-halusi-rajayttaa-netin-jo-vuonna-2009-nain-kulttimaineen>

Iltalehti: Helsinkiläisperheen YouTube-kanava tuottaa maailman suosituimpiin lukeutuvia opetusvideoita, <https://www.iltalehti.fi/perheartikkelit/a/201709142200387566>

Kamux, <https://www.kamux.fi/auto-ruotsista>

Kettu Lotta, gradu, Helsingin yliopisto. Kuluttajien kokema vuorovaikutus chat-asiakaspalvelussa, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/166916>

Socialblade.com, <https://socialblade.com/youtube/user/toddlerworldtv>

[“The Ball Pit Show” for learning colors — children’s educational video](#)

Tekniikka ja talous: Autokauppioiden yhdistyksen johtohahmo varoittaa – Teslan myyntimalli johtaa korkeampiin hintoihin. https://www.tekniikkatalous.fi/talous_uutiset/autokauppioiden-yhdistyksen-johtohahmo-varoittaa-teslan-myyntimalli-johtaa-korkeampiin-hintoihin-6588602

Valokuva: it’s me neosiam / Pexels.

Leena Janhila

Julkaistu osoitteessa creve.fi 28.12.2018

Uusi väylä yrittäjyyteen opinnollistetusta yrityshautomosta

Humanistisen ammattikorkeakoulun ylläpitämä luovien alojen yrityshautomo ja yrityspalvelukokonaisuus Creve on toiminut jo lähes kymmenen vuoden ajan palvelen luovien alojen yrittäjiä liiketoiminnan suunnittelussa ja käynnistämässä. Creven toimintaan on osallistunut vuosittain satoja yrittäjyydestä kiinnostuneita, yritystoimintaa käynnistäviä ja jo toimivia luovien alojen yrittäjiä. Jotta yrittäjyys olisi myös korkeakouluopiskelijoille sujuva vaihtoehto omaan työllistymiseen, on Crevestä rakennettu käytännönläheistä ja kiinnostavaa alustaa yrittäjyyden oppimisympäristöksi.

Kahden viime vuoden aikana on Creven hautomopalveluita tuotu opiskelijoiden käyttöön opinnollistamalla sekä neuvontaa että hautomopalveluja. Opinnollistamista on kehitetty yhdessä Turun alueen korkeakoulujen kanssa yhteisen Yrittäjyyspassin kautta. Yrittäjyyspassilla opiskelijat ovat voineet liittää alueen yritystapahtumia ja -palveluja osaksi yrittäjyyteen liittyviä opintoja, mm. markkinoinnin, johtamisen, innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyden opintokokonaisuuksia. Passin ideana on ollut tuoda opiskelijoille näkyväksi yrittäjyyteen liittyviä tukipalveluja, toimijoita ja tapahtumia, laajentaa käsitystä oppimisympäristöstä ja auttaa hyödyntämään olemassa olevaa ympäristöä osana oppimista. Samalla tapahtumat ja palvelut ovat antaneet opiskelijoille mahdollisuuden tutustua ja verkostoitua alueen yrittäjien ja yrittäjyydestä kiinnostuneiden muiden korkeakoulujen opiskelijoiden sekä muista taustoista tulevien yrittäjyyttä suunnittelevien henkilöiden kanssa. Tapahtumat ovat antaneet mahdollisuuden myös löytää kiinnostavia projektityö- ja harjoittelupaikkoja alueen yrityksistä ja yrittäjyyttä kehittävisistä organisaatioista.

Turun alueella aloittavien yrittäjien palvelut yhteen kokoava, Turku Science Parkin ylläpitämä hubi SparkUp on muodostunut yrittäjyydestä kiinnostuneille yhteiseksi, aktiiviseksi tilaksi, jossa yrittäjyyden opintoja ja yritystoimintaa voi yhteisöllisesti kehittää. Maksuton ja avoin tila mahdollistaa opiskelijoil-

le myös oman osaamisen esittelyn ja tarpeellisten kontaktien luomisen opintojen jälkeistä aikaa silmällä pitäen. SparkUpin toimijoihin lukeutuvat alueen elinkeinokehittämisestä vastaavan Turku Science Parkin lisäksi Humakin luovien alojen hautomo Creve, Nuori yrittäjyys -ohjelma sekä opiskelijayrittäjyysyhteisö Boost Turku. Lisäksi tilassa toimii kiihdytysohjelmiin osallistuneita yritystiimejä sekä business festivaali The Shift. Eri toimijoiden kokoaminen yhteen saman katon alle on mahdollistanut myös toimijayhteistyön ja yhteisten palvelujen kehittämisen. Crevellä on ollut näissä aktiivinen käynnistäjän rooli.

Yrittäjyyspassin lisäksi Humak on opinnollistanut Creven hautomoprosessin. Malli on ollut käytössä kahden vuoden ajan ja tulokset ovat erittäin hyviä. Omaa yritystoimintaa suunnittelevat opiskelijat ovat voineet hakeutua Creven hautomoon osana opintojaan. Opiskelijatiimeille on määritelty hautomokauden ajaksi liiketoiminnan kehittämisen tavoitteet ja opinnollistaminen on asetettu tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijat ovat voineet suorittaa hautomokauden esimerkiksi viimeisenä kehittävänä harjoittelunaan ja kauteen on voitu sisällyttää myös mm. markkinoinnin, johtamisen ja innovaatiotyön opintoja. Opiskelijoiden palaute hautomokaudesta ja opinnollistamisesta on ollut hyvää: motivaatio opintojen tekemiseen omalle yritykselle on ollut antoisaa ja käytännönläheistä ja se on mahdollistanut monenlaisten asioiden oppimista uudella tavalla. Tällaisia ovat olleet mm. johtamiseen liittyvät tehtävät. Opiskelijat ovat kehittäneet käytännön kautta omia johtamistaitojaan ja oivaltaneet mm. alaitaitojen merkityksen antamalla harjoittelupaikkamahdollisuuksia alempien vuosikurssien opiskelijoille omassa yrityksessään. Korkeakoulutasoisen oppimisen on varmistanut käytännötoiminnan lisäksi suoritettavat tehtävät, joissa opiskelijat ovat peilanneet omaa kokemustaan taustateorioihin, analysoineet erilaisia toimintatapoja ja tuottaneet näiden pohjalta johtopäätelmiä kehittämisen tueksi. Seuraavia askelia Crevessä onkin tuottaa opinnollistettuja prosesseja ja

Humakin Turun-kampuksen kulttuurituotannon opiskelijat Anna Tolppa ja Antti Yli-Halla ovat hyödyntäneet Creveä ja luovien alojen yrittäjyushankkeita oppimisympäristönä. Tolppa perusti oman yrityksen, Tanssistudio Flaman, opinnollistetun hautomoprosessin aikana. Yli-Halla toteutti kulttuurituotannon opintoihin liittyvän harjoittelun ja liike-elämän kehittämistehtävän musiikkialan Japanin-vientiin keskittyvässä kansainvälisessä Finest Sounds -hankkeessa. (Kuva: Emilia Reponen, Humak, 2017)

palveluja myös esim. avoimen ammattikorkeakoulun kautta tarjottavaksi. Tästä ensimmäisiä kokeiluja on vuoden 2018 lopussa käynnistynyt ensimmäinen Luovuus ja liiketoiminta -yrittäjyyskurssin valtakunnallinen verkkokurssi, joka tarjotaan yhteisesti kaikille ammattikorkeakouluille ja avoimen ammattikorkeakoulun kautta myös muille luovien alojen yrittäjyydestä kiinnostuneille. Opinnollistaminen koetaan yrittäjien keskuudessa tärkeäksi osaksi oman osaamisen kehittämistä. Tässä Humakilla ja Crevellä on erittäin hyvä mahdollisuus rakentaa myös yrityspalveluja opinnollistettuina kokonaisuuksina.

Kirjoittaja toimii Humakin luovien alojen yrityspalvelu Creven vetäjänä sekä Creve 2.0-hankkeen yrittäjyyden asiantuntijana.

Porukalla pääosaan

Porukalla pääosaan -hankkeessa tuetaan maahanmuuttajanuoria peruskoulun loppuunsaattamisessa ja sen myötä myös kotoutumisprosessissa. ESR-rahoitteinen hanke aloitti toimintansa maaliskuussa 2017.

Hanke ideoitiin Humanistisessa ammattikorkeakoulussa vastaamaan osaltaan yhteen yhteiskunnassa ajankohtaiseen koulutuksen haasteeseen, lisääntyneeseen maahanmuuttoon ja sen myötä syntyneeseen tarpeeseen tukea maahanmuuttajia koulutuksessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa.

Hankkeessa tuetaan maahanmuuttajanuorten peruskoulun loppuunsaattamista aikuisten perusopetuksessa ja vahvistetaan heidän jatkokoulutus- sekä työelämämahdollisuuksiaan. Kaksivuotisen toiminnan aikana hankkeessa luodaan uudenlainen malli peruskoulun loppuunsaattamiseen.

Tiina Valkendorff ja Judit Kemppilä

Julkaistu osoitteessa porukalla.fi 10.05.2018

Helsingin apulaispormestari vastaanotti Porukalla pääosaan -nuoret

Humakista yhteisöpedagogiksi valmistunut Nasima Razmyar työskentelee Helsingin kulttuurista, vapaa-ajasta sekä nuorista vastaavana apulaispormestarina. Vaikka apulaispormestarin kalenterista varmasti moni taho haluaisi siivun, on Razmyarilla aikaa tavata myös ruohonjuuritasoa. Keskiviikkona 24. tammikuuta Porukalla pääosaan -hankkeen maahanmuuttajanuoret saivat ainutlaatuisen tilaisuuden päästä tutustumaan valtakunnan politiikassakin uraa tehneeseen Razmyariin. Mukana tapaamisessa olivat myös Humakin yhteisöpedagogiopiskelijat Judit Kemppilä, Zabi Yawari sekä Cecilia Schichmann sekä lehtori Tiina Valkendorff.

– Kerroimme Razmyarille Porukalla pääosaan -hankkeesta, jossa kehitämme aikuisten maahanmuuttajien perusopetusta yhteistyössä Helsingin aikuislukion ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden kanssa, kertoo hankkeen projektipäällikkö Tiina Valkendorff.

Humakin hallinnoimassa Porukalla pääosaan -hankkeessa opiskelu on monimuotoista, mikä tukee nuorten osallisuutta ja yhteiskunnassa toimimisen valmiuksia. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa opiskelun luokkahuonepakoisesti, autenttisissa opiskeluympäristöissä. Ensimmäisen vuoden aikana keskeisiä ovat olleet Ryhmäteatteri ja Kontulan nuorisotalo.

YHTEISTÄ KOKEMUSTAUSTAA

Tapaamisen tarkoituksena oli tarjota Porukalla pääosaan -hankkeessa mukana oleville maahanmuuttajanuorille mahdollisuus tavata henkilö, joka on paitsi apulaispormestari, myös ihminen, joka jakaa maahanmuuttajataustansa vuoksi osittain samoja kokemuksia kuin monet hankkeessa mukana olevat nuoret.

Vierailijat kertovat, että Razmyar muisteli lapsuuttaan ja sitä, miten hän ei 9-vuotiaana osannut sanaakaan suomea. Hän kertoi käyneensä peruskoulua, jossa oli luokkansa ainoa maahanmuuttajalapsi. Razmyar joutuikin tekemään paljon töitä opiskelunsa eteen. Peruskoulun opettajat olivat kuitenkin auttavaisia ja heiltä löytyi aina aikaa neuvoa ja vastata nuoren tytön kysymyksiin. “Nykyään on kuitenkin eri tilanne”, totesi Razmyar viitaten siihen, miten tärkeää on, että maahanmuuttajavaltaisissa kouluissa on riittävästi resursseja oppilaiden tukemiseen.

Vaikka suomen kielen opettajan punakynä värittäkin Razmyarin suomen kielen ainevihkoa monta vuotta, oli lopputulos palkitseva. Peruskoulun päättyessä hänen suomen kielen arvosanansa oli täydet kymmenen. Työ politiikan parissakaan ei ole tullut sormia napsauttamalla, vaan työelämänsä alussa Razmyar työskenteli ensin huoltoasemalla, ja sen jälkeen useissa eri järjestöissä, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitossa, Monika-Naiset -liitossa sekä Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön tehtävissä Tanskassa.

TURVAPAIKANHAKIJA- JA KOULUTUSKYSYMYKSET KIINNOSTIVAT

Valkendorff kertoo, että Razmyarin tapaaminen oli osa Porukalla pääosaan -hankkeen nuorten yhteiskuntaopin opintoja. Nuorilla oli monia kysymyksiä Razmyarille. Heitä kiinnostivat turvapaikkakysymykset ja Razmyarin valinnat esimerkiksi opiskelualan ja töiden suhteen.

Tiina Valkendorffin mukaan Porukalla pääosaan -hankkeen nuorten ensimmäinen vuosi on ollut kiinnostava mutta myös haastava. Se on pitänyt sisällään opiskelua uudella kielellä,

Kuva: Hanna Isbom

uusia ihmisiä ja paikkoja uudessa kulttuurissa. Vaikka opiskelu ei ole ollut aina helppoa, on siinä menty aimo harppauksin eteenpäin.

Razmyarin kaltaisen ihmisen tapaaminen oli maahanmuuttajanuorille kannustava kokemus. Razmyar on monille maahan-

muuttajille paitsi esimerkki ja esikuva, myös innoittaja ja ymmärtäjä.

Preventiimi

Preventiimin tehtävänä on tukea nuorten parissa toimivien ammattilaisten osaamista ehkäisevässä päihdetyössä ja näin lisätä nuorille suunnatun päihdekasvatuksen laatua ja mielekkyyttä.

Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoiman Nuorisotalon ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus Preventiimin toiminta käynnistyi alueellisena tki-hankkeena Etelä-Suomessa v. 2003 ja laajeni valtakunnalliseksi v. 2008. Vuosina 2011-2017 toiminta oli osa OKM:n nuorisotalon palvelu- ja kehittämiskeskusrakennetta.

Vuodesta 2018 osaamiskeskustoimintaa jatkaa Vahvistamo, jonka koordinoinnista vastaa Suomen Mielenterveysseura.

Mari Tapio

Julkaistu osoitteessa <http://preventiimiblogi.humak.fi> 11.01.2018

Miks sä sit tupakoit? Mitä tarttisit sen sijaan? Päihteidenkäytön ehkäisyn olennaisuuksista

Mikko Piispan loppuvuodesta 2017 ilmestyneessä tutkimuksessa Sammuuko savuke, nouseeko nuuska? Tutkimus yläkouluikäisten tupakkatuotteisiin liittyvistä mielikuvista ja kokemuksista pureuduttiin siihen, millaisia merkityksiä nuoret tässä ajassa ja omissa yhteisöissään liittävät tupakan, nuuskan ja sähkösavukkeiden käyttöön. Tutkimus antaa melko vähäisestä haastateltavien määrästä (33 nuorta) huolimatta osviittaa siitä, mistä syistä tupakkatuotteisiin tänä päivänä tartutaan, tai toisaalta, miksi niitä ei (enää) pidetä kokeilemisen arvoisina.

Toisaalta tutkimuksessa haastateltujen yläkoululaisten vastausten perusteella voidaan päätellä jotain siitäkin, millaisiin toimiin voisi olla syytä ryhtyä, jotta nuorten tupakkatuotteiden käyttöä edelleen voitaisiin vähentää. On kiinnostavaa huomata, että taas kerran on ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta mielekästä taipua tutkiskelemaan motivaatiotekijöitä. Miksi nuoret toimivat niin kuin toimivat ja mitä myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia nuoret saavat tai kokevat saavansa päihtymisestä, oli päihdeaine sitten mikä tahansa?

SOSIAALISUUS JA STATUSARVO

Tutkimus paljastaa uudelleen sen, mitä jo tiedämmekin päihdekokeilujen ja -käytön sosiaalisista merkityksistä. Kaveriporukalla on merkitystä nuoren päihteisiin liittyvien valintojen punnitsemisessa ja itse teoissa. Nuoret kokevat tupakkakokeiluihin liittyen jonkin verran ryhmäpainetta, oli se sitten todellista tai nuoren omaa virheellistä tulkintaa arjen ryhmätilanteissa. Toisaalta tupakoinnin lopettamisessa taas auttaa, jos siihen ryhdytään kavereiden kanssa yhdessä. Siitähän saa vaikka hauskan (ja tässä tapauksessa hyödyllisenkin) vedonlyönnin kohteen! (Piispa 2017.)

Huomionarvoista on sekin, että nuoret mieltävät tupakointiin liittyvän statusarvon olevan nykyään melko pieni. Jos tupakoinnin sitten kokeilujen jälkeen jättää, ei tarvitse pelätä tippuvansa pois porukasta. Toisaalta tupakan kokeileminen voidaan vielä nähdä tärkeänä siltä kannalta, että sillä tavalla voi osoittaa kuitenkin kokemuksen kautta tietävänsä, millainen tuote on kyseessä – ja sen jälkeen luopua sauhuttelusta tarpeettomaksi ja turhaksi havaittuna ajanvietteenä. (Piispa 2017.)

DUUNARIN KUULUUKIN POLTTAA?

Tutkimuksessa vahvistui jo aiemmin todettu seikka ns. amis- ja duunarikulttuuriin oletetusti ”kuuluvasta” tupakoinnista. Ammattikoululaiset tupakoivat edelleen enemmän kuin lukiolaiset (Kouluterveyskysely 2017), ja tupakointi kulkee erityisesti duunariperheissä yli sukupolvien. Tässäkin voi bongata taas kohdan, johon ehkäisevässä työssä olisi syytä kiinnittää enemmän katsetta: voitaisiinko duunarikulttuuriin liittyviin mielikuviiin jollain tavoin vaikuttaa vanhempien vastuuta painottamalla tai ammatillisten oppilaitosten käytäntöihin puuttumalla? On silmiinpistävää lukea nuorten huomanneen, että joskus nuoret ja opettajat käyvät tupakalla yhdessä ja että nuorten tupakointia opiskelutilanteissa (ulkona esim. rakennustyömaalla) voidaan katsoa läpi sormien (Piispa 2017).

TERVEYS ON IN, MITÄ MUUTA TARVITTAISIIN?

Tupakoinnin terveyshaitat ovat haastateltujen nuorten tiedossa vähintään keskinkertaisesti, joskin nuuskan osalta on valitukseksi vielä petrattavaa. Pitkäaikaisilla (vakavilla) terveyshaitoilla ei kuitenkaan tässäkään tutkimuksessa nähty olevan

nuorten valintojen kannalta niin suurta merkitystä kuin välittömästi esiin tulevilla haitoilla esimerkiksi urheilusuoritusten heikkenemisen osalta. (Piispa 2017.) Huomiota tulisikin terveyshaittojen painottamisen sijaan tai ohella kiinnittää ehkäisevässä työssä enemmän siihen, miten nuoret voisivat saada päihteidenkäytöstä seuraavia koettuja hyötyjä muutoin kuin päihteitä käyttämällä.

Ikuinen kysymys kuuluu siis jälleen, miten tukea nuorten ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä, itsetuntoa ja –tuntemusta sekä rohkeutta tehdä itsenäisiä, omaa elämää koskevia valintoja siten, että päihteidenkäyttöä ei näiden tarpeiden toteutumista varten koettaisi tarvittavan? Tai miten löytää ja tarjota niin sanotun tupakkasosiaalisuuden tilalle jotain yhtä houkuttelevaa, yhtä lailla nuoren autonomiaa ja itsemääräämisoikeutta vahvistavaa sekä osallistavaa toimintaa? Kas siinä tarttumapintaa ehkäisevän päihdetyön tekemiseen ja ehkä yksi tupakoinnin (ja muidenkin päihteiden käytön) ehkäisyn olennaisimmista kysymyksistä.

DIGI LOO, DIGI LEI, AIKA HASSUA HEI, KUINKA LUJAA MULLA KULKEEKAAN!

Piispa kehottaa myös pohtimaan, miten nuorten kiinnostusta erilaisia teknologisia ja digivälineitä kohtaan voitaisiin valjas-

taa yhä enemmän ehkäisevän päihdetyön avuksi. Tätä kysymystä olemme jo kotvan aikaa Preventiimissä ja ammattilaisten kanssa työstäneet ympäri Suomea järjestetyillä päihdekasvatusmarkkinoilla. On ollut ilo huomata, että yhä useampi nuorten parissa toimiva tarttuu mielellään ja innokkaasti digikeinojen laajoihin mahdollisuuksiin niin päihdekeskustelun herättäjinä kuin vaikkapa päihteettömien tapahtumien markkinoinnissakin.

Tutkimus antaa oivallisia suosituksia, joita voi soveltaa tupakatuotteiden (ja muiden päihteiden) käytön vähentämiseen ja ehkäisevään työhön nuorten parissa (Piispa 2017, 90-91). Nyt on siis erinomainen mahdollisuus muun muassa tämän selvityksen pohjalta tarttua käytännön työhön ehkäisevän päihdetyön lain edellyttämään tieteelliseen näyttöön pohjautuen. Peruskysymykset nuorten tarpeista oman kasvunsa ja sen mahdollisten karikoiden keskellä ovat edelleen kaiken ehkäisevän työn kivijalka.

PS: Tutustu tarkemmin: Piispa, Mikko 2017. Sammuuko savuke, nouseeko nuuska? Tutkimus yläkouluikäisten tupakatuotteisiin liittyvistä mielikuvista ja kokemuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ja Suomen Syöpäyhdistys, Verkkojulkaisuja 127.

Noora Paakki

Julkaistu osoitteessa <http://preventiimiblogi.humak.fi> 30.01.2018

Alkoholilaki uudistuu

– kulkevatko vapaus ja vastuu käsi kädessä?

Nyt on kuulkaas ihmiset näytön paikka! Nimittäin pitkään ja hartaasti valmisteltu alkoholilain uudistus astuu piakkoin voimaan kokonaisuudessaan. Siitä on ehditty sekä maalailta piruja seinille että mestariteoksia tulevaisuuteen. Siitä on lausuttu eriäviä mielipiteitä, eikä vähiten kansanterveyden näkökulmasta, mutta toisaalta taas iloittu nykyaikaistumisesta ainakin elinkeinoelämän osalta. Se, kumpi teos vaakakupissa on vaikuttavampi, jää nähtäväksi. Kulkevatko lisääntyvät vapaus ja vastuu käsi kädessä? Uudistus tulee, tahdomme sitä tai emme.

Lakiuudistus asettaa omat haasteensa meille nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön ammattilaisina. Olennaista on keskittyä pohtimaan, kuinka sen kanssa eletään tästä eteenpäin, jotta uudistuksen vaikutukset jäisivät mahdollisimman positiivisiksi, kuinka ne olisivat eettisesti kestäviä ja edistyksellisiä sekä miten piirretyt uhkakuvat kumottaisiin. Kaiken kaikkiaan uudistuksen vaikutusten tulee heijastua mahdollisimman positiivisina tekoina lasten ja nuorten arkeen sekä tulevaisuuteen. Siitä meidän tulee ottaa vastuu ammattilaisin ja aikuisina.

MUT KUN MÄ HALUUN JA MULLA ON OIKEUS...

Meneillään olevan hallituskauden aikana on keskusteltu ehkä jopa poikkeuksellisen paljon alkoholista. Lakiuudistus ja alkoholi ovat olleet pottämätön kombo keskustelun herättämiseen. Niiden tematiikka on siitä erikoislaatuinen, että jokaisella tuntuu olevan aiheesta mielipide tai vähintään jotain sanottavaa. Aiheita tullaan tarkastelleeksi usein erityisesti yksilön valinnanvapaudesta käsin. Siihen liittyy syviäkin tunteita, siitäkin huolimatta, että aihe koskettaa koko kansaa vauvasta vaariin, eikä sitä voi tai ei pitäisi voida ajatella vain yksilön näkökulmasta.

THL:n valmisteleman [tulevaisuusskenaarion](#) mukaan alkoholin kokonaiskulutus tulee nousemaan uudistuksen myötä jopa 6 %. Tämän toteutuessa kokonaiskulutuksen lukema tulisi olemaan ennätyskorkea, huikeat 13,5 litraa absoluuttista alkoholia per jokainen 15 vuotta täyttänyt suomalainen. Uudistus saattaa lisätä myös alkoholin käyttöä ja käyttötilanteita esimerkiksi kodeissa, mistä seuraa lisääntyviä haittoja erityisesti lapsille ja perheille. Lisäksi se saattaa kääntää alaikäisten alkoholikokemukset nousuun ja erityisesti vahvempien alkoholi juomien saatuun helpottamisessa piilee riskejä kokemattomien ja humalahakuisesti juovien nuorten osalta.

Aiempaan tietoon ja kokemukseen nojaten tiedämme, että kokonaiskulutuksen kasvaessa myös alkoholista aiheutuvat haitat lisääntyvät. Näitä haittoja ovat mm. erilaiset terveystaitat, sosiaaliset ongelmat, järjestyshäiriöt kuten riidat ja öykkärointi, lasten laiminlyönti, työelämään heijastuvat ongelmat sekä taloudelliset ongelmat. Tältä kannalta tarkasteltuna lakiuudistus on ristiriidassa hallituksen asettaman terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisen [tavoitteen](#) kanssa. Se nakkelee niskojaan myös YK:n [lapsen oikeuksien yleissopimukselle](#), jonka mukaan lasten etu on aina ensisijaisesti huomioitava lainsäädännössä sekä viittaa kintaallaan [perustuslain](#) velvoitteelle turvata lapsen hyvinvointi.

PIDETÄÄN HUOLI JA EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ PINNALLA

Paljon on kiinni siitä, kuinka suhtaudumme asioihin, millaiselle asenteella nyt lähdemme liikkeelle uudistusten mukaan. Eri näkökulmista uudistusasiaa tarkastellessa saattaa löytyä valoisiaakin puolia. Esimerkiksi mikäli uudistustoimet todellisuudessa

purkavat elinkeinoelämää pitkään rasittaneita, vanhentuneita ja kankeita normeja sekä tuovat parannuksia sen toimintaedellytyksiin. Siitäkin huolimatta, että osa kassakoneisiin kilahtavista lisistä ohjautuu eittämättä ulkomaisen panimoteollisuuden kassaan.

Uudistusten hyvistä puolista huolimatta kansanterveydellinen riski on nyt suuri ja sen vuoksi ei tule unohtaa, kuinka tärkeää työtä ehkäisevä päihdetyö todellakin on. Sen tavoitteet päihdeiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä korostuvat erityisesti tilanteissa, joissa päihdeiden saataavuutta ja tarjontaa lisätään. Tällainen tilanne on käsillä juuri nyt. Kirjoitukseni sanoma painottaa vastuullisuutta ja toivoo sen lisääntymistä arjen teoissa, koska vapaus on vastuuta. Nyt on osoitettava, kuinka mopo pysyy käsissä eikä karkaa metsään ensimmäisessä mutkassa.

- Tunnista vastuusi aikuisena ja toimi sen mukaan - välität tiedostamattasikin esimerkkiä tekemilläsi valinnoilla, asenteillasi ja toiminnallasi. Osoita, että lisääntynyt vapaus lisää myös vastuuta.
- Älä unohda muita – alkoholin käyttö ei ole vain yksilön oma valinta, vaan sillä on kauaskantoiset vaikutukset ensisijaisesti lähiympäristöön ja lähellä eläviin ihmisiin, mutta yhtäläillä yhteisöihin ja yhteiskuntaan.
- Pidä ehkäisevä päihdetyö pinnalla – erityisesti nuorten tulee olla entistä tietoisempia alkoholin haitoista, heidän kanssaan tulee keskustella avoimesti ja tarjota tutkimustietoon perustuvaa päihdekasvatusta.

Mari Tapio

Julkaistu osoitteessa <http://preventiimiblogi.humak.fi> 27.03.2018

Päihteet ja urheilu

– voiko (urheilun) päihdekulttuuriin vaikuttaa?

Pari viikkoa sitten pidetyssä [Nuoret – mielen hyvinvointi, päihteet ja motivointi -koulutuksessa](#) päästiin erityisen mielenkiintoisen teeman äärelle: Mikä on urheiluseuroissa (ja vapaaehtoistoiminnassa) toimivien aikuisten tehtävä nuorten päihdekasvatuksessa ja mielen hyvinvoinnin edistämisessä? Kävi selväksi, että tällainen tehtävä on todella olemassa, erityisesti lasten ja nuorten ohjatun urheilun piirissä ja että päihteidenkäytön ei koeta kuuluvan tai sopivan jo koviakin tavoitteita kohti pyrkivän urheilevan nuoren elämään. [Tutkimuksessa](#) (Appelqvist-Schmidlechner ym. 2017) on kuitenkin todettu, että vaikka lapsuusiän kilpaurheilu on mielen hyvinvointia suojaava tekijä, se voi toisaalta altistaa alkoholin ja nuuskan käytölle aikuisena. Mistä tässä on kyse?

Yhteisöpedagogiopiskelija Anssi Karhima totesi em. koulutusta seurattuaan, että tavoitteellinen urheilu vaikuttaa nuorten hyvinvointia edistävästi – lisäksi seurojen ohjeistuksella sekä päihdelinjauksilla varmasti ehkäistään päihteidenkäyttöä. Yksi koulutuksen panelisteista, Icehearts ry:n Ville Turkkala taas painotti, että aikuinen, myös valmentaja, kasvattaa aina sekä teoiltaan että puheillaan. Vastuuta (päihde-)kasvatuksesta ja ongelmia ehkäisevästä työstä ei siis voi jättää urheiluseuratoiminnan ulkopuolelle.

PÄIHTEIDEN PAIKKA URHEILUSSA

Niin. Koulutuksen paneelikeskustelussa nuoria ja nuoria aikuisia kohtaavat ja valmentavat ammattilaiset toivat esiin kuin yhdestä suusta, ettei esimerkiksi alkoholi kuulu ollenkaan urheiluun, eikä urheilijoille harjoituksissa tai kilpailussa. Kuitenkin toinen päihde, nuuska, yhdistyy nuorten(kin) mielikuvissa vahvasti joukkueurheiluun, ja sitä pidetään niin sanotusti urheili-

jalle sallittuna, ei-niin-haitallisena, jopa urheilijaa hyödyttävänä aineena (ks. esim. [Piispa 2017](#), 50). Tälle päihteelle on siis syntynyt aivan oma paikkansa lajikulttuureihin ja urheiluseurat tuntuvat olevan vielä aika kädettömiä tämän pulman ratkaisemisessa.

Toisaalta valtapäihde alkoholi tuntuu Suomessa ja muuallakin olevan melko lailla olennainen osa urheilua – ainakin urheilutapahtumien seuraamista ja sen kulttuuria. Pohdinkin siis tässä tekstissä sitä, millainen asema päihteillä urheilussa ja laajemmin kulttuurissa todella tällä hetkellä on ja mitä merkitystä sillä on lasten ja nuorten kannalta.

RATKAISEEKO RAHA VAI ESIMERKKI?

Urheilupaikkojen ravintoloiden alkoholimyynnin ja alkoholiyhtiöiden kanssa tehtyjen [sponsorisopimusten](#) (käytännössä mainostulojen) kautta seurat saavat merkittäviä summia rahaa toimintaansa. Lisäksi tuore [alkoholilainuudistus](#) pönkittää alkoholin asemaa urheilukatsomoissa entisestään, kun anniskelualueeksi voidaan nyt hyväksyä katsomotila, joka on varattu 18 vuotta täyttäneille. Osa esimerkiksi [SM-liigan jääkiekkoseurojen yhtiöistä](#) aikookin hakea lupaa anniskelualueen laajentamiseen katsomon puolelle. ”[Katsojien toive](#)”, esimerkiksi Liiga-Saipan toimitusjohtaja vetoaa.

Toisaalta päihteet, etenkin alkoholi, kuuluvat monen lapsen ja nuoren huoltajan elämään – jopa niin vahvasti, että päihteidenkäyttö löytää tiensä myös lasten harrastusten yhteyteen. Oluet pelireissujen aikuisten saunailtoihin, tupakka harjoitushallien reunamille. Vastikään aloitettu Alkon ja Suomen Olympiakomitean [Lapsen taakka -kampanja](#) tarttuu päihteistä nyt al-

koholiin ja kannustaa alkoholinkäytön nollalinjaan lasten junioritoiminnassa. Vanhemmat ja valmentajat voivat näyttää esimerkkiä, ettei alkoholin tarvitse olla osa kaikkia tilanteita. Lasten ja nuorten puolesta on syytä toivoa, että kampanjan viesti otetaan vakavasti.

Päihteillä siis tuntuu olevan aika suurikin sija urheilun seuraamisen rinnalla ja toisaalta piiloisemmin ja ehkä tiedostamattomammin myös lasten ja nuorten ohjatun urheiluharrastuksen sisäkehillä. Kysynkin nyt, miksi näin on. Kenen intressejä alkoholin ilmeisen suuri läsnäolo urheilukatsomoissa palvelee ja kenen hyvinvointia se taas osaltaan voi heikentää? Voiko lajikkulttuurien sisäisiin päihdeolettamiin vaikuttaa?

PÄIHTEET KULTTUURISENA ILMIONÄ

Edellä mainitut kysymykset kytkeytyvät laajasti ottaen yleiseen käsitykseen suomalaisesta päihdekulttuurista. On ”kaikkien tietämä fakta”, oikeastaan oletamus, että suomalaisille nyt vain on luontaista uskoa, ettei tippa tapa eikä edes ämpäriin huku – ja toimia tämän olettaman mukaan. Alkoholin runsasta käyttöä Suomessa perustellaan arkisesti muun muassa synkällä ja pitkällä syksyllä ja talvella, suurten murheiden hukuttamisen autuudella, ilojen buustauksen tarpeella, melankolisella mielenlaadulla ja sosiaalisten suhteiden helpottamisen toiveella.

Nuuskaaminen urheilumaailmassa taas on toisenlainen, lajien sisäiseen kulttuuriin liittyvä dilemma. Nuuska pitkälti hyväksytään aikuisten urheilijoiden käytössä ja samaan aikaan jyrkästi kielletään nuorten osalta. Nuoret ottavat kuitenkin idoleistaan mallia, myös päihteidenkäytön osalta ja niissäkin asioissa, missä aikuiset urheilijat eivät varmasti tietoisesti haluaisi heistä oppia otettavan. ”Älä tee niin kuin minä teen, vaan niin kuin minä sanon” ei siis aivan taida toimia. Kulttuurinen mielikuva on pelkkää kieltoa vahvempi.

MURRA LUUTUNEET MIELIKUVAT, TEE TOISIN!

Mutta onko päihdekulttuurin tai käsityksen siitä oltava muuttumaton, suorastaan kohtalonomainen ja horjuttamaton järjestys? Onneksi ei. Jos näin olisi, ehkäisevä päihdetyökin olisi perustaltaan turhaa. Siksi ajattelen, että ehkäisevän päihdetyön toimijoiden ja päihdekasvattajien yksi tärkeimmistä tehtävistä on nuorten tukeminen vallitsevan päihdekulttuurin ja siihen liittyvien mielikuvien kyseenalaistamisessa ja muuttamisessa.

Tämä työ kantaa lopulta myös siihen, että urheilun ja päihteiden välinen, usein ristiriitainen ja etenkin lasten ja nuorten kannalta hyvin kyseenalainen, yhteys tiedostetaan selkeämmin.

Ehkäisevän päihdetyön ydintä on vähentää päihteidenkäyttöön kytkeytyviä ja siitä aiheutuvia haittoja yhteiskunnassa ja ihmisten elämässä. Sitä voi tehdä esimerkiksi siten, että horjutetaan tietoisesti ja tavoitteellisesti päihteiden liian vallitsevaa asemaa ihmisten arjessa erityisesti lainsäädännön, päihteiden saatavuuden rajoitusten ja päihteistä käytävän monipuolisen keskustelun keinoin. Tavoitteena on erityisesti se, että lapset ja nuoret voisivat kasvaa sellaisessa ympäristössä, jossa heidän ei tarvitse kokea päihteidenkäytön nurjaa puolta.

Edellämainitut tavoitteet istuvat hyvin myös urheilumaailmassa tehtävään lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen. Kannustankin kaikkia urheilun parissa työskenteleviä ja omien lastensa urheiluharrastuksia seuraavia vanhempia nostamaan esiin päihteisiin liittyviä teemoja urheiluseuroissa, niin arki- kuin valmennustyön kuin seurojen johdonkin tasolla. On hyvä pysähtyä miettimään, mistä paine käyttää haitallisia aineita nuorelle tulee, kuten esimerkiksi yhteisöpedagogiopiskelija Nathalie Takala oivasti toi esiin pari viikkoa sitten pidetyn koulutuksen jälkeen.

Onko meistä siis yhdessä päihdekulttuurin muuttajiksi?

LÄHTEET:

Appelqvist-Schmidlechner, K. & Vaara, J. & Vasankari, T. & Häkkinen, A. & Mäntysaari, M. & Kyröläinen, H. 2017. Lapsuusajan kilpaurheilu suojaa psyykkiseltä oireilulta aikuisiällä. Tutkimuksesta tiiviisti 39/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Piispa, Mikko 2017. Sammuuko savuke, nouseeko nuuska? Tutkimus yläkouluikäisten tupakkatuotteisiin liittyvistä mielikuvista ja kokemuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ja Suomen Syöpäyhdistys ry, verkkojulkaisu 127.

Marjo Kolehmainen

Julkaistu osoitteessa <http://preventiimiblogi.humak.fi> 27.03.2018

Preventiimiverkoston viimeinen tapaaminen – Nuorten kanssa työ ei koskaan tule valmiiksi

Pöllähän paikalle myöhässä. Tupa on täynnä ja [Salasuon Mikko](#) on lavalla. Katselen ympärille, nämä ihmiset ovat minulle tuttuja ja tervehtivät ilahtuneena tulijan. Ihmiset eivät pelkää ole minulle tuttuja, vaan ihmiset tuntevat toisensa – he ovat verkosto. Osa heistä on jo monen vuoden ajan kohdannut nuorten ehkäisevän päihdetyön asioiden äärellä Preventiimin verkostossa. Osa ihmisistä vaihtunut vuosien varrella, mutta organisaatiot ovat olleet sitoutuneita verkostoon.

TARINOITA TAIDELÄHTÖISILLÄ MENETELMILLÄ

Helsingissä Gloriassa järjestettiin syyskuussa Elämän taide päihdekulttuurin keskellä -seminaari, joka oli Preventiimin järjestämä viimeinen tapaaminen Preventiimiverkostolaisille. Seminaaripäivän aikana monen osallistujan ajatukset viivähtivät menneessä toiminnassa. Haikeuttakin oli ilmassa – vuosien saatossa oli tuotettu paljon hyvää yhdessä.

Seminaarissa ehdin hetken kuunnella ehkäisevän päihdetyön pioneeri Mikko Salasuota, joka kertoi pussikaljoittelevien nuorten olevan katoava luonnonilmiö. Fortnite on nyt ja tulevaisuudessa nuorisokulttuureissa hyväksytympää kuin pussikalja. Pelien antamat elämykset ohittavat päihteiden antaman päihtymyksen. Seminaarin jälkeen huomasin osallistumassani tapahtumassa mainoksen: Tule pelaamaan Fortnitea. Sinne ne nuoret edestäni kääntyivät, ”Hei, siistiä! Mennään!”, tuumasi nuori mies. Salasuo ei ollut tälläkään kertaa väärässä. Oli perjantai-ilta kello yhdeksän ja kyltti tempaisi nuoret sisälle pelin pariin.

Seminaari tarjosi buffet-pöydällisen taide-elämyksiä: Saliin levittäytyi kitaran säveliä ja lavalla kitaran kanssa oli tuttu mies ehkäisevän päihdetyön tekijöille. Kuulijat saivat musiikin kautta kulkea pienen matkan suomalaisen päihdekulttuurin sielunmaisemassa VTT, trubaduuri [Antti Maunun](#) tahdissa. Kolme biisiä antoi päihdekulttuurille sosiaalhistorialliset kehykset. Musiikki kuljetti tarinaa eteenpäin: Päihteiden käyttö on sosiaalinen tapahtuma. Baareista on kautta aikojen etsitty sosiaalista paikkaa ja hyväksyntää, vaikka hyvää siitä ei ole pitkäkestoisesti seurannut. Elämän kohtaloita löytää edelleen lähikuppiloista. Baarit ovat paikka ja juominen on rituaali, jossa voi näyttää sellaisia tunteita, mille arkinen työn täyttämä aherrus ei anna tilaa (Maunu 2014, 196.) Niinpä ehkäisevän päihdetyön tehtävä on antaa sosio-emotionaalisia kokemuksia ja ”hellureitä”! Murheet eivät kuulu ehkäisevään päihdetyöhön. Lopuksi Maunu muistutti täyttämään hatun huumorilla elämässä selvitäkseen sekä villitsi yleisön Torvelan Eilan Hullivilitytöllä vuodelta 1984. Mahtavaa, musisoiva ehkäisevän päihdetyön tutkija – toivottavasti kuulemme vastaavanlaisia keikkoja jatkossakin!

Seminaarissa jokainen sai pienen kosketuksen taidelähtöisen menetelmän käyttöön. Teimme ryhmässä sarjakuvan ehkäisevästä päihdetyöstä. Minulla oli ryhmässä tuttu verkostotyyppi vuosien varrelta – enpä aikaisemmin tiennyt hänen taitojaan piirtäjänä. Toinen ryhmäläiseni oli muusikko ja hänellä on bändi, kolmas oli näytellyt harrastajateatterissa. Ehkäisevän päihdetyön ammattilaisilta löytyy taidelähtöisiin menetelmiin rutkasti taitoja, mutta vähemmälläkin pärjää, kun on valmis kokeilemaan ja heittäytymään. ”Kaikki osaa”, kannusti Preventiimin suunnittelija, Mari Tapio. Ja kyllä me osattiinkin!

Tiivistä työskentelyä sarjakuvien äärellä. (kuva: Marjo Kolehmainen)

Taidelähtöisiin menetelmiin innosti seminaarin viimeinenkin esiintyjä, [Myskihärät](#). Myskihärät olivat kolme mainiota taiteilijaa: Jori, Mikael ja Otto. Keinona heillä oli tarinateatteri. Välineinä toimivat kitara, kosketinsoittimet, puhe ja menetelmänä vuorovaikutus yleisön kanssa. Tarinateatteri ei ole mitään ilman yleisöä. Yleisössä tunnelma oli tiivis, läsnäoleva ja koskettava. Läsnä olivat yleisön omat tarinat, joita Preventiimiverkostolaiset jakoivat avoimesti. Puhuttiin päihdekasvatuksesta: Millaisia tilanteita on ollut nuorten kanssa, entä ammattilaisten kesken? Miten joskus on ollut vaikeita hetkiä ja koettua lopulta täydellisiä onnistumisia. Mitä on verkostotyö ja mikä on työssä tärkeää? Tainoista syntyi Myskihärkien tulkitsemana eri tyyli-lajeihin puettuja lauluja ja runoja.

ME TEHTIIN TÄMÄ

Preventiimin 15 vuotta loistaneet valot ammattilaisten kouluttamiseen sammutettiin seminaarissa, mutta tarinat jäivät elämään verkostossa. Uusia tarinoita ja tietoa syntyy uusissa verkostoissa Vahvistamon jatkaessa toimintaa. Preventiimi mahdollisti monet kohtaamiset ja kokosi tarinat. Vuosien aikana kehitetyt asiat ovat tiivistettynä lukuisiin julkaisuihin, ja tuotettu tieto kulkee koulutettujen ammattilaisten mukana. Ammattilaiset osoittivat kiitollisuutta menneistä vuosista ja katsoivat luottavaisena tulevaisuuteen. Nuorisoalan ehkäise-

Luova ehkäisevä päihdetyö voi näyttää vaikka tältä! (kuva: Mari Tapio)

vän päihdetyön ammattilaiselle työ on rakasta, kollegat ovat voimavara ja nuoret ovat jatkuva motivaation lähde.

Seminaari tarjosi roppakaupalla ideoita sekä kokemuksia taidelähtöisten menetelmien käyttämisestä ehkäisevän päihdetyön työkaluna. Preventiimi saattoi seminaarissa saagansa tyyli- lillä finaaliin. Nuorten kanssa teemme työtä, joka ei koskaan tule valmiiksi.

Kiitos tästä mahdollisuuksien matkasta, Preventiimi!

LÄHTEET:

Maunu, Antti 2014. Päihteet, tunteet ja sosiaalisuus. Näkyvän päihteidenkäytön näkymättömät syyt. Janus (vol22) 2, Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, 194–206.

Alku ja juuri

– ehkäisevää työtä laivankannella

Syyskuisena tiistai-iltana saimme molemmat yllättävän puhelun oudosta numerosta. Soittaja osoittautui lehtoriksemme Minnaksi, joka oli saanut tehtäväkseen rekrytää pari opiskelijaa vain puolentoista viikon päästä koittavalle Soste-risteilylle keskustelemaan ehkäisevästä työstä järjestöväen kanssa. Tiivistettynä puhelut pyörivät seuraavien fraasien ympärillä:

“Mikä soste? Mikä risteily? Milloin? Voiko tän opinnoista? Okei mukana ollaan!”

Periaatteeksi uusia opintoja aloittaessa otimme asenteen kokeilla kaikkea uutta. Täytyyhän se antaa mahdollisuus kaikelle paitsi kansantansseille. Joten risteily ei ollut poikkeus, olihan se lähdettävä. Ei muuta kuin pakkaamaan!

PUOLITOISTA VIIKKOA ENSI-ILTAAN

Sinällään tehtävä tuntui selkeältä alusta asti: menemme risteilylle herättämään keskustelua ehkäisevästä työstä sote-alan ihmisten kanssa, tavoitteena itse oppia samalla sekä saada ihmisiä ajattelemaan oman työnsä merkitystä ehkäisevän työn viitekehityksessä. Aihe oli meille jo tuttu aikaisemmista opinnoista, mutta silti oli tutustuttava vielä kirjallisuuteen, ettei aivan puhuta palturia. Siispä suuntasimme kirjastoon, mistä tarttui mukaan teos: *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen* (2013, toim. Jukka Reivinen ja Leena Vähäkylä). Kirja ei suoraan käsitellyt ehkäisevää työtä, vaan keskittyi enemmän syrjäytymistä aiheuttaviin riskitekijöihin. Oli mielenkiintoista lukea, että esimerkiksi fiksulla kaupunkisekä yhteiskuntasuunnittelulla pystytään ehkäisemään syrjäytymistä, täten linkittäen nämäkin toimialat ehkäisevään työhön. Tusinoittain OneNote-tiedostoja, muutama Skype-palaveri, rutkasti ideoita ja useita tunteja kirjan lukemista. Näiden jälkeen olimme valmiita lähtemään.

Inspiraation lähettiläinä feissari ja Arman

Matka Helsinkiin sujui vaivatta, vaikkakin nuokkuen. Matkalla risteilyn avajaisiin tunnelman loi heti Kampissa feissari, joka lähestyi meitä asiallaan.

-Olisiko teillä hetki aikaa puhua Helsinki Missiosta?

-Jaa, mikäs se semmoinen?

-Tuota noin, Helsinki Missio pyrkii vähentämään yksinäisyyttä nuorten, senioreiden sekä lapsiperheiden parissa. Mukana toimii paljon vapaaehtoisia ja ammattilaisia...

Pari hassua naurahdusta myöhemmin:

-Niinno, mehän olemme juuri menossa risteilylle puhumaan ehkäisevästä työstä, ja tämä Helsinki Missiohan liittyy hyvin voimakkaasti aihealueeseemme. Ootkos sä tulossa sinne?

-Jaa, en kyllä. En tiedä aiheesta enempää, olen vain feissari.

Päällimmäinen ajatus kohtaamisesta oli lähinnä, että jos hänkin uskaltaa kadulla puhua laajasta aiheesta tuntemattomille, ehkä mekin pärjäämme.

Avajaiset sisälsivät mm. Juha Sipilän, Arman Alizadin ja Anu Partasen puheet, jotka olivat kaikki hyviä omalla tavallaan. Vain kuttavin ja inspiroivin meille molemmille oli Armanin omasta elämästään ja asenteesta kertonut puheenvuoro, joka sekä kosketti että nauratti.

Pisteellämme neulottiin myös yhteisökaulaliinaa asunnottomille.

ASKEL TAAKSE, KAKSI ETEEN

Muutama huolenaihe pyöri mielessä risteilylle lähtiessä. Osaisimmeko puhua aiheesta tarpeeksi hyvin? Teimmekö pohjatyön tarpeeksi hyvin? Ja konkreettisempaan, ei kai laiva keiku liikaa? Saimme neuvon keinua laivan mukana eteen-taakse-akselilla, eikä vasen-oikea-akselilla, joka kokeman mukaan tuottaisi pahemman olon. Oikeanlainen keinunna, teeman mukaisesti, ehkäisee ongelmia tulevaisuudessa.

Päätehtävämme siis laivalla oli olla Humakin ja Preventiimin esittelypisteellä puhumassa ihmisille ehkäisevästä työstä. Keräsimme ihmisiltä näkemyksiä ja kokemuksia aiheesta lapuille ja keskustelimme avoimesti. Ajatuksena oli myös toinen lähestymistapa, sarjakuvan piirtäminen. Luovuimme kuitenkin ideasta, kun huomasimme sen vaativan hieman liikaa heittäytymistä ja keskittymistä osallistujilta laivaympäristössä. Saimme aikaan paljon hyviä keskusteluja ja uusia tuttavuuksia toimivaksi todetulla osallistavalla menetelmällä, eli pyytämällä kohteliaasti listaamaan asioita, joita ehkäisevästä työstä tulee mieleen tai kertomaan, kuinka itse sitä työssään tekee.

Verkostoitumisen ja ehkäisevän työn sanoman saattamisen ohessa haimme tukun karkkia tax-freestä, söimme mahaamme täyteen ja kävimme kuuntelemassa luentoa pelaamisen vaaroista.

Luennolla meille heräsi kysymys siitä, että kuinka pitkään uhkapelaamista voidaan sallia, ettei se saa aikaan enemmän haittaa kuin hyötyä. Missä vaiheessa, ja kuka, voi näyttää punaista valoa, jottei homma luisu käsistä? Kuulemamme henkilötarina

myös konkretisoi sen, kuinka helppoa on tippua alas sosioekonomisilta tikapuilta lähes huomaamatta. Tarina herätti huomamaan, että nuoret eivät ole ainoita, jotka tarvitsevat ehkäisevää työtä, vaan ihan me kaikki. Sillä kun putoaminen tikkailta alkaa ja tukiverkostot eivät ole kunnossa, on pudotus pitkä, nopea ja raaka.

PALJON ON VIELÄ OPITTAVAA

Kaiken kaikkiaan reissusta selvittyämme ajatukset ovat rauhaistat. Oma innostus varsinkin uusien järjestöjen tutustumiseen syytyi entisestään. Myös varmuus kohdata ihmisiä omalla asiallaan helpottui, vaikka näin suomalaisena tuntemattomien kanssa jutustelu vaatiikin uskallusta.

Matkalla tapahtui myös selkeä nöyrtyminen oppipojaksi. Osoittautui, että ihmiset ovat varsin tietoisia oman työnsä kytköksestä ehkäisevään työhön. Asetelma kääntyi ehkä hieman pääläelleen, sillä päädyimme lopulta oivaltamaan, mitä kaikkea ehkäisevä työ voikaan olla avaten omia silmiämme entisestään. Lainataksemme Game of Thronesin Ygritteä: “You know nothing, Jon Snow”. Ehkäisevä työ osoittautui monumentaaliseksi järkäleeksi, josta olemme vasta raapaisseet pintaa. Tämä herättää samanaikaisesti innostusta, huolta sekä pelkoa. Innostusta siksi, että tämä tarjoaa uskomattoman laajan sekä mielenkiintoisen työkentän tulevaisuudessa, missä omannäköisen työn tekemisen rajana on ainoastaan oma mielikuvitus. Huolta siksi, että työnsarkaa on tiedossa todella paljon etenkin, kun on alkanut ymmärtää riskitekijöitä syrjäytymisen taustalla.

EHKÄISEVÄ TYÖ PELON LIEVENTÄJÄNÄ

Entä se pelko? Pelkoa herättää se, ymmärtävätkö päättäjämme, mitä ovat tekemässä? Heiltä on usein kuultu puhetta syrjäytymisen estämisestä, ja eriarvoisuuden vähentäminen on kirjattu hallitusohjelmaan. Puheet tai linjaukset eivät kuitenkaan näytä toteutuvan heidän toiminnassaan tai päätöksenteossään.

Tässä pieni lista joistakin syrjäytymistä aiheuttavista riskitekijöistä: Heikko sosioekonominen asema, päihteenkäyttö, mielenterveysongelmat, alhainen koulutus, teiniäitiys. Nämä muutamat mainitut riskitekijät ovat usein myös ylisukupolvisia sekä periytyviä ongelmia, ja kulkevat enemmän tai vähemmän käsikädessä. Meistä joidenkin kohdalla todennäköisyydet alkavat kertyä sinua vastaan jo ennen kuin selviät ulos äitisi kohdusta. (Reivinen & Vähäkylä 2013.)

Elämäntaitojen
vahvistamista

Järjestöjen toiminta:
mielekästä tekemistä ihmisille!

Yhteisökaulaliina

Somejumppa

Harrastukset

Kiusaamisen ehkäisy

Vertaistuki

Arjen hallinta

Syrjäytymisen ehkäisy

Huomiointia

Tiedottamista

Vuorovaikutusta

Havainnointia

Keskustelua

Sosiaalinen vahvistaminen

Ehkäisevä päihdetyö

Kiva koulu

Varhain puuttuminen

Loppusaalis ehkäisevän työn eri ilmentymismuodoista.

Kuinka hallitus ja päättäjämme tähän liittyvät? Palauttakaa vielä hetkeksi mieleenne lista riskitekijöistä. Hallitus on päättänyt mm. toimeentulotukien indeksijäädytyksistä, koulutusleikkauksista, aktiivimallista ja paraikaa he kaavailevat helpotuksia irtisanomisiin pienissä yrityksissä. Nämä toimenpiteet kuulostavat korviimme hyvin omalaatuisilta keinoilta ehkäistä syrjäytymistä sekä eriarvoistumista, koska ne näyttävät ennemminkin kurjistavan jo valmiiksi heikossa asemassa olevien ihmisten asemaa. Uusimmassa Sosiaalibarometrissa (Näätänen & Londén 2018, 104) todettiin mm. seuraavaa:

”Sosiaali- ja terveysjohtajien, sosiaalityöntekijöiden ja Kelan johtajien mukaan eriarvoisuus on kasvanut viimeisen 10 vuoden aikana. Eriarvoisuuden nähdään kasvaneen myös omalla toiminta-alueella. Avovastausten mukaan kasvun taustalla on etenkin työttömyys sekä palveluiden ja tulonsiirtojen heikentyminen.”

Asiaa pohtiessa eri näkökulmista, herää väkisinkin kysymys, että siivoammeko tällä hetkellä 1990-luvun laman jälkiä ja

maksammeko nyt silloin tehdyistä päätöksistä? Ja jos näin on, milloin tämän aikakauden lasku lankeaa maksettavaksi – ovatko tänään päätöksiä tehneet sitä laskua itse myös maksamassa? Ehkäisevät toimenpiteet nuorten eri elämänvaiheissa saattaisivat kuitenkin ratkaista valtakunnallisiakin ongelmia pitkällä aikajänteellä.

LÄHTEET:

Näätänen, Ari-Matti & Londén, Pia 2018. Sosiaalibarometri 2018. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry. https://www.soste.fi/media/vaikuta/soste_sosiaalibarometri_2018.pdf

Reivinen, Jukka & Vähäkylä, Leena (toim.) 2013. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus.

KUVAKO - kuvakommunikaatio vastaanottokeskuksissa

KUVAKO – kuvakommunikaatio vastaanottokeskuksissa on kolmivuotinen EUSAn rahoittama hanke (2017-2020). Sen tavoitteena on kehittää kuviin pohjautuvaa kommunikaatiota arjen tilanteisiin, joissa turvapaikanhakijoilla ja vastaanottokeskuksen työntekijöillä ei ole yhteistä kieltä. Vastaanottokeskuksissa tehdyn tutkimustyön ja kokeilujen pohjalta luodaan kuvallisen ja graafisen viestinnän keinoin mobiilisti käytettävä kommunikointisovellus, joka helpottaa eri kulttuuritaustoista tulevien ja eri kielisten henkilöiden kohtaamista ja yhteistä ymmärrystä.

Käytössä ”kaikki yhteiset kielenpätkät ja kokovartalokuuntelu” – vuorovaikutuksen käytänteitä vastaanottokeskuksissa

Tein keväällä 2017 aineistonkeruumatkan neljään vastaanotto-keskukseen. Matkojen tarkoituksena oli kartoittaa vastaanotto-keskuksien kuvien käyttöä sekä sitä, millaisia vuorovaikutustilanteita vastaanottokeskuksissa on. Tavoitteena oli saada tietoa vastaanottokeskusten kuvakommunikaatiotarpeista. Havnoin erilaisia vuorovaikutustilanteita ja haastattelin työntekijöitä. Tallensin tilanteita kenttämuistiinpanoja kirjoittaen sekä videoiden. Kartoituksesta saatua tietoa tarvitsevat hankkeen kuvakommunikaatiosovelluksen suunnittelijat. Tämän blogitekstin tavoitteena on jakaa muutama huomioita kuvien käytöstä vastaanottokeskuksissa. Erityisen tärkeää on jakaa hyviä käytänteitä, joita esittelen blogin lopussa.

KUVIEN ERILAISET FUNKTIOT

Kuvia käytetään vastaanottokeskuksissa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. tiedottaminen ja kahdenkeskinen keskustelu) ja tilojen seinillä, ovissa ja erityisesti ilmoitustauluilla. Kuten yleensäkin, myös vastaanottokeskuksissa käytetään ja tarvitaan kuvia erilaisiin tarkoituksiin.

Kuvien funktiot voi jakaa karkeasti viiteen eri ryhmään:

1. **Kuva koristaa:** Kuvan on tarkoitus piristää, värittää, tehdä viestistä rennompia.
2. **Kuva kategorisoi:** Tietyllä kuvalla tai kuvatyypillä ilmoituksessa viestitään esimerkiksi, että ilmoitus on suunnattu perheille tai liittyy koulutukseen. Kuvan an-

taman vihjeen avulla lukija voi poimia itseään kiinnostavan ilmoituksen esimerkiksi ilmoitustaululta. (Tästä esimerkkinä seuraavalla sivulla oleva kuva.)

3. **Kuva tukee muistia:** Asia on jo aiemmin tuttu ja selitetty esimerkiksi tiedotustilanteessa, joten kuva muistuttaa jo käsitellystä asiasta. Kuvan tai kuvien merkitys ei välttämättä avaudu, jos asia ei ole ennalta tuttu.
4. **Kuva tukee tekstin tai puheen merkitystä:** Asia on ilmaistu tekstinä tai puheella yhdellä tai usealla kielellä ja kuva tukee tekstin ymmärtämistä.
5. **Kuvat välittävät viestin:** Kuvan tai kuvien välittämä viesti tulisi avautua ilman tekstiä.

Hankkeessamme kehitetään kuvakommunikaatiota erityisesti viidettä käyttötarkoitusta varten, mutta on hyvä ottaa huomioon myös muut kuvan funktiot.

VUOROVAIKUTUSTILAN LUOMINEN

Vuorovaikutustilanteita seurattessani, nousi esille muutamia yhtäläisyyksiä eri vastaanottokeskusten työntekijöiden toiminnassa, joita voisi luonnehtia *visuaalisiksi käytänteiksi* eli tavoiksi, joilla luodaan toimiva vuorovaikutustila. Näillä käytänteillä varmistettiin monin eri tavoin, että syntyi yhteinen ymmärrys, vaikka yhteistä kieltä oli vain rajallinen määrä.

Kuvituskuva vastaanottokeskuksen kuvituksesta. Ompelukoneen kuva: Tara / flickr Creative Commons 2.0.)

Vuorovaikutustilanteissa ja varsinkin sujuvissa vuorovaikutustilanteissa erityisesti katseella oli tärkeä tehtävä. Katsekontaktista ja katseen ohjaamisesta pidettiin tarkkaan huolta; työntekijät esimerkiksi koordinoivat asiakkaiden katseita olennaisiin kohtiin *osoittamalla, alleviivaamalla tai viemällä materiaaleja asiakkaan näkökenttään*. Kun katseen suuntaa koordinoitiin, mahdollistui viestintä monikanavaisesti: puhe ja samanaikainen osoitus sanaan, joka sanottiin ääneen, jonka jälkeen mahdollisesti luotiin osapuolien välille katsekontakti ja varmistettiin ymmärrys sanaa toistaen samanaikaisesti merkitystä tukevan eleen kanssa.

Katseen lisäksi tärkeä vuorovaikutuskanava on ihmisten sijoittuminen tilaan. Myös tähän työntekijät kiinnittivät huomiota: Katsekontakti ja yhteisesti jaettu visuaalinen kenttä mahdollistui, *jos ihmiset olivat sijoittuneita fyysiseen tilaan sopivassa muodostelmassa*. Hyvää muodostelmaa haettiin esimerkiksi ehdottamalla henkilöille istumapaikka, siirtämällä tuoleja, siirtymällä itse niin, että kaikilla oli esteetön näköyhteys. Tilaa saatettiin muutenkin muokata vuorovaikutukselle sopivaksi esim. valaistusta lisäämällä.

PARHAAT KÄYTÄNTEET

Haluan seuraavaksi tuoda esille muutamia erinomaisia käytäntöjä, joita huomioin vastaanottokeskusten vuorovaikutustilanteista.

1. ”Oikea ihminen, oikeassa paikassa, oikeaan aikaan” ja lomakepohjat

Yhdessä vastaanottokeskuksessa oli käytössä pienet, kuvitetut lomakepohjat, jotta etukäteen sovitut tapaamiset, esimerkiksi lääkärikäynnit onnistuisivat. Lomakkeessa oli kuva paikasta, jossa tapaaminen oli (esimerkiksi terveyskeskus). Näitä lomakkeita oli valmiina täytettäväksi vastaanottotiskillä, jossa työntekijä usein välitti varattuja aikoja asiakkaille. Kuvitetut lomakepohjat varmistavat, että oikea ihminen menee oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan. Yhdessä perhetapaamisessa sovittiin tai välitettiin tiedoksi tunnin aikana peräti kahdeksan tapaamista eri paikoissa. Lomakkeiden avulla varmistuu, että asiat eivät ole muistin tai sanojen varassa, vaan mukaan saa jokaiseen tapaamisen ohjeet ja ajat kuvien kera.

Kuvituskuva vastaanottokeskuksen lomakepohjista.

2. Monikanavainen viestintä ja ymmärryksen varmistaminen tulkatussa tilanteessa

Kahdessa vastaanottokeskuksessa tarkastelluissa vuorovaikutustilanteissa työntekijät olivat katsein, elein, ilmein ja piirroksin aktiivisesti mukana vuorovaikutuksessa myös silloin, kun tilanteessa oli käytössä tulkki. Tulkki oli joko paikalla tai puhelimen kautta tavoitettuna; tulkkaus kuului puhelimen kaiuttimen kautta. Kun työntekijä kertoi asian suomeksi, hänellä oli vahva katsekontakti osallistujiin, ja hän käytti ilmeitä ja eleitä puhuessaan sekä osoitti relevantteihin papereihin. Kun tulkkaus kuului puhelimesta, työntekijä *edelleen* piti yllä katsekontaktia asiakkaisiin, varmisti ymmärrystä nyökäten ja kysyvällä ilmeellä, sekä *toisti eleitä*, joita käytti puhuessaan. Asiakkaat tulivat poikkeuksetta mukaan tähän visuaaliseen vuorovaikutukseen.

Työntekijät ja asiakkaat rakensivat vuorovaikutustilaa yhdessä katseella, eleillä, ilmeillä ja jakamalla näkökenttään materiaaleja. Vaikka tulkki ja tulkkaus otetaan huomioon, henkilöt *eivät orientoituneet ainoastaan tulkkiin ja tulkkaukseen*. Visuaalisuus tukee vuorovaikutusta myös tulkatuissa tilanteissa.

3. Kaikki kielelliset resurssit käytössä

Onnistuneinta ja sujuvinta vuorovaikutusta näin tilanteissa, joissa kaikki pienetkin kielelliset resurssit olivat käytössä. Suomen ohella käytettiin monia muita kieliä ja oltiin valmiita opiskelemaan asiakkaiden kieliä. Työntekijät kuvasivat tätä kokonaisvaltaista viestintää osuvasti seuraavalla tavalla: käytössä on kaikki ”pienet yhteiset kielenpätkät” ja ”kokovartalokuuntelu”. Jälkimmäinen termi kuvaa, kuinka eleet, ilmeet, koko kroppa on käytössä. Kun ”kumpikin tekee parhaansa”, vuorovaikutus onnistuu.

”Vuorovaikutustilanteessa otetaan käyttöön, mikä kieli sattuu löytymään. Käytössä on eleet, piirrokset ja pienet, yhteiset kielenpätkät. Tässä työssä kehittyy kokovartalokuuntelun taito. Yleensä minulla on vainu, jonka ansiosta tiedän, mistä asiasta on kyse. Ymmärrämme toisiamme, kun kumpikin tekee parhaansa.” Työntekijä vastaanottokeskuksessa.

4. Pyrkimys kielten tasa-arvoon ja suomen kielen oppimiseen

Kaikissa vastaanottokeskuksissa oli huoli siitä, että jos joku kielistä tulee ilmoituksissa tai keskusteluissa yleisemmin käyttöön (tyypillisimmin englantia tai arabia), se voi estää suomen kielen oppimista tai syrjiä henkilöitä,

jotka eivät osaa käytössä olevaa kieltä. Yhden kielen suosiminen myös arvottaa jotain kieltä yli muiden kielen.

Vastaanottokeskuksissa huomioitiin esimerkiksi se, miten kielten järjestys ilmoitustaulun ilmoituksissa saattoi viestiä kielten hierarkiaa. Ei ole hyvä, jos englannin kieli on aina ylimpänä ja ensimmäisenä ilmoituksissa. Kieliä arvottavia tilanteita pyrittiin estämään aktiivisella suomen kielen käytöllä ja myös kuvien käytöllä. Mitä runsaammin ja paremmin kuvaviestintä oli käytössä esimerkiksi ilmoitustaululla, sen vähemmän oli kiel(t)en ylivaltaa. Oli mielenkiintoista huomata, että työntekijät olivat sensitiivisiä kieli-ideologioille.

Ehdin viettämään vastaanottokeskuksissa aikaa hyvin vähän, enimmillään kahden työpäivän verran, joissain vastaanottokeskuksissa vain muutaman tunnin. Havaintoni ovat siis alustavia. Vuorovaikutustilanteita tarkastellessa sekä henkilöitä haasteltaessa yhteisiä piirteitä ja hyviä käytänteitä nousi kuitenkin yllättävän nopeasti esille. Niitä olen pyrkinyt tässä blogissa jakamaan.

Suvi Pylvänen

Julkaistu osoitteessa kuvako.humak.fi 01.05.2018

Kuvakommunikaatiosovellusta rakentamassa

KUVAKO-hanke testasi kuvakommunikaatiosovelluksen prototyyppejä vastaanottokeskuksissa helmikuussa 2018. Testauksiin osallistui yhteensä seitsemällä maahanmuuttajalla suomenkielen opettajansa kanssa. Opiskelijoiden suomen kielen taito vaihteli vähäisestä kohtalaiseen.

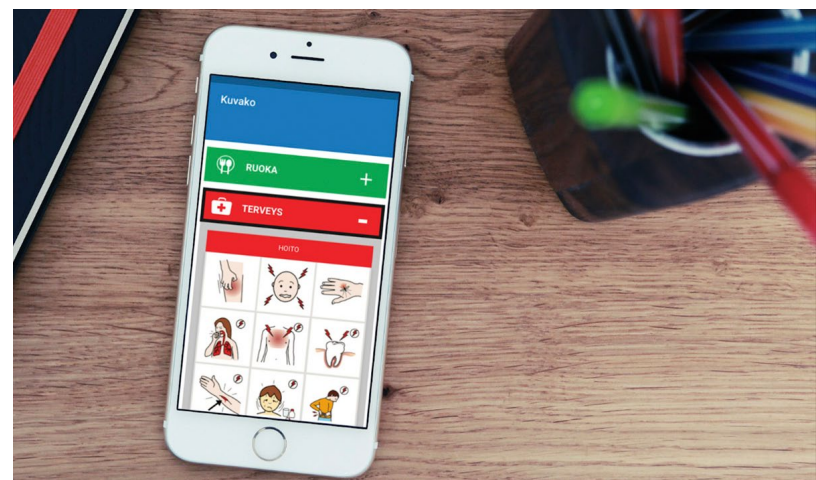
Sovellusta on lähdetty kehittämään persoonien ja skenaarioiden kautta, joita Humakin yliopettaja Elina Tapio on kirjoittanut vastaanottokeskuksissa tekemänsä tutkimuksen pohjalta. Persoonat ja skenaariot kuvastavat tärkeimpiä käyttäjäryhmien edustajia ja tilanteita, joissa he sovellusta tarvitsevat kommunikaation tueksi. Esimerkki skenaariossa maahanmuuttaja haluaa tietää milloin Valma-koulutus alkaa Jyväskylässä. Henkilö etsii sovelluksesta koulun kuvan, sen jälkeen sanan Jyväskylän ja lopuksi etsii kalenterin. Sovelluksessa on hyödynnetty Papunetin kuvapankin kuvia.

Käyttäjätestausta varten Suvi Pylvänen Xamkista on kehittänyt sovelluksesta prototyypin, joka simuloi oikeaa sovellusta. Prototyypissä ei tästä syystä ole kaikkia toimintoja vaan siihen on ainoastaan rakennettu toiminnot, joita testattavissa käyttötilanteissa tarvitaan. Sovelluksen tämän hetkessä testattavassa versiossa on kuvakategorioita kuten ruoka, terveys ja aika, joita klikkaamalla saa auki aiheeseen liittyviä kuvia. Kuvat näkyvät pikkukuvakkeina, joita painamalla kuvan saa suuremmaksi ja sen päälle voi lisätä esimerkiksi kiello- tai kysymysmerkin.

Testaustilanteessa testihenkilöt suorittavat annetut tehtävät yksi kerrallaan. Testin aikana tarkkailija tekee havaintoja ja muistiinpanoja. Pylvänen kirjoitti testauksia varten ohjeet ja varsinaisen testauksen suorittivat Marja Eskel ja Marjukka Nisula Humakista ja Sisko Räsänen Pohjois-Savon opistosta. Puhelimen ruuduilla tapahtuvat asiat taltioitiin videoimalla. Testaukset suoritettiin kolmessa eri vaiheessa ja jokaiseen iteroitiin paranneltu versio käyttöliittymästä.

Testauksessa huomattiin, että testaustilanteessa esimerkkiskenaarioiden avaaminen kannattaa tehdä tulkin läsnäollessa, että vältetään epäselvyyksiltä ja testattava voi keskittyä sovelluksen käyttöön. Sovelluksen tulisi olla mahdollisimman yksinkertainen ja pysyä aina samassa näkymässä. Esimerkiksi kotipainikkeen löytäminen oli osallistujille haasteellista. Symboleilla oli myös iso merkitys ymmärtämiseen. Ensimmäisessä versiossa terveyttä kuvasti sydän, jossa oli sydän käyrä, mutta kaikki eivät symbolia ymmärtäneet. Kun symboliksi vaihdettiin laukku, jossa on risti, oli symboli kaikille selkeä. Samoin kalenterisymbolin ymmärtäminen oli toisille osallistujille haasteellista.

Kevään aikana on tarkoitus järjestää työpajoja, joiden avulla saadaan kerättyä tarkemmin miten maahanmuuttajat itse kategorisoisivat kuvia ja mitä kuvakategorioita he pitävät kaikkein tärkeimpänä card sorting -käytettävyyssmenetelmän avulla. Menetelmä auttaa sovelluksen informaatioarkkitehtuurin eli tietorakenteen rakentamisessa. Työpajojen jälkeen sovelluksesta kehitetään prototyyppi, joka mahdollistaa kommunikaation laajemmin ja sitä aletaan testaamaan vastaanottokeskuksien arjessa.

Testattavan prototyypin aloitusnäky.

Tanja Gavrilov

Julkaistu osoitteessa kuvako.humak.fi 06.07.2018

Kasvokkain – kommunikointimenetelmiä tilanteisiin, joissa keskustelukumppaneilla ei ole yhteistä kieltä

Oletko ollut tilanteessa, jossa sinulla ja keskustelukumppanilasi ei ole yhteistä kieltä? Kuinka toimit, kun jo hankittu kielitaito ei autakaan sinua? Tällaisessa tilanteessa, jossa sinua ei hyödytä edes oppimasi aakkoset, voi tuntua helpolta vain hymyillä tai poistua paikalta. Ehkäpä jäisitkin tilanteeseen vielä hetkeksi, ja unohtaisit kokonaan perinteisenä pidetyn kielitaidon? Sinulla, minulla ja meillä kaikilla on käytössämme yllättävän paljon erilaisia ei-kielellisiä viestintäkeinoja ja kommunikointimenetelmiä, joita emme ehkä malta tai rohkene ottaa käyttöömme.

Monet meistä ovat kokeneet näitä tilanteita, joissa ihmiset eivät jaa yhteistä kieltä. Näitä tilanteita tulee eteemme yhä useammin, sillä ihmiset liikkuvat maailmalla paljon. Liikkumista tapahtuu esimerkiksi työn, matkailun ja turvapaikan hakemisen vuoksi. Jos pelkkä kielitaito ei riitä, voimme käyttää viestintämme tukena tai korvaajana esimerkiksi kuvia. Kuvilla on tänä päivänä yhä suurempi merkitys viestinnässä, varsinkin sosiaalisessa mediassa. Havaintoni mukaan kuvan ja visuaalisen viestinnän merkitys kasvaa myös kasvokkaisviestinnässä. Kuvalliset menetelmät ja niiden käytön seurauksena syntyvät kuvaympäristöt luovat yhteiskuntaamme aivan uudenlaista visuaalista kulttuuria.

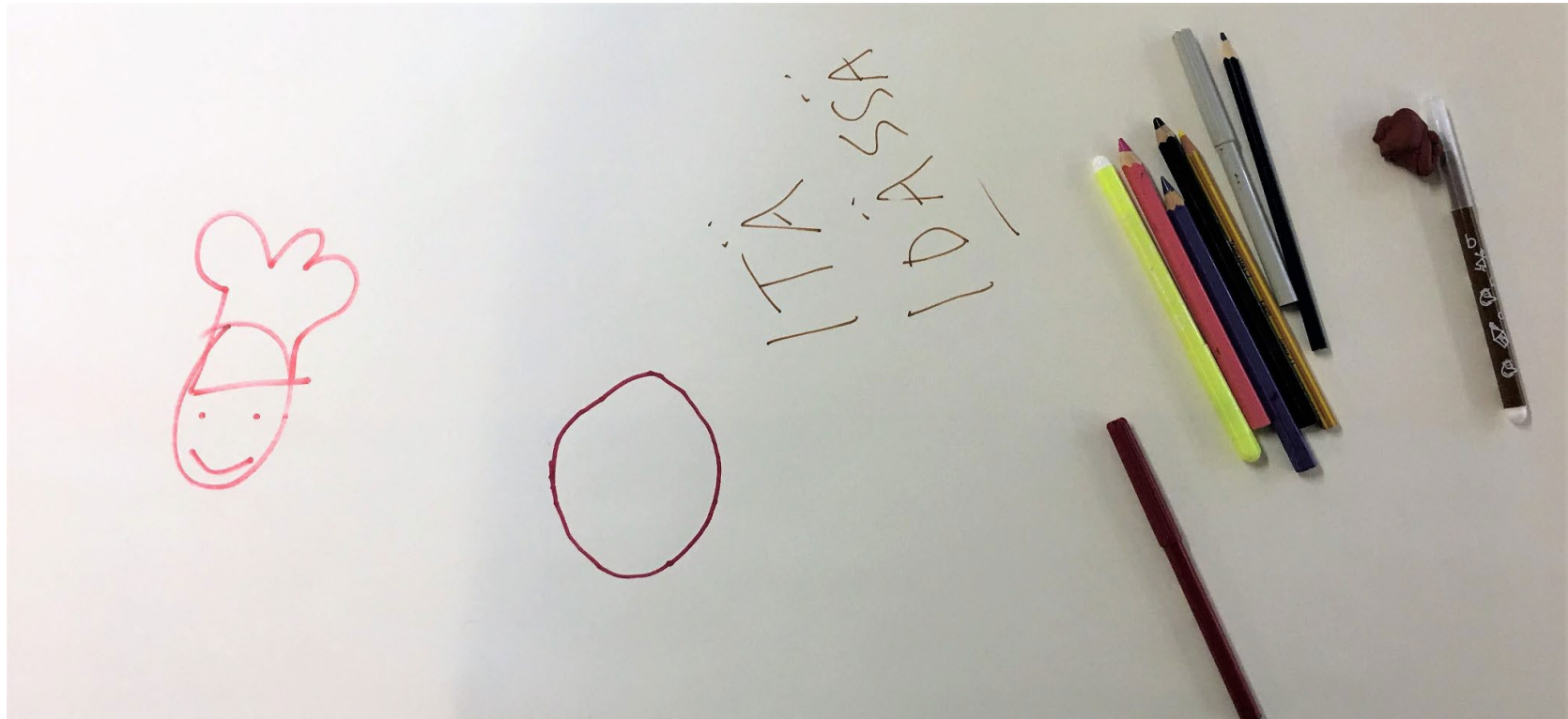
Kehitämme ja suunnittelemme KUVAKO-hankkeessa kuvia ja kuvasovelluksia erityisesti turvapaikanhakijoiden ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien viestintätarpeisiin. Tehtävä on haastava ja mielenkiintoinen. Pyrimme kartoittamaan niitä tilanteita, joissa osapuolilla ei ole yhteistä kieltä ja joissa tulkkauspalvelua ei ole saatavilla. Haluamme helpottaa tällaisia kohtaamisia hankkeessa tuotettavien kuvien avulla. Kuvatärpeistä ovat meille kertoneet niin vastaanottokeskusten

työntekijät kuin turvapaikanhakijatkin. Arkisia ja selkeitä kuvitustarpeita ovat muun muassa eri maiden ruoat ja juomat, ja vaativampia esimerkiksi turvapaikkaprosessiin ja ihmisoikeuksiin liittyvät kuvittamisen aiheet.

KUVIA ERI YMPÄRISTÖISSÄ

Turvapaikkaprosessiin liittyvää kuvamateriaalia on valmistunut jo jonkin verran opiskelijatyönä, ja kuluvan kesän aikana sitä alkaa valmistua yhä enemmän, kun hankkeen graafikko aloittaa työnsä. Jo valmistuneet kuvat löytyvät Papunetin kuvapankista hakusanalla KUVAKO. Myös tästä linkistä pääset tutustumaan KUVAKO-hankkeessa tuotettuihin kuviin. Käytämme valmistuvia kuvia kännykkäsovelluksessa, jota hankkeessa suunnittelemme, ja josta sovelluksen kehittäjä Suvi Pylvänen kertoi aiemmin [blogissaan](#). Pidämme tärkeänä sitä, että tuottamamme kuvat ovat myös niiden turvapaikanhakijoiden saatavilla, joilla ei ole luku- tai kirjoitustaitoa, tai joilla ei ole pääsyä verkkoon. Tämän vuoksi kehitämme hankkeessa myös muita kuin sähköisiä tapoja jakaa ja ottaa kuvia käyttöön erilaisissa viestintätilanteissa.

Kuten tutkijamme Elina Tapio kuvasi [blogissaan](#), ovat kuvat käytössä vastaanottokeskusten arjessa jo varsin monipuolisesti. Olen itsekin huomannut, että kuvia käytetään paljon, ja yksittäinen kuva voi olla ratkaisemassa isoakin viestintäongelmaa. Hyvä esimerkki kuvan voimasta löytyy jokaisen arjesta. Jos olet joskus koonnut huonekalua, olet luultavasti tukeutunut visuaaliseen kokoamisohjeeseen, sen sijaan että olisit seurannut kuvaohjeen rinnalla olevaa tekstiä. Kuvitettu viesti tai viestin avainsana voi viedä keskustelua vauhdikkaasti eteenpäin myös

Kuvia syntyy usein spontaanisti kasvokkain käytävän keskustelun yhteydessä

kasvokkain tapahtuvassa viestintätilanteessa. Tästä hyvänä esimerkkinä on alla oleva kuvien kokonaisuus, joka syntyi tällä viikolla aivan huomaamatta, kun keskustelin lyhyesti erään turvapaikanhakijan kanssa.

KEHO VIESTINVÄLITTÄJÄNÄ

Voimme myös joutua tilanteisiin, joissa meillä ei ole keskustelukumppanin kanssa käytössä yhteistä kieltä eikä edes kuvia, ja silloin saatamme kommunikoida kehollamme. Käytämme kehoa esimerkiksi silloin, kun kuvaamme jotain toimintaa tai jotain konkreettista asiaa. Kerromme käsillämme esimerkiksi sen, mikä kokoisen kalan saimme. Saatamme näyttää kättä liikuttamalla myös sen, kuinka pesukone pyörii. Tämän lisäksi peukutamme hyvälle ja positiivisille asioille Facebookin lisäksi myös kasvokkain.

Käytämme käsiämme toiminnan kuvaamisen ja peukuttamisen lisäksi myös osoitteluun. Osoitamme ruokaa, jota haluamme syödä, tai näytämme etusormella kellotaululta haluttua kellonaikaa. Keho on siinä mielessä helppo ja vaivaton viestintäväline, että se kulkee aina mukamme. Keholla viestimiseen

voinemme luokitella tässä yhteydessä myös kasvojen ilmeet. Tunteista kertominen kasvojen ilmeitä käyttäen on nopea ja maailmanlaajuisesti hyvin ymmärretty tapa välittää viestejä. Kasvojen ilmeiden hyödyntämisen lisäksi myös katsekontaktin käyttö on tavallista, kun olemme kasvokkain toistemme kanssa. Kehon, kasvojen ja katsekontaktin käytössä, niin kuin kuvienkin käytössä, on kuitenkin kulttuurisia eroja, mikä meidän on hyvä tiedostaa.

KIELIMUURIT JA NIIDEN MURTAMINEN

Ihmisten välinen kommunikointi on värikästä ja vaihtelevaa, ja olen iloinen siitä, että me käytämme yhä enemmän erilaisia tapoja viestimiseen. Kun ihmiset liikkuvat maailmalla ja ovat tekemisissä toistensa kanssa, ottavat he käyttöönsä niitä viestintätaitoja ja -välineitä, joita he eivät tutussa arjessa ole aiemmin välttämättä käyttäneet. Arkisissa viestintätilanteissa kielimuureja voi rikkoa monin eri tavoin, mutta kuvien ja kehonkielen avulla ei voida kertoa kaikkea. Silloin, kun ihmiset asioivat itselleen tärkeiden asioiden äärellä ja käyttävät keskustelussa eri kieliä, on hyvä, että läsnä on kielitaitoisia tulkkauksen ammattilaisia murtamassa kielimuuria.

Johanna Havimäki

Julkaistu osoitteessa kuvako.humak.fi 16.08.2018

Minun keltainen ja sinun keltainen – kulttuurisidonnainen kuvanlukutaito

Naurattiko päivän lehden Fingerpori? Lämpäisit siis sarjakuvataiteilijan laatiman kuvanlukutaitotestin. Jos et lukenut lehteä, ehkä pläräsit läpi Instaa tai Facea, mainoslehteä tai telkkari-kanavia. Arki on kyllästetty kuvilla. Ei millä tahansa kuvilla vaan oman kulttuurimme tuotoksilla.

KUVAKO-hankkeessa kehittyvä sovellus ja sen sisältämät kuvat luodaan helpottamaan ihmisten välistä kommunikaatiota, kun käytössä ei ole yhteistä kieltä. Kuvien suunnittelussa on huomioitava kuvaviestinnän kulttuurisidonnaisuus. Samalla tavalla kuin kirjoitetuille tai puhutuille sanoille on vastineensa eri kielissä, edustaa kuva esittämäänsä kohdetta eri merkityksin eri kulttuureissa. On vaikea irrottautua omasta näkemyksestä. Kun katsot tutuksi käyneitä ikoneita puhelimen näytöllä, arvaisitko, että nuotti kuvastaa musiikkisovellusta, jos et olisi koskaan nähnyt musiikkia kirjoitettuna? Luurin kuvan arvelen kaikilla menevän oikein, mutta voinko olla varma siitä? Symbolit ovat käteviä kuvaajia yksikertaisuudessaan, mutta voimakkaasti kulttuureihin liittyviä.

Näin on myös värien laita. Toiselle keltainen väri viestii iloa ja valoa, toiselle surua ja kuolemaa. Värien merkitykset ovat tottumuksia. Värien ajattelu on huimaa, kun koettaa nähdä värisokean silmin maiseman. Eikä tarvitse edes etsiä poikkeavuuksia näöstä, väri on muutenkin kokijasta kiinni. Turkoosi on toiselle vihreää, toiselle sinistä. Meissä kaikissa virtaavan veren sentään moni tunnistaa punaiseksi. Kun KUVAKO-kuviin valitaan kaikkien sovelluksen kuvien läpi kulkevaa yleisväriä, on parempi tarkistaa kahdesti sen merkitys eri kulttuureissa.

KOHTI YLEISTÄ JA SELKEÄÄ

Omissa teoksissaan taiteilija ja kuvittaja pyrkii yksilölliseen ilmaisuun ja sisältöön, joka jättää katsojalle paljon tulkinnanvaraa. KUVAKO-hankkeessa syntyvien kuvakommunikaatiota helpottavien kuvien tehtävä on olla mahdollisimman yleisiä ja selkeitä. Tällöin graafinen suunnittelija etsii kuville ilmettä, joka taipuu esittämään niin ihmishahmoja kuin kuvittajalle itselleen tuntemattomia vihanneksia tai abstraktimpaa asiaa kuten tasa-arvoa. Oman taiteilijatakkinsa voi jättää narikkaan ja sen sijaan painaa keksijämyssyn päähänsä. Myös kompromissit on hyvä pitää takataskussa, sillä vaikeasisältöisen kuvan ratkaisu voi syntyä yhdistelmänä monesta vaihtoehdosta. Käyttökuva toimii kuin lusikka keittiössä, kenenkään ei tarvitse pohtia mitä sillä tehdään.

Marjukka Nisula

Julkaistu osoitteessa kuvako.humak.fi 20.11.2018

Pikapiirtäminen tukee ymmärtämistä

Suomenkielisen puheen ja kirjoitetun tekstin ymmärtäminen johtuu usein puutteellisesta kielitaidosta. Turvapaikanhakijoiden kohdalla tämä on väistämätön totuus. Suomeen tullessa ihmiset eivät osaa vielä suomen kieltä. Puhevammaisten käytämiä menetelmiä kutsutaan puhetta tukeviksi ja korvaaviksi menetelmiksi. Menetelmiä voi myös kutsua viestinnän esteettömyydeksi tai viestin saavutettavuudeksi. Yksi näistä menetelmistä on pikapiirtäminen, jonka on kehittänyt puheterapeutti Hannele Merikoski Kilon päiväkodissavuonna 1996. Tätä menetelmää kokeiltiin Aikuisten perusopiskelijoiden (aipelaiset) kanssa Pohjois-Savon opiston yleisöluennolla syksyllä 2018.

SUOMEN KIELI VIERAANA KIELENÄ

Pohjois-Savon opiston aikuisten perusopetuksen opiskelijat eli aipelaiset ovat olleet Suomessa enintään muuttaman vuoden ajan. Osa heistä on vielä turvapaikanhakuvaiheessa ja osa on jo saanut oleskeluluvan. Opiskelijoiden suomen kielen taito vaihtelee paljon, eikä osa heistä ymmärrä puhuttua tai kirjoitettua suomen kieltä hyvin. Opiskelijoita on yhteensä 39.

PIKAPIIRTÄMINEN

Pikapiirtäminen on yksi puhevammaisten henkilöiden kanssa käytetty menetelmä. Humakin neljännen vuoden tulkkioiskelijoista 20 opiskelijaa on suuntautunut (30op) puhevamma-alaan. Opintojen aikana opiskelijat perehyvät viestinnän ja vuorovaikutuksen multimodaalisuuteen ja opiskelevat muun muassa puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Yksi menetelmä on pikapiirtäminen. Pikapiirtäminen perustuu viestin ydinsanojen kuvittamiseen ja auttaa vastaanottajaa puhutun viestin ymmärtämisessä. (Papunet.)

LUENNOLLA, OPPITUNNILLA

Syyskuussa 2018 tulkkioiskelijat harjoittelivat pikapiirtämistä AIPÉ-ryhmän opiskelijoiden kanssa. Harjoittelutilanteita oli kaksi: 1) opiston ja Humakin yhteinen luento, jonka kutsuvieraana oli Kati van der Hoeven ja 2) biologiantunti, jossa opiskeltiin suomalaisia elinympäristöjä. Aipelaiset seurasivat läheltä tulkkioiskelijan pikapiirtämistä. Jokainen tulkkioiskelija kuvitti luentoa 15 minuutin ajan. Myöhemmin samalla viikolla menetelmää kokeiltiin myös biologian oppitunnilla. Kunkin tulkkioiskelijan vierellä istui kaksi aipelaista. Tulkit pikapiirsivät molemmissa tilantessa vartin kerrallaan.

PIKAPIIRTÄMINEN ON TULKKAUSMENETELMÄ

Tulkkausprosessi, tässä tapauksessa pikapiirtäminen, on vaativa kognitiivinen suorite, jossa laatu heikkenee 15min jälkeen. Tulkkioiskelija kuuntelee puhutun viestin, poimii siitä ydinmerkityksen, piirtää sen paperille ja lisää piirroksen tukisanoja. Kuvittamalla pikapiirtäen luentoa ja oppituntia tulkkioiskelijat harjoittelivat 15 minuutin välien vuorottelemaan aktiivitulkin ja tukitulkin tehtävissä.

Suullisen palautteen perusteella kaikki aipelaiset kokivat, että pikapiirtäminen oli helpottanut puhutun suomen kielen ymmärtämistä.

Tulkkauharjoittelun näkökulmasta tilanne oli antoisa. Tulkkioiskelijat saivat aidon ja autenttisen kokemuksen pikapiirtämisestä. Tulkit järjestäytyivät tilaan, valmistautuivat ennakkoon tilaisuuden sisältöön ja harjoittelivat tulkkausprosessia kuuntelemalla viestiä ja poimimalla siitä ydinasiat ja

LÄHTEET:

<http://papunet.net/tietoa/pikapiirros>

Pikapiirtämisen harjoittelua
Kuva: © Jere Asikainen

kuvittamalla ne. Kolmen hengen tulkkitiimit tarjosivat mahdollisuuden harjoitella yhteistyötä tiimissä. Yhteistyöhön kuuluu muun muassa aktiivitulkin tukeminen, vuorojen vaihtuminen ja viestin vastaavuuden tarkentaminen.

Kokeilu osoitti, että puhevammaisten keskuudessa käytetty menetelmä, pikapiirtäminen, toimii myös ei-vammaisten keskuudessa ja on kielellistä saavutettavuutta!

Merja Puustinen

Julkaistu osoitteessa kuvako.humak.fi 19.12.2018

Sanat kuviksi – kuvat sanoiksi

Maailma on täynnä kuvia, mutta oletko pysähtynyt miettimään, mikä on sinun ensi kosketuksesi kuvaan? Kuva tuntuu meille suomalaiselle itsestään selvyytenä, eikä sen käyttöä ja merkitystä arjessa pysähdytä juurikaan miettimään. Muistan ensimmäiset kuvakokemukseni satukirjojen kuvien lisäksi palkintoina, kun neuvolakäynnillä ja hammaslääkärissä sain valita kuvan palkinnoksi reippaudesta. Miten olikaan mukavaa valita korista juuri siinä hetkessä mielestäni paras kuva. Näillä kuvilla oli minulle erityinen merkitys.

Aloittaessani kaksi kuukautta sitten KUVAKO -hankkeessa, pysähdyin miettimään kuvia ja niiden merkitystä aivan uudesta näkökulmasta. Entäpä, jos kuvat eivät olisi olleetkaan osa lapsuuttani? Miten suhtautuisin nyt aikuisena kuviin kommunikoinnin tukena? Miettiessäni kuvien käyttöä kommunikoinnin tukena tilanteissa, joissa ei ole yhteistä kieltä, oivallan miten erilainen lähtökohta ja suhde meillä voi olla kuviin.

KUVAT SYNTYVÄT TARPEESEEN

KUVAKO -hankkeessa on selvitetty, millaisissa tilanteissa ja kohtaamisissa olisi ollut tarve kuville. Hankkeen alkumetreillä vastaanottokeskusten työntekijät kertoivat kuvien tarpeesta niissä hetkissä, kun turvapaikanhakijat olivat juuri tulleet Suomeen. Puhutun kielen lisäksi ja tueksi kuvista olisi ollut hyötyä. Turvapaikanhakijat ovat itse kertoneet työpajoissa, mitä olisivat halunneet kertoa ja mihin olisivat tarvinneet kommunikation tukimateriaalia tilanteissa, joissa ei ole ollut yhteistä puhuttua kieltä. Näiden tietojen pohjalta on laadittu sanalistoja, joista hankkeen graafikko on piirtänyt kuvia. Myös turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien muiden ammattilaisten mielipiteitä on kuultu kuvia valittaessa. Kuvia on testattu mm. vastaanottokeskusten ja [Pohjois-Savon opiston](#) työpajoissa ja niistä saatujen kokemusten perusteella kuvia on edelleen kehitetty. Hankkeen tuottamat kuvat ovat syntyneet arjen kommunikointitilanteiden tarpeesta. On kuitenkin hyvä muistaa, että kuvat itsessään eivät luo kommunikointia.

Vaikka kuvia kertyy hankkeessa yhteensä noin tuhat, on vuorovaikutus silti rajallista. Kun kuvien käytön periaatteet ja hyödyt on ymmärretty, voidaan lisäksi kommunikoinnissa käyttää muita kuvia, kuten valokuvia, piirroskuvia tai internetistä löytyviä kuvia. Kuvat itsekseen eivät riitä laadukkaan ja tasavertaisen kommunikoinnin syntymiseen, vaan lisäksi tarvitaan puhuttua kieltä sekä eleitä, ilmeitä ja kenties piirtämistä. Näillä multimodaalisilla keinoilla pystytään paremmin löytämään yhteinen ymmärrys kommunikointitilanteissa.

KUVIEN KÄYTÖN JUURUTTAMINEN

Hankkeen työntekijöillä on pitkä kokemus kommunikaatio-opettajien kouluttamisesta. Kommunikaatio-opettajat opettavat perheissä mm. tukiviittomia. Näiden kokemusten pohjalta löytyy yhtymäkohtia hankkeen tavoitteiden ja kommunikaatio-opettajien työhön. Yhtymäkohtia ovat muun muassa, miten tuoda vaihtoehtoinen kommunikointitapa osaksi arkista vuorovaikutusta sekä miten motivoida uuden ja ehkä vieraalta tuntuvan menetelmän käyttöön. Jotta kuvia olisi miellyttävä käyttää, niiden tulisi olla selkeitä, ymmärrettäviä ja helppokäyttöisiä. Tämä on ollut kuluvana vuonna yksi KUVAKO-hankkeen keskeisiä teemoja. Seuraava askel hankkeessa on pohtia kuvien ja hankkeessa tuotetun sovelluksen juurruttamista kommunikointitilanteisiin.

Alkuvuodesta 2019 saamme testaukseen hankkeessa tuotetun mobiilisovelluksen. On mielenkiintoista nähdä, miten sovellus toimii käytännössä. Onko kommunikointi helpompaa kuin tulostetuilla kuvilla kommunikointi, onko kuvien löytäminen nopeampaa ja keskustelu kaiken kaikkiaan sujuvampaa? Mielenkiintoinen vuosi on tulossa.

Tavoite on yhteinen meillä kaikilla roolista riippumatta – ymmärtää ja tulla ymmärretyksi.

Kielettömänä kaupungissa

Kielettömänä kaupungissa-hankkeen (2017 – 2018) tavoitteena oli selvittää, miten kielellisesti erilähtöiset kaupungin asukkaat, kuten suomea vasta opettelevat maahanmuuttajat ja viittomakieliset henkilöt, joille suomi on vieras kieli, suunnistavat kaupungissa ja löytävät tarvitsemansa palvelut. Suomessa elää myös luku- ja kirjoitustaidottomia aikuisia, joten kysyimme myös heiltä, millainen on heidän kaupunkimaisemansa ja millaisia visuaalisia maanmerkkejä he käyttävät kaupungilla kulkiessaan. Tarkastelimme hankkeessamme, miten tutkimukseen osallistuvat lukevat kaupunkia ja kuinka hyvin kaupunki osaa lukea heitä.

Hankkeessa on luotu muun muassa konsepti digitaaliselle karttasovellukselle sekä visuaalinen nimistökartta pääkaupunkiseudusta viittomakielisille. Hankkeen rahoittaa Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikka -ohjelma. Humakin Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus -vahvuusalan arvomaailman keskiössä on ihmisten yhdenvertaisuus arjen jokapäiväisissä kanssakäymisissä.

Zita Kóbor-Laitinen & Anna Hellén

Julkaistu osoitteessa kielettomana-kaupungissa.humak.fi 16.03.2018

Kuulumisia Katumetro-seminaarista

Kävimme kertomassa hankkeen tähänastisista tuloksista KatuMetro seminaarissa 2.2.2018. Paikalla oli HSL:n lakosta ja lumipyrystä huolimatta muiden Katumetro-hankkeiden ja kuntien edustajia sekä muita kiinnostuneita. Kerroimme, että pääkaupunkiseudun paikannimiä kartoittava viittomakielinen nimistönkeruumme on hyvällä mallilla. Satoja paikannimiä on kerätty Helsingin, Espoon ja Vantaan alueilla. Osa näistä on jo nähtävissä SignWikissä. Humakin kolmannen vuosikurssin tulkkiopiskelijat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet sanastotyön projektinsa hankkeen parissa 3-4 hengen pienryhmissä. Aineistonkeruun menetelminä käytettiin viittomakielisten osallistujien kävelyhaastattelua ja ryhmäkeskustelua. Fokusryhmä koostui Helsingin, Espoon ja Vantaan viittomakielisten edustajista. Aineistoa saatiin niin suomalaisesta kuin suomenruotsalaisestakin viittomakielestä. Katumetro-seminaarissa esitimme esimerkkejä jo SignWikissä olevista paikannimiä viittomista ja kerroimme, että keruuta jatketaan vielä Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla toisen opiskelijaryhmän voimin. Uusina alueina ja pääkaupunkiseudun vertailuaineistona ovat mukana myös Lahti, Kouvola ja Tampere.

Yhteistyö Kuurojen liiton, Kuurojen kansanopiston ja Xamkin kanssa Tärkein yhteistyökumppanimme nimistönkeruussa on Kuurojen liitto, joka ylläpitää SignWiki-sanakirjaa. Sanakirja sai alkuunsa vuonna 2013, jolloin käynnistettiin Humakin ja Kuurojen liiton yhteinen Suomen viittomakielten kansalais-sanakirja- ja korpusehanke. Hanke loppui v. 2016, mutta sanastonkeruuta jatkettiin Humakin tulkkiopiskelijoiden kanssa TKI-perusteisen opetuksen puitteissa. SignWikin ideana on, että kielenkäyttäjät saavat luoda viittomasivustoja ja lisätä viittomia sanakirjaan. Opiskelijamme haastattelevat kuuroja henkilöitä ja keräävät aineistoa heiltä. Kerätty aineisto käy läpi lehtoreiden ja Kuurojen liiton asiantuntijoiden seulan ennen kuin viittomat siirtyvät sivustolle.

Kaupunkikävelyiden ja kulttuuriluotainten osalta rekrytointi on käynnissä. Osallistujia on jo rekrytoitu Helsingin aikuislukion ja Stadin aikuisopiston kautta. Näistä on löydetty yhteensä jo 13 osallistujaa tutkimukseen ja haastatteluiden suorittaminen on jo aloitettu. Yhteydenottoja on tehty myös Helsingin kansanopistoon sekä vastaanottokeskuksiin, keskustelut näiden tahojen kanssa ovat käynnissä. Kulttuuriluotainten keruussa yhteistyökumppanina toimii Xamk. Kulttuuriluotaimessa kerättyä aineistoa tullaan käyttämään kuvakommunikaatioon perustuvassa tutkimuksessa hyödyksi. Kävelytutkimukseen ja kulttuuriluotain-osioon osallistuu myös Kuurojen Kansanopiston maahanmuuttajaryhmä, jossa on 30 opiskelijaa yhdeksästä lähtömaasta. He ovat aiemmin osallistuneet videointiharjoitukseen Antti Pelttarin ohjauksessa ja saaneet käytännön vinkkejä kuvaamisesta kaupungilla. Heidän tuottamat videoklipit ovat pian nähtävissä sivuillamme. Seuraavaksi he osallistuvat kaupunkiluotain-tehtävään ottamalla valokuvia heille merkityksellisistä paikoista kaupungissa.

Seminaarissa esiteltiin myös muutama muu maahanmuuttajiin, kotoutumiseen, paikkaan kiintymiseen ja integraatioon liittyvä hanke. Esittelemme niistä lyhyesti kaksi.

Kauko-hanke Diakin ja Helsingin yliopiston yhteishankkeessa Kaupunkisosaalityöllä kohti vaikuttavaa kotoutumista pääkaupunkiseudulla ja Lahdessa (Kauko-hanke) tutkitaan sitä, miten maahanmuuttajat kotoutuvat uuteen yhteiskuntaan. Hankkeen väliaikaistuloksia esittelivät professori Ilse Julkunen (Helsingin yliopisto) ja Marianne Nylund (Diakonia-ammattikorkeakoulu). Tämän hankkeen tutkimusasetelmana on vertailla virallisten kotouttamiskäytäntöjen kautta tapahtuvan kotoutumisen prosessin ja maahanmuuttajien omien polkujen kautta tapahtuvaa kotoutumisprosessia. Tarkoituksena on kehittää kaupunkisosaalityön konseptia liittämällä maahanmuuttajien kokemustieto sosiaalialan toimijoiden käytännön työhön. Hankkeessa

on tähän mennessä haastateltu kotoutumisprosessissa mukana olleita maahanmuuttajia ja tutkimuksen tuloksia muotoillaan parhaillaan. Haastatteluissa on noussut esille kielen merkitys kotoutumisessa: kielitaidottomuus asettaa maahanmuuttajille suuria ongelmia. ”Palvelujärjestelmä on rakentunut byrokraattiseksi, pirstaloituneeksi, suomen kieltä vaativaksi ja digitaaliseksi.” – todettiin esitelmässä.

Jaettu kaupunki -hanke Dosentti Pia Olssonin vetämässä Helsingin yliopiston hankkeessa Jaettu kaupunki, etnografinen tutkimus tilallis-toiminnallisista kohtaamisista monikulttuurisissa kaupunkiympäristöissä tarkastellaan kaupunkitilan ja etnisten kohtaamisten välisiä suhteita. Hankkeen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä tilan merkityksistä ja niihin liittyvistä tunneista monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä. Tutkimuksen teoreettisena kehyksenä käytetään Elijah Andersonin määrittelemää Cosmopolitan Canopy -termiä, jolla voidaan vapaasti suomennettuna tarkoittaa kosmopoliittista suojaa. Olsson esiteli esityksessään mielenkiintoisia esimerkkejä kosmopoliittisesta suojasta nauttivien ihmisten puhetavasta. He ilmaisevat puheessaan usein hyvin selkeästi kuuluvansa johonkin tiettyyn paikkaan: ”Me kontulalaiset...”. Paikkaan kiintyneet ihmiset mieltävät hankkeen tulosten perusteella ympäristönsä positiivisemmin kuin ulkopuoliset ihmiset.

Näiden edellä esitettyjen hankkeiden vetäjät olivat myös kiinnostuneita meidän Kielettömänä kaupungissa -hankkeesta. Myös yhteistyön mahdollisuudesta keskusteltiin.

Anna Hellén

Julkaistu osoitteessa kielettomana-kaupungissa.humak.fi 19.03.2018

Kokemuksia kielitaidottomien maahanmuuttajien rekrytoinnista Kielettömänä kaupungissa –hankkeeseen

Olen kerännyt maahanmuuttajien kokemuksia kaupungissa liikkumisesta ja kielitaidon vaikutuksesta liikkuvuuteen viimeisen puolentoista kuukauden aikana haastattelujen ja kaupunkikävelyjen muodossa. Tähän puolentoista kuukauden periodiin on mahtunut paljon onnistumisen tunteita kuin pettymyksiäkin. Haluan tässä blogitekstissä avartaa tutkijan arkea ja kertoa eräästä tutkimukseen erittäin oleellisesti liittyvästä osasta – rekrytointiprosessista.

KOHDERYHMÄN TAVOITTAMINEN JA OSALLISTUJIEN REKRYTOINTI

Osallistujien rekrytointi oli erittäin pitkä ja välillä raskaskin prosessi. En ollut ehkä täysin varautunut siihen, miten paljon aikaa rekrytointiin lopulta meni aikaa. Kun aloitin kaupunkitutkijana Kielettömänä kaupungissa -hankkeessa tammikuun alussa, en ollut aikaisemmin tehnyt laadullista haastattelututkimusta, en ainakaan näin alusta alkaen. Ensimmäisten työviikkojen aikana suunnittelin tutkimukseni, loin tutkimussuunnitelman ja määrittelin haastattelukysymykset. Olin valmis aloittamaan tutkimuksen tekemisen toisella työviikollani.

Olin jo ottanut yhteyttä mahdollisiin yhteistyökumppaneihin, joiden kautta olisi mahdollista löytää sopivia osallistujia tutkimukseen, mm. kulttuurijärjestöihin ja organisaatioihin, jotka työskentelevät maahanmuuttajien parissa, vastaanottokeskuksiin sekä suomen kielten opetusta maahanmuuttajille tarjoaviin oppilaitoksiin. Myös erilaisiin yhdistyksiin otin yhteyttä ja

mainoksia tutkimuksesta julkaistiin muutamilla Facebook-sivuillakin. Vastausaktiivisuus oli kuitenkin erittäin alhaista.

Muutamien muistutusviestien jälkeen sain avattua keskusteluyhteyden kahden hyvän yhteistyökumppanin, Helsingin aikuislukion opettajien sekä Stadin aikuisopiston Kyky-hankkeen ohjaajien, kanssa. Myös Punavuoren vastaanottokeskus tuli mukaan yhteistyökumppaniksi helmikuun puolessa välissä ja tutkimuslupahakemus laitettiin vireille.

Rekrytointiprosessi lähti siis liikkeelle avainhenkilöiden yhteydenotolla (opettajat ja ryhmien vetäjät). Heidän kanssaan sovimme hankkeen ja tutkimuksen esittelystä kohderyhmälle, eli suomen kieltä heikosti osaaville maahanmuuttajille. Kohderyhmän kanssa tapahtuneen ensimmäisen tapaamisen aikana ainoastaan esittelin hankkeen idean ja tutkimusprosessin eri vaiheet. Kohderyhmä ei tässä vaiheessa vielä uskaltanut lupautua mukaan tutkimukseen, vaikka monet vaikuttivatkin kiinnostuneilta.

Tämän “tunnusteluvaiheeksi” nimeämäni vaiheen jälkeen kävin vielä uudestaan tapaamassa kohderyhmää heidän seuraavalla kokoontumiskerrallaan, mikä saattoi olla viikon päästä hankkeen esittelystä, ja vasta tällöin tapahtui varsinainen rekrytointi ja sovimme haastattelun ajankohdasta.

REKRYTOINTIPROSESSIN JÄLKEEN AINEISTON KERUUSEEN

Haastatteluaineistoa pääsin keräämään vasta ystävänpäivänä, kuukauden aktiivisen rekrytointiprosessin jälkeen. Haastattelut suoritettiin joko yksin tai ryhmissä. Ryhmissä suoritettavat haastattelut vaativat 2-3 henkilölle sopivan ajan löytymistä. Monilla osallistujilla on päivisin pitkiä koulupäiviä ja joillakin on lisäksi töitä, joten sopivien haastatteluajkojen löytyminen oli haasteellista.

Haastattelujen jälkeen oli vuorossa kaupunkikävelyt. Myös nämä järjestettiin yksin tai 2-3 henkilön ryhmissä ja ongelma oli sama kuin haastattelujen kohdalla: sopivan ajankohdan sopiminen 1-3 henkilön kanssa. Kaupunkikävelyjen ajankohta saattoi edetä jopa 1-2 viikon päähän haastattelusta. Joillekin osallistujille tuli myös muita menoja sovitulle ajankohdalle, joten kaupunkikävelyjen ajankohtaa jouduttiin siirtämään.

Muutamissa tapauksissa sattui niin, että haastattelija ja tulki olivat sovittuna ajankohtana paikalla, mutta haastateltava ei saapunut paikalle. Haastateltavalle on sitten soitettu ja kysytty saapumisesta, jolloin on käynyt ilmi, ettei haastateltava saavukaan paikalle esimerkiksi sairastumisen tai muiden menojen takia.

Yhden osallistujan kohdalla tutkimuksen suorittaminen “tunnusteluvaiheesta” viimeiseen tehtävään, eli kulttuuriluotaimen suorittamiseen ja siitä keskusteluun, saattoi kestää nopeimmillaan 2 viikkoa, pisimmillään jopa 5 viikkoa. Tyypillisesti yhden osallistujan osallistuminen tutkimukseen kesti keskimäärin 4 viikkoa. Joidenkin osallistujien motivaatio osallistua tutkimukseen laski tutkimuksen edetessä. Osalla osallistujista oli henkilökohtaisia huolia mm. oleskeluluvan saamiseen liittyen, ja he kuvittelivat meidän voivan tämän tutkimuksen kautta auttaa heitä saamaan oleskeluluvan. Vaikka selitimme osallistujille selkeästi, ettei tässä tutkimuksessa ole kyse oleskelulupiin liittyvistä asioista, heidän kiinnostuksensa osallistua tutkimukseen laski. Tämä johtui siitä syystä, että he kokivat, ettemme voi vaikuttaa heidän tilanteeseensa.

TARINAN OPETUS – MITEN TOIMIA JATKOSSA...

Mitä tästä rekrytointiprosessista voisi oppia tulevaa varten? Ensinnäkin on otettava huomioon kohderyhmän kulttuuritausta ja sen vaikutus siihen, millä tavalla asioista on sovittava. Kohderyhmäksi valikoituneet osallistujat tulevat kulttuureista, joissa on totuttu hoitamaan asioita kasvotusten. Tämän takia rekrytoinnit oli suoritettava tapaamalla kohderyhmää henkilökohtaisesti. Tapaamisten aikana sovittiin myös seuraavasta tapaamisesta. Tätä ei olisi voitu tehdä esimerkiksi puhelimen välityksellä. Rekrytointia yritettiin jatkaa myös lumipallo-efektin kautta, mutta tätä kautta löytyi vain yksi uusi osallistuja ehkäpä juuri siitä syystä, että asioista sopiminen tuli tapahtua kasvotusten tutkijan ja mahdollisen osallistujan välillä.

Toiseksi on huomioitava, että osallistujien motivaatio osallistua tällaiseen pitkittäistutkimukseen laskee luonnostaan ja varsinkin, jos kohderyhmä elää epävarmaa elämäntilannetta, kuten tämän tutkimuksen tapauksessa. Muutama osallistuja perui osallistumisensa kiinnostuksen loppaamisen takia, mutta muutaman kohdalla oli myös sellaisia tekijöitä kuin työ- tai opiskelupaikan saaminen, mikä esti heitä osallistumasta tutkimukseen ajanpuutteen takia.

Näistä syistä onkin tärkeää, että osallistujien kiinnostusta tutkimusta kohtaan pidetään jatkuvasti yllä ja tutkija on aktiivisesti yhteydessä osallistujiin. Rekrytointiprosessille on annettava paljon aikaa ja osallistujia on haettava aktiivisesti monesta eri paikasta. Kuukauden aineistonkeruun aikana onnistuin saamaan 15 yksilöhaastattelua, 10 kaupunkikävelyyn osallistumista ja 5 loppuun asti suoritettua kulttuuriluotain –tehtävää. Näistäkin tuloksista on jo nähtävissä osallistujien kiinnostuksen loppaaminen tutkimuksen edetessä. Rekrytointiprosessi on edelleen käynnissä ja muutamien osallistujien kanssa kerään edelleen aineistoa.

Sen olen ainakin oppinut tämän tutkimuksen tekemisen yhteydessä, että laadullisen tutkimuksen tekemisessä tutkijalta vaaditaan paljon kärsivällisyyttä ja toisaalta myös päättävyyttä ja näitä vaaditaan ehkäpä vielä tavallista enemmän, kun tutkimuksen kohderyhmänä ovat eri kulttuuritaustoista tulevat ihmiset. Vaikka kohderyhmä on tässä tutkimuksessa näyttäytynyt vaativana, on tutkimuksen tekeminen ollut mielestäni kuitenkin erittäin kiinnostavaa, mieltä avartavaa ja mukavaa ja olen saanut tutustua moniin uusiin, mukaviin ihmisiin.

Anna Hellén

Julkaistu osoitteessa kielettomana-kaupungissa.humak.fi 30.04.2018

Kielettömänä kaupungissa -hanke esittäytyi Kemin Sosiaalipedagogiikan päivillä

Kielettömänä kaupungissa -hankkeen kaupunkitutkija Anna Hellén osallistui 22.–23.3.2018 järjestetyille [sosiaalipedagogiikan päiville](#). Kaksipäiväisten päivien aikana sain kuulla mielenkiintoisia puheenvuoroja suomalaisen yhteiskuntaan, integraatioon ja emansipaatioon liittyvistä teemoista. Tämä oli päivien teema osallistavien menetelmien lisäksi. Esittelin päivillä Kielettömänä kaupungissa -hankkeen ja siinä tekemäni tutkimuksen. Hankkeemme sopikin loistavasti päivien teemaan, sillä Kielettömänä kaupungissa -hankkeessa on nimenomaan kyse integraatiosta ja emansipaatiosta, ja menetelmämme ovat juuri osallistavat menetelmät.

HUOLTA EMANSIPAATION JA INTEGRAATION TOTEUTUMISESTA YHTEISKUNNASSA

Päivien avauksessa, Outi Hyry-Honkan puheenvuorossa, pohdittiin huolestuneina sitä, kuinka suomalaisesta yhteiskunnasta on tullut melko rasistinen lisääntyneen maahanmuuton seurauksena. Kaduilla ja sosiaalisessa mediassa kuultavat ”Suomi suomalaisille” -puheet saavat yhteiskuntamme tuntumaan hyvin kylmältä tänne muuttaville ja rauhallista ja turvallista elinympäristöä etsiville maahanmuuttajille. Avauspuheenvuorossa ja sitä seuranneessa Elina Nivalan puheenvuorossa toivottiinkin emansipaation ja integraation lisäämistä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä mahdollistuu toiminnan ja myös kansan valistamisen kautta.

Emansipaatiolla tarkoitetaan vapautumista pään sisäisistä toimintatavoista, ennakkoluuloista, vallitsevien toimintatapojen malleista sekä yhteiskunnallista elämää rajoittavista rakenteista. Emansipaatio on vapautumista toteuttamaan omia mahdollisuuksiaan. Integraatio puolestaan toimii raamina

emansipaatiolle ja antaa vapautumiselle mahdollisuuden, sekä mahdollisuuden löytää oma paikkansa yhteiskunnassa. Juuri näitä asioita, emansipaatiota ja integraatiota, maahanmuuttajat tarvitsevat voivansa tulla osaksi uutta yhteiskuntaa ja voidakseen toteuttaa itseään ja toiveitaan uudessa kotimaassaan.

OSALLISTAVA TEATTERI MENETELMÄNÄ MAAHANMUUTTAJIEN INTEGROIMISESSA

Päivien pääpuhujana oli Erene Kaptani Iso-Britannian Itä-Lontoon yliopistosta (University of East London). Erene tutkii ja käyttää kvalitatiivisia osallistavia tutkimusmenetelmiä ja on osallistava teatteri -tutkimusmenetelmän asiantuntija. Hän painotti [puheessaan](#) kehon käyttämistä pedagogisena tutkimusmenetelmänä, sillä monia asioita ei pystytä puheen kautta kertomaan tai esittämään. Erenen mielestä teatterin kautta voi helpommin ymmärtää ihmisten tarinoita, kokemuksia ja mielenmaisemaa.

Erene järjestää tutkimuksessaan teatteriin perustuvia ryhmittöitä työelämän ja sosiaalisten etuuksien ulkopuolella oleville maahanmuuttajanaishille vahvistaakseen heidän uskoa itseensä ja auttaakseen heitä elämässä eteenpäin. Sain nähdä esimerkin heidän workshopistaan Erenen puheenvuoron aikana. Teatterin kautta osallistujat saivat nähdä oman tilanteensa ulkopuolisen silmin ja kokea tapahtumat uudelleen sekä käsitellä niitä. Teatteri oli välillä luonteeltaan yliampuvaakin, mutta sen avulla osallistujat pystyivät käsittelemään myös hieman tehokkaammin kätkeytyjä tunteitaan.

TUTKIJAT JA TUTKIMUKSET ESITTÄYTYVÄT

Itäpäivällä oli vuorossa tutkijatyöryhmien kokoontuminen, jonka yhteydessä sain esitellä omaa tutkimustani. Paikalla oli 23 kuulijaa. Työryhmän teemana oli maahanmuutto sosiaalipedagogisena kysymyksenä. Vaikka tutkimukseni [kielimaiseman vaikutus kielitaidottomien maahanmuuttajien liikkuvuuteen](#) onkin näkökulmaltaan kaupunkitutkimukseen ja –suunnitteluun painottuva, sai se erittäin positiivisen vastaanoton sosiaalipedagogeilta. Esityksen jälkeen kävimme vilkasta keskustelua aiheesta. Tutkimusta ja Kielettömänä kaupungissa -hanketta pidettiin ajankohtaisena ja erittäin tärkeänä, myös sosiaalipedagogisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Samassa tutkijatyöryhmässä omia tutkimuksiaan esittelivät myös Päivikki Rapo ja Kirsi Vaistela Itä-Suomen yliopistosta. Rapo esitteli esityksessään valmistuneen Pro gradu –työnsä *Kansalaisena toimiminen vastaanottokeskuksen arjessa* ja Vaistela puolestaan esitteli tekeillä olevaa väitöskirjaansa aiheesta *Maahanmuuttajalasten osallisuusedellytykset ja -esteet peruskoulun alaluokilla*. Vaistelän esitys painottui pohtimaan [tutkijan refleksiivisen asemoitumisen vaikutusta tutkimusprosessiin](#) ja hänen pohdinnoissaan oli hyvin paljon samoja asioita, kuin mitä oman tutkimuksenikin aikana olen pohtinut. Kummankin esitykset olivat mielestäni erittäin mielenkiintoisia!

Torstaipäivän päätös oli Kemin lumilinnassa, jossa saimme nauttia lämpimän illallisen paksuissa talvivaatteissa ja viltteihin kääriytyneinä.

PERJANTAINA AKTIVOIDUTTIIN!

Perjantaina oli vuorossa käytännön työpajoihin osallistuminen. Osallistuin Päivi Murasen vetämään Kemistä-kotiutumispelitööpajaan. Työpaja pohjautui [Yhteinen kaupunki – hyvinvointia taiteesta -hankkeeseen](#), jossa maahanmuuttajien kotoutumista edistetään yhteisön näkökulmasta ja pelillisin keinoin. Hankkeessa on tavoitteena uusien ja vanhojen kemiläisten kanssakäymisen lisääminen järjestämällä erilaisia pelitapahtumia ja soveltavan taiteen työpajoja. Hankkeessa on kehitetty yhteistyössä opiskelijoiden ja maahanmuuttajien kanssa paikallinen kotoutumispeli – Kemistä -peli, jota saimme työpajassa pelata yhdessä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kanssa.

Pelissä oli 4 erilaista tehtävää: maamerkkien tunnistaminen, lyhyen näytelmän valmisteleminen, tietovisa Kemistä, sekä uuden logon tai sloganin luominen Kemille. Keskustelin peli-

kavereideni kanssa hankkeesta ja pelistä ja heidän mielestään hanke on lähentänyt uusia ja vanhoja kemiläisiä, ja samalla kielitaito on lisääntynyt. Työpaja oli erittäin onnistunut, tehtävät olivat mukavia, kuin myös seura, ja opin Kemistä paljon uutta pelin avulla!

LOPUKSI

Sosiaalipedagogiikan päiviltä jäi käteen paljon uutta tietoa, uusia kokemuksia sekä myös luottamusta suomalaisen yhteiskunnan kykyyn integroida maahanmuuttajia. Yhteiskunnassamme on emansipaatiota ja Suomessa on paljon ihmisiä, jotka monin eri tavoin pyrkivät auttamaan maahanmuuttajia yhteiskuntaamme integroitumisessa. Valitulla menetelmällä ei sinänsä ole väliä, kunhan viesti maahanmuuttajille on se, että heistä välitetään ja että heidät toivotetaan tervetulleiksi uuteen kotimaahansa. Tällaisen kokemuksen sain myös Kemistä -pelistä. Yhteisöllisyys on se, mikä merkitsee eniten. Ei ole väliä, että piirrämmekö vai luomme teatteria yhdessä, kunhan kaikki halukkaat osallistetaan. Yhteyden luominen vanhojen ja uusien asukkaiden välille on tärkeää yhteisöllisyyden kasvattamisessa sekä emansipaation ja integraation lisäämisessä. Tätä kautta koko yhteiskunnastakin tulee vahvempi.

Juha Manunen

Julkaistu osoitteessa kielettomana-kaupungissa.humak.fi 17.12.2018

Olemme lähellä, mutta silti kaukana

Työskentelen tulkkausalan lehtorina Humanistisen ammattikorkeakoulun Kuopion alueyksikössä. Olen viittomakielinen kuuro ja käytän suomalaista viittomakieltä ja tulkkausta niin työssäni kuin yksityiselämässäni aktiivisesti. Olen aikoinaan tavannut yksittäisiä kuuroja maahanmuuttajia, mutta hankkeen *Kielettömänä kaupungissa* kautta olin ensimmäistä kertaa kunnolla tekemisissä kuuron maahanmuuttajaryhmän kanssa. Ryhmä opiskelee Helsingissä, Kuurojen kansanopistossa. Tässä blogikirjoituksessa tarkastelen kokemuksiani ja havaintojani maahanmuuttajien kohtaamisesta suomalaisen näkökulmasta.

KUUROJEN ASEMA MEILLÄ JA MAAILMASSA

Suomessa on jo seurattu pitkään, millainen on erilaisten kielijä ja kulttuurivähemmistöjen tilanne kotimaassamme ja muualla maailmassa. Monessa maassa kuuroilla ja kuulovammaisilla on hyvät koulutus- ja tulkkauspalvelumahdollisuudet, kun taas monessa maassa tilanne saattaa olla surullinen ja järkyttävä: saamme kuulla erilaisia tarinoita siitä, miten kuurot lapset eivät pääse kouluun opiskelemaan, eivätkä siten saa kielellisiä ja sosiaalisia eväitä myöhempää itsenäistä elämää varten. Kuulevien maailmassa syrjäytyy helposti yhteisen kielen puuttuessa ja joutuu useinkin elämään kuulevan lähipiirin sanelemana.

Monessa maassa on tutkittu pitkään tai alettu hiljattain tutkia viittomakielen rakennetta sekä parantamaan viittomakielisten palveluja, kun taas monessa maassa joutuu yhä törmäämään viranomaisten ja yhteiskunnan ymmärtämättömyyteen ja kielteisiin asenteisiin. Viittomakieltä ei haluta hyväksyä kuurojen äidinkieleksi, luonnolliseksi kommunikaatiokanavaksi, eikä siten haluta rinnastaa sitä puhuttujen kielten kaltaiseksi luonnolliseksi kieleksi, joka on syntynyt ihmisryhmän keskuudessa, puhumattakaan viittomakielisten kulttuurielämästä, tavoista ja arvoista. Kuuroilla naisilla ja tytöillä on vielä vaike-

ampi tilanne. Maailman Kuurojen Liitolla (World Federation of the Deaf, WFD) ja muilla kuulovamma-alan järjestöillä on siis yhä paljon työtä tällä saralla.

SUOMESSA LAKI TURVAA VIITTOMAKIELISTEN OIKEUDET

Vuonna 1995 Suomen Perustuslakiin lisättiin suomalainen viittomakieli, joka tunnustetaan vähemmistökieleksi saamen ja romanin kielen ohessa. Viittomakielilaki astui voimaan vuonna 2015. Lain avulla pyritään parantamaan ja turvaamaan viittomakieliä käyttävien kansalaisten oikeuksia. Suomessa on kaksi viittomakieltä: suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli. Molempien kielten asema on vahvistunut vuosien mittaan, mutta siitä huolimatta viittomakieliset joutuvat kohtaamaan vaikeuksia arkielämässään.

Mainittakoon esimerkkinä työnsaantivaikeudet, kun taustalla on työnantajien erilaisuuden pelot ja ennakkoluulot. Lisäantyneiden sisäkorvaistuteikkausten myötä viittomakielisten yhteisö joutuu ponnistelemaan yhteiskunnan paikkansa ja kielioikeuksien puolesta. Vammaisten tulkkauspalvelut siirrettiin Kelan vastuulle vuonna 2010. Kilpailutus on aika ajoin aiheuttanut voimakasta kritiikkiä ja myllerrystä tulkkausosalalla, mikä on koetellut niin asiakkaiden kuin ammattitulkkienv hyvinvointia. Tästä viimeisestä seikasta huolimatta meidän ei pidä unohtaa, että maailman silmissä meillä on kuitenkin tulkkauspalvelut, jotka turvataan laissa ja lain puitteissa voimme vaatia saamaan tulkkauspalvelua. Monessa maassa tulkkauspalvelua voi käyttää vain pienellä tuntimäärällä ja pahempi tilanne on se, että asiakkaat joutuvat kustantamaan itse, kun taas Suomessa laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta takaa ilmaiset tulkkauspalvelut.

VIITTOMAKIELISET MAAHANMUUTTAJAT HANKKEEN KOHDERYHMÄNÄ

Hankkeen yhtenä aineistonkeruun menetelmänä olivat kävelyhaastattelut, joiden avulla kuvasimme ja tutkimme, mitkä seikat helpottavat maahanmuuttajien liikkumista kaupungilla. Sain etukäteen nimilistan ja kävin tutustumassa ryhmään. Vasta paikan päällä tuli mieleeni tärkeä kysymys: osaavatko kaikki lukea nimensä latinalaisilla kirjaimilla? Ei minulle tullut millään tavalla mieleen, kun olen tottunut siihen, että vaihtelevista kielitaidoista huolimatta Euroopan kuurot pärjäävät kirjoittamalla ja lukemalla arkipäiväisistä asioista. Millä kielellä ja kirjaimilla kauempaa tulevat maahanmuuttajakuurot siis osaavat kirjoittaa ja lukea nimensä? Kun kulkevat vieraan maan kaupungeilla ja kaduilla, niin millä kirjaimilla ja symboleilla pystyvät hahmottamaan sijaintinsa ja asioimispaikkansa?

Koin kuin halko olisi lyöty päähäni. Minun olisi pitänyt selvittää ja varmistaa ryhmän luku- ja kirjoitustaito, jotta jokainen ymmärsi ryhmänjakoa. Kuten aiemmin jo totesin, ei miljoonalla kuurolla lapsella ole mahdollisuuksia päästä kouluun, eikä ole varmuutta, missä vaiheessa ja tilanteessa lapset oppisivat myöhemmin lukemaan ja kirjoittamaan. Ja vaikka kuuro osaisi kotimaansa kieltä, niin tunteeko ennestään Euroopan yleisiä kieliä ja kirjaimia? Maahanmuuton myötä moni varmaankin törmää täysin uuteen kieleen, uusiin kirjaimiin ja uuteen outhoon kulttuuriin, mihin tottuu ajan mittaan. Toisin sanoen, kirjoitus- ja lukutaito ei olekaan niin itsestäänselvyys kuin mitä me suomalaiset olemme ajatelleet.

KANSAINVÄLISIÄ KOHTAAMISIA IHMISTEN KESKEN

Erilaisesta taustasta, muuton syistä ja maahamme sopeutumisvaiheesta huolimatta olen kokenut ja huomannut, miten maahanmuuttajat ymmärtävät olevansa uudessa maassa ja miten haluavat sopeutua maahamme. On kuitenkin tärkeää huomauttaa, että kuurojen ja viittomakielisten maailma sisältää niin paljon yhteisiä piirteitä, arvoja ja maailmankatsomusta, että tämä tavallaan helpottaakin kuurojen keskinäistä kommunikaatiota viitottuna huolimatta siitä, mistä päin maailmaa tulevat.

Viittomakieli on viitottu kieli, joka pohjautuu vahvasti visuaalisuuteen ja sisältää runsaasti eleitä, ilmeitä, kuvailua sekä ympäristöstä ikonisesti kuvaavia, pantomiimisia elementtejä. Kuuroilla on taito muokata tuotostaan visuaalisella tavalla, jotta keskustelunkumppani pystyy hahmottamaan. Kuulevien

keskuudessa sen sijaan kommunikaatio saattaa useinkin tyydyttää yhteisen kielen puuttumiseen ja siihen, ettei toinen osaa juurikaan englantia. Kun ei ole yhteistä kieltä, osaako kumpikaan elehtiä? Viittomakielisten keskustelutavat muistuttavat hyvinkin paljon toisiaan ympäri maailmaa: on tärkeää tietää, millä tavalla ylläpidetään katsekontaktia keskustelun aikana, miten aloitetaan, keskeytetään ja lopetetaan keskustelu, miten tehdään tarkentavia kysymyksiä ja vakuutetaan jotain.

Viittomakielisten kulttuuriin kuuluu yhtenä tärkeänä piirteenä henkilökohtainen viittomanimi kirjoitetun nimen rinnalla. Kommunikaatio luistaa, kun tiedetään, kenestä puhutaan, eikä tarvitse alinomaa sormittaa jokaista nimeä. Viittomanimi on niin tärkeä osa kuuron identiteettiä, että ilman sitä saattaa kokea itsensä vaillinaiseksi.

Uuden kotimaan kulttuuri kiinnostaa kuuroja maahanmuuttajia Siinä, mitkä asiat Suomen yhteiskunnassa ja suomalaisuudessa kummasuttavat maailmalla, koskee myös maahanmuuttajakuuroja sen perusteella, mitä olen keskustellut heidän kanssaan. Ajankäsitys on mielenkiintoinen ilmiö. Monessa kulttuurissa saatetaan joustaa ja jaksetaan odottaa henkilön saapumista, mutta meille suomalaisille on tärkeää pitää kiinni sovitusta ajasta, olkoonkin kyse palaverista tai lounastreffeistä. Hyviin tapoihin kuuluu saapua paikalle hyvissä ajoin ja jos sattuu myöhästymään, niin on kohteliasta ilmoittaa siitä etukäteen.

Suomalaisten vähäpuheisuus ja juropäisyys saattavat myös kummasuttaa maahanmuuttajia. Mikä ihme meitä vaiva, kun emme aina ehdi tai ilkeä pysähtyä esittämään niin yksinkertaista fraasia kuin ”hei, mitä kuuluu”? Saatetaan toki ohimennen nostaa kättämme tai nyökätä päätämme pikaisesti, jos edes sitäkään. Suomalainen tarvitsee omaa tilaa ja aikaa. Kun ajan mittaan tutustuu häneen ja oppii tuntemaan, niin luodaan pysyvä luottamussuhde. Suomalainen on aina sanansa mittainen ja auttaa ystäviään hädässä.

Suomalaista yhteiskuntaa ja politiikkaa leimaa vahvasti kansalaisten sekä miesten ja naisten tasa-arvo. Vuonna 1906 Suomi antoi kolmantena maailmassa ja ensimmäisenä Euroopassa naisille äänioikeuden osana yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Samalla sallittiin naisille myös oikeus asettua ehdolle vaaleissa. Vuonna 1907 eduskuntaan valittiin maailman ensimmäiset naisparlamentaarikot. Demokratia ja sanavapaus sallivat kaikille yhtäläisen oikeuden vaikuttaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin taustastaan riippumatta. Kansalaisilla on myös vapaus liikkua ja tehdä itseään koskevia valintoja. Maan tasa-arvo-kysymys heijastuu myös kuurojen yhteisöön ja siksi maahan-

muuttajat joutuvat suhtauttamaan kotimaansa ja vieraan maan arvokäsityksiin.

TULKKAUSPALVELUT EDISTÄVÄT YHTEISKUNNALLISTA OSALLISTUMISTA

Toimivat tulkkauspalvelut ovat äärimmäisen tärkeä osa viittomakielisen henkilön itsetuntoa, itsenäisyyttä ja itsenäistä asioidenhoitoa. Tulkkauksen avulla voi osallistua kaikkiin elämäntilanteisiin sosiaalisesti tilaisuuksiin kuten koulutukseen, työelämään ja yksityiselämään liittyvään asioidenhoitoon. Tällöin toteutuu kuuron itsemääräämisoikeus eli kuuro saa sanoa sanottavansa sellaisenaan kuin haluaa ja tarkoittaa, tulkkii tulkkaa kaiken kielestä toiseen lisäämättä, poistamatta ja muuntelematta mitään. Kuuro saa lääkärinkäynnissä kertoa tarkalleen vaivoistaan ja saada niihin tarvitsemaansa hoitoa. Kuuro saa itsekseen päättää, paljonko maksaa mistäkin vai jättääkö ostamatta. Kuuro voi rupertella niin tuttujen kuin tuntemattomien kanssa esteettömästi ja vaihtaa kuulumisia, ajatuksia, mielipiteitä. Toimiva ammattitulkkaus siis mahdollistaa tämän kaiken ja saa kuuron kokemaan kuuluvansa yhteiskuntaan ja olemaan tasa-arvoinen muiden yhteiskunnan jäsenten kanssa. Tulkkauksen käyttömahdollisuudet saattavat tulla täydellisenä yllätyksenä niille maahanmuuttajille, joiden kotimaassa ei kenties ole yhtään tulkkitutusta, ei tulkkauspalvelujärjestelmää eikä mitään muita mahdollisuuksia hoitaa asioitaan ja osallistua sosiaalisesti tilaisuuksiin itsenäisesti. Tällöin usein saattavat kuuron sukulaiset, ystävät tai työntekijät toimia tulkkina, vaikkakin heitä ei sido eettiset säännöt kuin mitä meillä on. Eettisiin sääntöihin kuuluvat muun muassa vaitiolovelvollisuus, jääviys joissakin tilanteissa ja haastaviin tilanteisiin etukäteisvalmistautuminen.

Kuuroille maahanmuuttajille ei usein aluksi riitä tavallinen tulkkaus suomalaiselle viittomakielelle, vaan tarvitaan niin sanottua reletulkkausta, jossa kuuleva tulkkii muuttaa ensin puheen viittomiksi ja kuuro tulkkii muokkaa viestiä visuaaliseksi ja selkeämmäksi, jotta kuuro maahanmuuttaja pystyy vastaanottamaan viestin. Toiseen suuntaan taas kuuron tulkin on helpompaa ymmärtää kuuron maahanmuuttajan viittomista ja selventää se kuulevalle tulkille, joka edelleen tulkkaa viestin puheelle. Tämän takia vasta maahan tulleiden kuurojen parissa tarvitaan usein jopa neljä tulkkia samaan tilaisuuteen: kaksi kuuroa tulkkia, jotka työskentelevät parina sekä kaksi kuulevaa tulkkia, jotka tekevät niin ikään paritulkkausta. Tällaista tulkkausta on käytetty hankkeessa kuurojen maahanmuuttajien kanssa ainakin alkuvaiheessa, kun heillä ei ollut vielä riittävä

suomalaisen viittomakielen taitoa, eikä kokemusta itsenäisen tulkkauspalvelun käytöstä.

Hankkeen nimi Kielettömänä kaupungissa antaa viitteen siitä, että kuuro maahanmuuttaja saattaa alkuvaiheessa törmätä moniin sellaisiin arkipäivän asioihin, mitkä helposti pidetään itsestään selvyytenä. Kun on kirjoitus- ja lukutaito sekä tarvittavat sosiaaliset taidot, selviää tilanteesta kuin tilanteesta, mutta ilman näitä joutuu ponnistelemaan selviytyäkseen ja sopeutuakseen uuteen maahan ja yhteiskuntaan.

Helsingin paikanviittomisto

PAIKANVIITTOMISTON ETYMOLOGIA

Tässä blogikirjoituksessa tarkastelen Helsingin paikanviittomien luomista. Esimerkkien materiaalina käytän Suomalaisen viittomakielen wikisanakirjaa, SignWiki ja Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirjaa, Suvi. Artikkelissaan Rainò (2006) jakaa paikannimi viittomien etymologisen taustan neljään tyyppiin: *rakenteellisen käännöksen sisältäviin nimiin, paronyymiin käännösnimiin, sormiaakkosia sisältäviin lainanimiin ja omaperäisiin viittoma-nimiin.*

Rakenteellisen käännöksen sisältävissä nimissä tapahtuu viittoman tai yhdysviittoman sanasisäinen käännös pohjautuen vastaavaan suomen kielen sanaan tai yhdyssanoihin, kuten esimerkiksi *Valkeakoski* > VALKEA+KOSKI. Paronyymisissä käännösnimissä viittoma pohjautuu vastaavan suomen kielen sanan kirjoitusasun aiheuttamaan satunnaiseen assosiaatioon, kuten esimerkiksi *Haukipudas* > HAUKI+PUHDAS. Sormiaakkosia sisältävissä lainanimissä on käytössä suomen kielen kirjaimia vastaavat sormiaakkoset. Omaperäiset viittomanimet pohjautuvat suomenkielisen nimen sijasta paikan omaperäiseen, visuaaliseen assosiaatioon, joita voi olla esimerkiksi kaupunkien ja kuntien vaakunat, kartografinen sijainti Suomessa, tunnetut maamerkit ja nähtävyydet. Lisäksi on mainittava, että paikanviittomissa saattaa esiintyä variaatiota niin leksikon kuin fonologian tasolla (viittoman käsimuodossa, paikassa, liikkeessä tai orientaatiossa).

LUOKITTELU

Rakenteellisen käännöksen sisältävistä nimistä on monta esimerkkiä löydettävissä, kuten esimerkiksi *Kallion* kaupunginosa > KIVI tai KIVI+MÄKI (”kallio”), Lauttasaaren kaupungin-osaan kuuluva *Koivusaaren* osa-alue > KOIVU+SAARI ja *Munkkiniemen* kaupunginosa > MUNKKI+NIEMI. Paronyymisistä käännösnimistä on joitakin esimerkkejä, kuten esimerkiksi Viikin kaupunginosa > VIKINKI (paikanviittoma suomen kielen sanan ”viikinki” aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta, paikanviittoma voi olla yksikätinen tai kaksikätinen), *Kampin* kaupunginosa > KAMPA (paikanviittoma suomen kielen sanojen ”kampa” ja ”kammata” aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta) ja *Konalan* kaupunginosa > KANA (paikanviittoma suomen kielen sanan ”kana” aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta). Samasta suomen kielen sanasta voi tulla mieleen useampi eri merkitys, kuten esimerkiksi *Pitäjänmäen* kaupunginosa > PITÄÄ+MÄKI (paikanviittoma suomen kielen sanan ”pitää (jostakin)” aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta) ja KUNTA+MÄKI (paikanviittoma suora käännös suomen kielen sanan ”pitäjä” pohjalta). Näiden kahden tyyppin paikanviittoman luomisperusteet näyttävät aineiston perusteella olevan laaja ja yleinen.

Sormiaakkosia sisältävissä lainanimissä käytetään suomalaisen viittomakielen sormiaakkosia niissä tapauksissa, joissa vastaaville suomen kielen sanoille ei mahdollisesti ole vakiintunutta viittomavastinetta. Yleensä tuotetaan suomenkielisen sanan ensimmäistä kirjainta vastaava sormiaakkonen yhdysviittoman alkuosaksi. Tästä ovat esimerkkinä *Jakomäen* kerrostalolähiö > j+MÄKI (toisessa paikanviittomavariantissa on suora käännös molempien suomen kielen sanojen ”jako” ja ”mäki” pohjalta eli JAKO+MÄKI), *Vuosaarenkaupunginosa* > v+SAARI (toisessa paikanviittomavariantissa on sormiaakkonen sulautunut

viittomaan SAARI eli v^SAARI) ja *Lauttasaaren* kaupunginosa > I+SAARI (toisessa paikanviittomavariantissa on suora käännös molempien suomen kielen sanojen ”lautta” ja ”saari” pohjalta eli LAUTTA+SAARI).

Suomenkielisen sanan ensimmäistä kirjainta vastaava sormiaakkonen voi yksinään toimia paikanviittomana. Tällöin liike voi olla sormiaakkosen tuottamisen mukainen tai muunlainen. Tästä voi mainita esimerkkinä *Sörnäisten* kaupunginosa > sormiaakkonen s ylöspäin suuntautuvalla kääntöliikkeellä, *Kumpulän* kaupunginosa > sormiaakkonen k kaariliikkeellä suomen kielen sanan ”kumpu” aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta (toisessa paikanviittomavariantissa on MÄKI saman sanan aiheuttaman assosiaation vaikutuksesta) ja *Kluuvin* kaupunginosa > sormiaakkonen k pienellä liikkeellä ylhäältä alas kasvojen edessä.

Omaperäisistä viittomanimistä voidaan mainita esimerkkinä *Meilahden* kaupunginosa > MEILAHTI (paikanviittoma pohjautuu korkeaan Meilahden tornisairaalan julkisivuun, katso kuva nro 1, paikanviittoma voi olla yksikäntinen tai kaksikäntinen), Töölön alue > TÖÖLÖ (paikanviittoma pohjautuu 1800-luvulla käytössä oleviin tietullin portinpylväisiin, katso kuva nro 2) ja *Santahaminan* kaupunginosa > ARMEIJA (paikanviittoma pohjautuu saarella toimivaan varuskuntaan). Paikanviittoma voi myös pohjautua viittomakielisten yhteisön merkittävien henkilöiden henkilöviittomaan. Kirjoitetun nimen ohella viittomakieliset saavat oman henkilöviittoman, joka on aina yksilöllinen ja nimenantoperusteet voivat vaihdella. Tästä ovat esimerkkinä *Malmin* kaupunginosa > MALM (Carl Oscar Malmin henkilöviittoman pohjalta, katso kuva nro 3), *Kaisaniemi* > KAISA+NIEMI (Kaisa-nimisen henkilöviittoman pohjalta) ja *Ullanlinnan* kaupunginosa > ULLA+LINNA (Ulla-nimisen henkilöviittoman pohjalta).

LÄHTEET

Rainò, Päivi 2006. Voiko paikannimistöä ohjailta? Viittomakielisen paikannimistön ja kielen-kuvauksen suhteista. Teoksessa Karin Hoyer, Monica Londen och Jan-Ola Östman (toim.) *Teckenspråk: sociala och historiska perspektiv. Insitutionen för nordiska språk och nordisk litteratur*. Helsinki: Helsingin yliopisto, s. 107-128.

Serkkola, Eira. Helsinki ennen ja nyt, osa 6: Töölön tulli. Kirkko ja kaupunki. Viitattu 17.12.2018. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/helsinki-ennen-ja-nyt-osa-6-toolon-tulli>.

SignWiki Suomi – Suomalaisen viittomakielien wikisanakirja. Viitattu 17.12.2018. <http://finsl.signwiki.org>.

Suvi – Suomalaisen viittomakielien verkkosanakirja 2003. Helsinki: Kuurojen Liitto ry. Viitattu 17.12.2018. <http://suvi.viittomat.net>.

Lev i vårt språk

Det finlandssvenska teckenspråket är allvarligt hotat. 2014 beviljades Humanistiska yrkeshögskolan Humak finansiering av Undervisnings- och kulturministeriet för att revitalisera språket. Finansieringen resulterade i den tvååriga instruktörsutbildningen Lev i vårt språk (Livs) 2015–2017 med en finlandssvensk tolkutbildning som långsiktigt mål. En finlandssvensk tolkutbildning beviljades i sin tur finansiering 2017 och inleddes sommaren 2018 under projektnamnet Lev i vårt språk 2 (Livs 2). Livs 2 genomförs, i likhet med det första projektet, i samarbete med Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Finlands Dövas Förbund rf och Finska, finskugriska och nordiska institutonen vid Helsingfors universitet.

Lev i vårt språk 2: Tolkutbildning (2018–2020)

Det råder stor brist på finlandssvenska teckenspråkstolkare. För att råda bot på den mest akuta tolkbristen verkställer Humanistiska yrkeshögskolan Humak en skräddarsydd tolkutbildning på två år. Utbildningen inleddes sommaren 2018 med knappa 30 studerande. Bland studerandena finns både erfarna tolkar och nybörjarstuderande vilket ställer stora krav på individuell studieplanering och skräddarsydda lösningar. En skräddarsydd modell gör det dock möjligt att ringa in behoven, använda resurserna rätt och därmed på kort tid få ut fler tolkar i arbetslivet.

Liisa Halkosaari

Julkaistu osoitteessa livs.humak.fi 21.03.2018

Teckenspråkstolkutbildning på svenska

Vill du lära dig ett hotat språk och bli teckenspråkstolk? Det här är en unik möjlighet för dig där studierna går på fyra språk – vet du redan vilka fyra språk det är?

Att arbeta som teckenspråkstolk är ett oerhört varierande arbete. Tolkning behövs i alla åldrar och livsfaser och i olika situationer – allt från bankbesök, besök hos olika läkare till bröllop, danskurser, teater och föräldramöten.

I Finland har vi två teckenspråk, det finska och det finlandssvenska. Sveriges teckenspråk är därtill ett eget språk, även om alla tre härstammar från samma språkfamilj. Unesco har listat det finlandssvenska teckenspråket som ett hotat språk som kräver revitaliseringsåtgärder. En åtgärd är att utbilda flera tolkar som behärskar finlandssvenskt teckenspråk.

Själva YH-examen, Tulkki (amk), är finskspråkig och genomförs vid Humanistiska yrkeshögskolan Humak i Helsingfors. Studierna tar vanligtvis fyra år och omfattar 240 studiepoäng. Under åren 2018–2019 kan vi nu erbjuda en unik möjlighet att genomföra en del av studierna på svenska och finlandssvenskt teckenspråk, som en följd av projekt som finansieras av Undervisnings- och kulturministeriet.

JAG VILL STUDERA DET HÄR! VAD SKA JAG GÖRA?

Under projektet 2018–19 tar vi in en grupp på ca 15 studerande. De flesta av dem har förhoppningsvis redan kunskaper både i de fyra språken som ska studeras, dvs. svenska, finska, finlandssvenskt och finskt teckenspråk, och i tolkning. Speciellt goda kunskaper i teckenspråk, skriven och talad svenska är viktiga. Om du inte ännu kan teckenspråk, men är motiverad

att satsa lite extra redan under sommaren, är det helt möjligt att ansöka till utbildningen.

Ansökningen till studierna i tolkning på finlandssvenskt teckenspråk skickas via en anmälan i Webropol senast onsdag 11.4.2018 kl. 23.00. (Denna ansökan ska skickas också om du ännu därtill skickar en ansökan via gemensam ansökan.) Alla anmälda kommer att intervjuas under maj. Studierna sker vid öppna yrkeshögskolan vid Humak, och ger 30–90 studiepoäng, beroende på vilka tidigare kunskaper studeranden har.

Studierna ger dig möjlighet att utveckla dina kunskaper i tolkning på finlandssvenskt teckenspråk, men kvalificerar dig inte till att arbeta som teckenspråkstolk. För att arbeta som teckenspråkstolk i Finland krävs YH-examen.

FÖR YH-EXAMEN BEHÖVS GEMENSAM ANSÖKAN

Blev du intresserad av att studera till teckenspråkstolk? Eller jobbar du redan som tolk, men vill ha en YH-examen? Då ansöker du via gemensam ansökan för högskolor på Studieinfo.fi under tiden 14–28.3.2018 via det finskspråkiga programmet Tulkki (AMK) i Humak, Helsingfors. Under åren 2018–2019 får du göra en del av dina studier på svenska och finlandssvenskt teckenspråk.

Kanske du redan är YH-utbildad tolk men vill utveckla dina kunskaper? Anmäl dig då endast via webropol. Då får du delta i utbildningen via öppna yrkeshögskolan – mera information om det hittar du på livs.humak.fi i början av april.

TIDTABELL OCH INNEHÅLL AV STUDIER

Den svenska tolkutbildningen börjar med en två dagars sammankomst fredag-lördag, 8–9 juni 2018. Du är välkommen med fastän du inte ännu fått resultaten från den gemensamma antagningen.

Under sommaren och höstterminen 2018, samt hela året 2019 träffas vi en gång i månaden, vanligtvis under två dagar, fredag och lördag. Valda kurser från den finska läroplanen kommer att ges på svenska och finlandssvenskt teckenspråk för alla, men i första hand planeras kurserna utifrån deltagarnas individuella behov och kunskaper.

De som inte ännu har erfarenhet av tolkning, kommer att koncentrera sig på språk- och tolkningsstudier. De som däremot redan har arbetat som tolk kommer att studera mera enligt sina egna behov; t.ex. svenska, finlandssvenskt teckenspråk eller tolkning mellan fyra språk. Mängden och omfånget av studier beror på dina tidigare kunskaper och kan variera från deltid (t.ex. 1-2 dagar i veckan) till heltidsstudier.

Juha Manunen

Julkaistu osoitteessa livs.humak.fi 31.03.2018

En blick till 2017 – presentationerna i avslutande seminariet av Livs 1

Här presenteras korta sammandrag av presentationerna som hölls i det avslutande seminariet för projektet Lev i vårt språk (Livs) i Ljusa huset den 1 september 2017. Studerande som har deltagit i projektets instruktörsutbildning presenterar sina slutarbeten.

WWW.DOVA.FI

Magdalena Kintopf-Huuhka & Lena Wenman

Kintopf-Huuhka och Wenman berättade om hur de förnyade hemsidan av Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. Föreningen grundades året 2002. Det har gjorts fem olika projekt. All information har varit utspridd och därför tänker de att man behöver en samma plats där man kan få svar på sina frågor. Målgruppen av hemsidan utvidgades till alla som är intresserade av finlandssvenska dövas gemenskap och finlandssvenskt teckenspråk. All information på hemsidan ska finnas på både finlandssvenskt teckenspråk och svenska språket och informationen ska anknyta sig till fakta. På hemsidan finns tre huvudämnen: teckenspråk, döv och förening. Det är viktigt att behålla materialpank med alla linkar, forskning osv.

Du kan bekanta dig med hemsidan på den här adressen <http://www.dova.fi>.

PERSONTECKEN I DÖVAS HISTORIA

Christina M. Karv

Persontecken är en viktig del av dövas värld. Varje har ett eget persontecken tillsammans med sitt skriftliga namn. När Karv fick gammalt videomaterial för att prova annotering på Elan-program märkte hon att videomaterialet innehöll många persontecken av finlandssvenska döva som hon inte kände. På böcker finns många namn av finlandssvenska döva men inte alls persontecken. Därför ville hon forska mera persontecken och tänker att dessa ska dokumenteras. Karv visade några klipper av videomaterialet och frågade om seminariepubliken kände dem.

PERSONLIG INBLICK I FINLANDSSVENSKA DÖVVÄRLDEN

Leila Kankkonen

Kankkonen berättade om sin bakgrund och sin familj. De fick fyra döva barn. Hela familjen flyttade till Borgå för att barnen skulle lära sig svenska språket i skolan och använda finlandssvenskt teckenspråk. Lärare ville diskutera med föräldrarna hur man skulle ordna utbildning för deras barn. Med tiden kände föräldrarna sig besvikna och hopplösa för skolan hade en så olik syn och gav inget stöd. En dag fick de telefonsamtal från en vän i Sverige och under diskussionen bad de telefonnummer av Manilla-skolans rektor. Föräldrarna ansåg att den enda lösningen var att hela familjen skulle flytta till Sverige. De flyttade året 1990 innan Borgå skolan slutades året 1993. I Sverige lärde familjen sig svenskt teckenspråk som är olik från finlandssvenskt teckenspråk. Många finlandssvenska döva unga valde att flytta till Sverige för att gå i gymnasium eftersom det inte längre finns skola för finlandssvenska döva i Finland.

ARBETE MED TECKENSPRÅSKORPUS

Tomas Uusimäki

Vårt land på finlandssvenskt teckenspråk
Uusimäki tänkte att olika videomaterial ska annoteras för att finlandssvenskt teckenspråk kan forskas mera i framtiden. Korpusprojektet börjades året 2014 vid Jyväskylä universitet. Där hände inspelning av både finskt och finlandssvenskt teckenspråk. Av 100 inspelade personer var 80 finska och 20 finlandssvenska teckenspråkiga. Allt material kan användas för språkforskning. Personer kom från sju olika regioner i Finland för att man kan jämföra regionala variationer i teckenspråket. Tomas beskrev hur inspelningen ska hända i studion. Ledaren och intervjuade personer ska ha samma språk. Om intervjuade är finlandssvenska och ledare själv finsk kan ledarens språk påverka starkt situationen så att finlandssvenska lätt ändrar sitt språk. I korpusprojektet används programmet ELAN för annotering. Det är lätt att med hjälp av programmet jämföra grammatiken av finlandssvenskt och finskt teckenspråk.

SMÅ TECKEN – STOR BETYDELSE?

Ellen Hoang

Svenska språket har många små ord i satser. Hoang var intresserad av att forska om det finns några små tecken i finlandssvenskt teckenspråk som språklig verkan av svenska. Hon forskade videomaterialet och hittade några exempel. Fraser med tecken TYCKA OM och BERÄTTA OM har samma form som i svenska. I videomaterialet märkte hon också att tecknet OM ofta inte behövs producera utan den syns särskilt i munrörelsen [om]. Detsamma händer med tecken HÅLSA PÅ med munrörelsen [på]. Tecknen UNDER och TILL syns i några tecknade satser. Variation kan ses i form av tecknet eller munrörelsen. Det vore intressant att jämföra mera hur den äldre och yngre generationen använder små tecken och om det finns några skillnader emellan dem.

Du kan se tecken i följande sidor:

Wikiordbok i finlandssvenskt teckenspråk:

<http://finssl.signwiki.org>

Finlandssvenskt teckenspråk i Suvi: <http://suvi.teckensprak.net>

NEJ OCH INTE – OM ATT NEKA PÅ FINLANDSSVENSKT TECKENSPRÅK

Carita Ajanti

Enligt Ajanti har temat inte forskats mycket i finlandssvenskt teckenspråk. Hon har hört att det finns olika sätt att neka något på finlandssvenskt än på finskt teckenspråk och därför valde hon detta tema. Hon använde gammalt intervjumaterial för att hitta nekande uttryck och fick tillsammans 90 uttryck. Det

måste betonas att eftersom det är en samma intervjuade person kan alla exempel inte generaliseras. De vanligaste uttrycken är betydelser finns inte, vet inte, minns inte, vill inte, aldrig, ingenting och inte. Några mer sällsynta uttryck är får inte, behöver inte, passar inte och omöjligt/går inte. Avvikande uttryck från finskt teckenspråk är tror ej/inte, nej, förstår inte/kan inte och orättvist. Ajanti tänkte att svenska språket kan påverka ordföljden i finlandssvenskt teckenspråk i detta videomaterial så att den intervjuade personen oftast tecknade verbet först och efter verbet något nekande uttryck.

LISTBOJAR I FINLANDSSVENSKT TECKENSPRÅK

Satu Siltaloppi

Siltaloppi berättade om listboj som är den icke-dominanta handens numerära morfem som uttrycker listor och bygger upp kohesion. Listboj har forskats i flera teckenspråk och har samma form och funktion. Forskningsresultaten gäller också finlandssvenskt teckenspråk. Siffertecken skapas på den andra handen och med hjälp av dem kan man berätta mera om saker och därpå helheten blir tydligare. Det är intressant att märka att också hörande personer använder listboj samtidigt med sitt tal fast de inte kan teckna. Siltaloppi märkte att i stället för listboj kan man använda andra sätt liksom att placera saker framför sig och att använda tecken som FÖRST, SEDAN och SENARE.

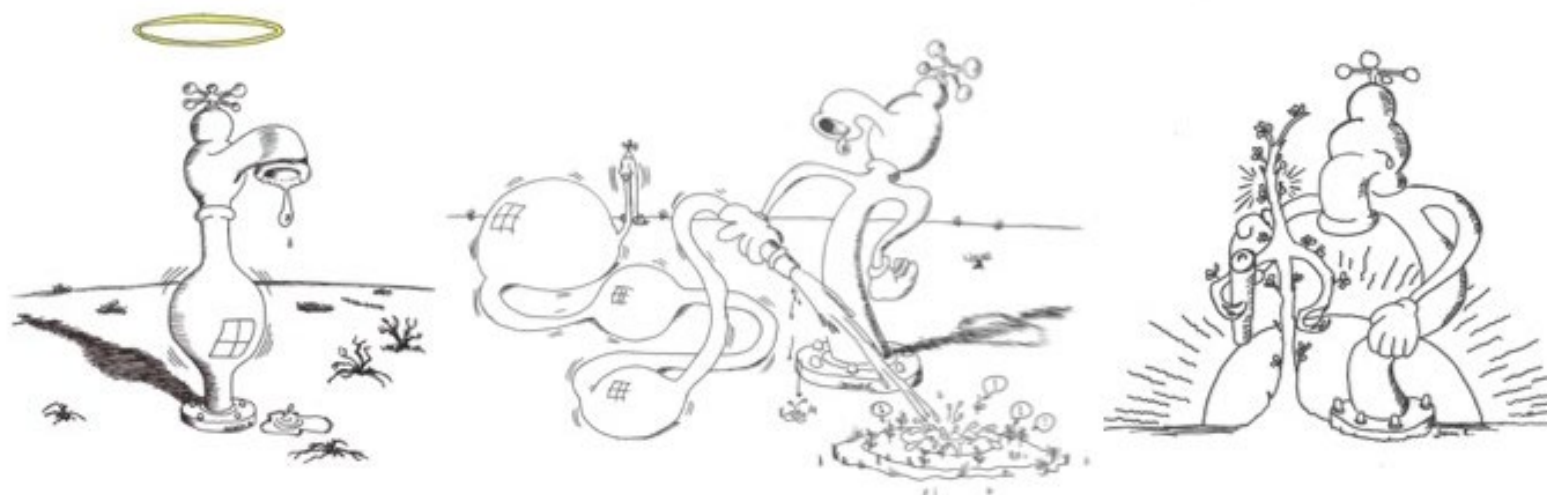

Bild av kranar – ser du metaforan med språk?

ÖVERSÄTTNING FRÅN TECKENSPRÅK TILL SVENSKA

Elin Westerlund

Westerlund berättade om sina erfarenheter av översättningsprocessen från finlandssvenskt teckenspråk till svenska språket. Uppmärksamma utmaningar som hon märkte är bland annat språkblandningar mellan svenska och finska, rätt förståelse av innehållet, rätt ordval och olika översättnings sätt. Westerlund tänkte att det inte är bra att översätta ensam utan man bör ha också stöd för att få hjälp i svåra punkter och kolla språket. I seminariet visade hon svensk översättning av intervjun av Lucia firandet som två finlandssvenska döva diskuterade.

BABYTECKEN

Maja Andersson

Babytecken skapades i Amerika av språkforskare William Dwight Whitney på 1800-talet. Whitney märkte att hörande barn av döva föräldrar lärde sig att tala och kommunicera tidigare än hörande barn av hörande föräldrar. På 1980-talet provade Joseph Garcia som var amerikansk teckenspråkstolk lära tecken till hörande familjer och fick resultat av att babyar av 6-9 månader lärde sig teckna. På 1990-talet forskade professor Linda Acredolo och Susan Goodwyn vidare och babytecken blev mer populära. På 2000-talet blev babytecken så populära att de godkändes, nominerades och användes av många miljoner familjer. Många daghem ville ta målsättning att använda babytecken. Babytecken stimulerar barns språkliga utveckling,

ökar barns självkänsla genom att ge möjlighet att uttrycka sig, ger bättre kontakt mellan föräldrar och barn samt minskar frustrationer. Andersson ordnade babyliv-grupps träff som några familjer deltog i och hon upplevde det fint.

TECKENSPRÅK & KOMMUNIKATIONS- UNDERVISNINGSPAKET

Pirjo Rehn

Rehn ville forska hurdana saker undervisningspaketet för familjer skulle innehålla. Rehn intervjuade två personer som har långa undervisningserfarenheter och hittade fem viktiga ämnen. Familjerna behöver vardagstecken för att kommunicera med barn. Ofta krävs flexibilitet enligt familjens behov och önskemål. I undervisningen används vanligen ord- och teckenlistor samt bilder och korta satser. Det finns alltid två målgrupper som ges undervisning: familjer med hörselskadade barn och dagvårdspersonal. Kommunens handikappservice fattar beslut om undervisning i teckenkommunikation men läraren får inte veta exakt vilken ålder barnet har, om barnet har andra handikapp samt hurdan språkanvändning familjen har. När läraren besöker hemmet eller daghemmet skall han presentera sig, berätta om olika kommunikationsformer, fråga om kommunikativa förmågor och presentera läroplan. Mest av lärarna använder oftast självgjort undervisningsmaterial. Det vore värdefullt med ett större utbyte av material och materialidéer sinsemellan. Några förbund har något material som kan användas i undervisningen men det finns ännu stor brist på nytt material och sagor på finlandssvenskt teckenspråk.

sig på båda språken. De har beslutat att skapa en ny saga på eget och inte använda någon färdig saga på skrivet språk liksom det alltid har gjorts. De kände att det är så olikt att översätta från färdig text än att skapa nytt på eget. De också märkte att det krävde mera tid att skapa något på riktigt finlandssvenskt teckenspråk eftersom finlandssvenska döva har levt i stark påverkan av finska och de skulle tänka åter på riktiga fraser och tecken som finlandssvenska döva själva skulle använda.

Sagan *Ville och de märkvärdiga handskarna* kan ses på denna adress:

<http://aineisto.viittomakielinenkirjasto.fi/ville/>

KOORDINERAD SERVICE, DRÖM ELLER VERKLIGHET?

Annika Aalto

Nuförtiden finns det få tolkar av finlandssvenskt teckenspråk som arbetar i många firmor med tolkar av finskt teckenspråk. Detsamma gäller undervisning och översättning. Tolkar har inte tid och möjligheter att träffas och diskutera tillsammans. Aalto har dröm om att alla serviceproducenter av finlandssvenskt teckenspråk skulle fungera tillsammans under samma tak och där skulle finnas service på tolkning, översättning, undervisning, ledning och expertkonsultation. Ett gemensamt ställe behövs för att behandla alla bestämningar, stöda och hjälpa varandra samt diskutera och dela ut idéer tillsammans. Det är en stor fråga för hur denna idé kan förverkligas men det finns tre möjliga sätt: att grunda ett nytt företag, att förenas med ett nytt eller gammalt företag.

SAGA PÅ FINLANDSSVENSKT TECKENSPRÅK

Brita Peura & Tarja Sandholm

Enligt Peura och Sandholm har det skapats nya sagor på finskt teckenspråk men inte länge på finlandssvenskt teckenspråk. Därför ville de skapa en ny saga på finlandssvenskt teckenspråk och kontaktade Riitta Vivolin-Karén vid Teckenspråkigt bibliotek. Sandholm producerade sagan först på finskt teckenspråk och Peura översatte den till finlandssvenskt teckenspråk. Under arbetsprocessen skulle de tänka på hur tecknen skiljer

Eeva Pekanheimo

Julkaistu osoitteessa livs.humak.fi 12.12.2018

Svenskstudier för tolkar på nätet – från utmaning till skötebarn

I det här blogginlägget berättar jag hurdana nätbaserade uppgifter jag har använt i min svenskundervisning för Livs2-tolkstuderande med finska som modersmål. Jag hoppas att de uppgifter som jag beskriver i detta inlägg kan vara till nytta för andra lärare: både språklärare (innehållet), andra utbildare inom Livs-projektet och yrkeshögskolelärare i allmänhet (realiseringen).

Som yrkeshögskolelektor och språklärare känner jag mig fortfarande lite osäker inför det digitala, även om det har varit en del av mitt arbete i snart tio år. Hurdan är en bra nätkurs? Hurdan är en bra nätkurs i språk? Hur får man tillräckligt med interaktion och faktisk språkanvändning inbakat i kursen? Är det över huvud taget möjligt att undervisa övnings- eller färdighetsämnen (såsom språk) på nätet på ett vettigt sätt? Hurdana skall uppgifterna vara för att läraren inte ska få burn-out av att ge feedback? Själv tycker jag, att diskussioner med kolleger spelar en enormt viktig roll då man planlägger en kurs. Med denna text vill jag uppmuntra lärare och utbildare att ständigt be om feedback av sina kolleger och studerande under kursens gång: om allt tycks gå åt skogen, så kan man alltid ändra sina planer, också mitt i kursen!

FYRA WEBBINARIER, FEM UPPGIFTER OCH EN SPRÅKINLÄRNINGSFILOSOFI

Livs2-projektets mål är att revitalisera det hotade finlands-svenska teckenspråket och utbilda tolkar med fyra olika arbets-språk: finska, finskt teckenspråk, svenska och finlandssvenskt teckenspråk. Som språklärare har min uppgift varit att hålla en nätkurs i svenska för de studerande som har finska som modersmål. Kursmålet var att utveckla svenskkunskaperna till en sådan nivå som krävs av tolkar. Trots att studerandegruppen var liten – egentligen den minsta jag någonsin har haft – ville

jag planera kursen så att den skulle fungera även om det var ett hundratal deltagare på kursen. I övrigt var mitt personliga syfte att skapa en sådan kurs som jag själv skulle vilja delta i.

Kursen började i september och pågår till december 2018. Den omfattar fem studiepoäng och består av fem olika uppgifter samt fyra webinarier, där de studerande får stöd och tips för uppgifterna. Inlärningsplattformen som används vid Humak och även på den här kursen är BB Open LMS (före detta Moodle-rooms).

Uppgifterna, som beskrivs här, är rubricerade enligt min personliga språkinlärningsfilosofi.

LÄR DIG ATT ÄLSKA DINA HÄRLIGA OCH LUSTIGA MISSLYCKANDEN UPPGIFT 1: ATT MOKA ÄR EN GÅVA

Kursens första uppgift hette Att moka är en gåva. Studerandenas uppgift var att lämna in en svenskspråkig video där de berättar om sig själva som tolkar och beskriver en situation där de mokat – dvs. där de gjort bort sig eller misslyckats språkligt – på ett eller annat sätt. Tanken var att inte ta språkstudierna på för stort allvar. Det sägs att en stor del tolkar lider av perfektionism vilket inte är något under: en tolk måste ju kunna förmedla allt som sägs. Från inlärningsperspektiv är denna inställning inte önskvärd eftersom den lätt leder till stress. När studerandena hade spelat in sina egna videor skulle de kommentera åtminstone två andra videoinspelningar. Genom att få höra de andras lustiga misslyckanden var avsikten att sänka tröskeln för studerandenas egna målsättningar samt göra språkstudierna underhållande. Dessutom gav videorna mig insyn i studerandenas språkkunskaper och hjälpte mig därtill att koppla ihop namnen med rätt person.

Eeva Pekanheimo är lektor i svenska och engelska vid Humak.
Bild: Jenny Honka

KÄNN DIG SJÄLV OCH SÄTT MÅL! UPPGIFT 2: NIVÅTEST OCH DEN EUROPEISKA REFERENSRAMEN FÖR SPRÅK

Efter presentationsuppgiften skulle studerandena bedöma sina egna språkliga färdigheter i det svenska språket. För detta ändamål användes det nätbaserade diagnostiska testsystemet Dialang: <https://dialangweb.lancaster.ac.uk/>

Med hjälp av testet kunde studerandena kontrollera hur bra de egentligen är på att läsa, lyssna, skriva och förstå svenska. Och ännu viktigare: testet gav information om hur var och en kunde utveckla och förbättra sina språkkunskaper.

För en tolk är idealet att behärska två språk på modersmålsnivå. Men om detta utgjorde ett krav för att arbeta som teckenspråkstolk, skulle hela tolktjänsten sluta existera. Att ha fyra arbetspråk som tolk är dock inte typiskt. Det krävs enormt mycket tid, vilja och begåvning att upprätthålla och utveckla sina kunskaper i ett främmande språk. Hur mycket krävs det då inte att göra det i fyra språk!

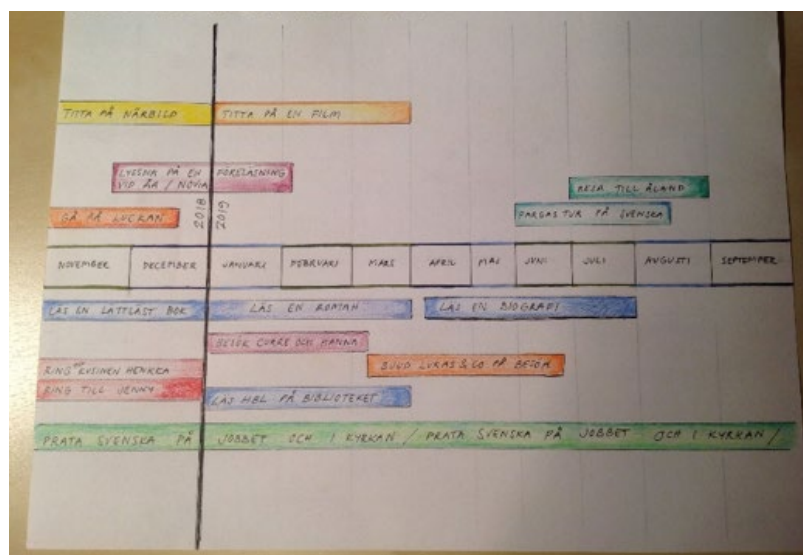
Studerandenas uppgift gick ut på att göra Dialang-testets alla delar samt analysera sina resultat. Efter testet analyserade de språknivån som krävs av tolkar och sina egna språkkunskaper enligt den europeiska referensramen för språk. Till sist skrev studerandena ett sammandrag om dessa. Som en del av sammandraget ritade studerandena också en konkret tidslinje om sina framtida för språkinläringen.

BEKANTA DIG MED SPRÅKGEMENSKAPEN UPPGIFT 3: SPRÅKLIGA BESÖK I SVENSKFINLAND

Den tredje uppgiften hette Språkliga besök i Svenskfinland. Studerandenas uppdrag var att göra ett antal besök inom Svenskfinland. Till tolkens arbete hör ju allt mellan jord och himmel: från pimpeltävlingar, gympatimmar och läkarbesök till föräldramöten, gudstjänster och konferenser inom vilket specialområde som helst. Det, som är gemensamt för alla de områden är dock att varje område har sin egen terminologi och egna etablerade uttryck.

Deltagarna fick själva välja vilka tillfällen de ville besöka. Ämnesområdena fick naturligtvis gärna vara sådana som tolkarna kunde ha nytta av i sitt arbete, antingen nu eller i framtiden, som till exempel en gudstjänst, öppen föreläsning, idrottsevenemang, guidad rundtur och så vidare. En möjlighet var också att fråga en kollega om möjligheten att observera tolkningen till exempel på ett svenskspråkigt möte eller dylikt.

I samband med sina besök skrev studerandena ner ord och uttryck som är typiska för ämnesområdet och analyserade därefter språkbruket. Till sist lämnade de in en videorapport på svenska där de beskrev vilka ställen de besökt, hur språkbruket observerat och hur situationen såg ut genom deltagarens vs. tolkens perspektiv. Till uppgiften hörde igen att kommentera två av studiekompisarnas videor.

En studerandes tidslinje för detta studieår

ANVÄND SPRÅKET: PRATA, PRATA, PRATA – OCH LYSSNA OCKSÅ! UPPGIFT 4: SPRÅKCAFÉER

Jag brukar säga, att det viktigaste med språkinläringen är att använda språket: vill man lära sig att cykla, så är det enda sättet att göra det att cykla. Det samma gäller språk – man måste använda språket för att lära sig att behärska det. Den fjärde uppgiften innehöll språkcaféer ledda av Ellen Hoang, som själv är finlandssvensk och teckenspråkstolk.

På språkcaféerna fick studerandena prata fritt om olika ämnen med målsättningen att bli vana att uttrycka sig mångsidigt på svenska. Ellen berättar:

”Vi har hunnit med 6 språkcaféträffar under hösten och fortsätter på våren. Vi började med att diskutera fritt men beslöt tillsammans med eleverna att fortsätta med inbjudna gäster som kan berätta om sitt eget specialområde för att få bredd på vokabulären. De teman vi fortsätter att jobba med är: hälso- och sjukvård, rättsväsendet, samhälle och kultur. Jag upplever att språkcaféerna kunnat vara just det målet var: en miljö där man utan krav får vänja sig vid att använda svenska och få bredd på sitt eget uttryckssätt.”

Här är min tidslinje:

Medel: Huvudstadsbladet, podcasts, böcker, evenemang, filmer

2018	2019	2020	2021	2022-
Livs-utbildning	lätta beställningar	examensarbete	Avancerad nivå på	krävande
tala, lyssna, läsa, skriva svenska, yrkepraktik	med ett svensk-språkigt tolkpar	på svenska Fpa: svenska som arbetspråk	allmänna språkexamen medelnivå	kejkor, tolkning utan par?
			kejkor	

Livs-studeranden Hannaliisa Huhtinens femårsplan

ATT PLUGGA ÄR OCKSÅ NÖDVÄNDIGT UPPGIFT 5: BOKSTUDIER MED NÄTFÖRHÖR

När man vill lära sig språk i vuxen ålder, måste man också plugga – helt traditionellt. Det är bara några få av oss, som kan lära sig ett språk bara genom att använda det. Det är ett bra tillägg till praktisk språkinläring att plugga – att bearbeta språket på ett mer traditionellt sätt, till exempel genom att göra uppgifter i en lärobok och kanske till och med lära sig utantill. Sådan traditionell språkinläring ger ramarna för språket genom att ge struktur, ökad självsäkerhet och därmed ökad trovärdighet som tolk. Det är lättare att vara självsäker då man faktiskt vet hur det ska låta.

Som femte uppgift fick studerandena att under hösten studera en lärobok. Läroboken FlexSocial är egentligen avsedd för socionomstuderande, men enligt mig passar innehållet också utmärkt för tolkar. Boken behandlar det sociala området genom att ta upp FPA, invandrare och olika åldersgrupper men också utsatta och marginaliserade samhällsgrupper samt handikapp och funktionsnedsättning. Under kursens gång gjorde tolkstuderandena fyra olika delförhör om bokens innehåll: det första om textbindande element, det andra och tredje om ordförråd och det sista om grammatik.

För läraren är dessa förhör det svåraste ur en teknisk synvinkel. Att arbeta fram en fungerande nättentamen är allt annat än lätt.

Personligen måste jag tacka min man som är IT-lärare – själv skulle jag inte ha klarat all programmering. För studerandena syns inte det tekniska arbetet som ligger bakom tentan. För dem gäller det bara att fylla i luckorna eller välja det rätta alternativet bland a, b och c.

MENINGEN MED FEEDBACK

Som sagt, känner jag mig väldigt osäker inför det digitala. Det var därför jag valde att låta två andra lektorer ta del av kursens innehåll innan jag höll kursen på riktigt. Innehållet fick positiv feedback av lektorn Liisa Halkosaari, som är projektchef för Livs 2, och av timläraren/tolken Ellen Hoang.

Den 9 november presenterade jag också kursen också på ett språklärarseminarium i Åbo. Seminariet behandlade digital språkundervisning och hette Eloa ja iloa kielten verkko-opetukseen (alltså ungefär Liv och glädje till språkundervisningen på nätet). Seminariet organiserades av Åbo yrkeshögskola i samarbete med Turun kesäyliopisto och Undervisningsministeriet. För ett par år sedan deltog jag i en Eloa ja iloa-nätpedagogikkurs. Kursens omfattning var 5 sp och själv anser jag att kursen hjälpte mig att inta en positivare attityd till nätundervisningen. Deltagarna i språklärarseminariet verkade uppskatta mina lösningar och gav positiv feedback om kursinnehållet. Jag fick dock inte så många tips för att utveckla, varken kursen eller mina metoder, som jag hade hoppats på.

Genom feedback har jag lyckats minska känslan av osäkerhet. På varje webinarium har jag också frågat studerandena om vilka uppgifter de har ansett som nyttiga och om det har varit någonting som de vill ge konstruktiv feedback för. Den första och andra uppgiften fick positiv feedback av studerandena; uppgift tre och fyra har de ännu inte lämnat in. Uppgift fem (bokstudierna) innehåller fyra små delförhör. Det första delförhöret var ingen succé och studerandena upplevde förhöret med traditionella lucktest och flervalsfrågor som frustrerande. Därför bestämde vi tillsammans att det andra delförhöret skulle utföras på ett helt annat sätt: studerandena samlar ord från boken och de FPA-relaterade texterna och sedan spelar de med finsk-svenska ordpar med hjälp av applikationen Quizzlet.

ETT MOTBJUDANDE UPPDRAG BLEV ETT SKÖTEBARN

Då jag fick uppdraget att hålla denna kurs, kändes det aningen motbjudande. Men min förman, som också arbetat som tecken-språkstolk, kände mig uppenbarligen bättre än jag själv. Kursen blev till sist mitt skötebarn. Här kunde jag utnyttja mina språk-, undervisnings- och tolkningskunskaper och samtidigt själv få mera erfarenhet av nätundervisning och uppdatera min kännedom om tolktjänsten i dag. Jag hoppas att jag genom detta blogginlägg har gett läsaren åtminstone några tips för nätbase-rade uppgifter och samtidigt uppmuntrat mina lärarkolleger att ”bli vänner med det digitala”. Ifall någon av mina kolleger eller studerande råkar läsa denna text, så ge gärna feedback!

P.s. Jag måste medge att jag fortfarande trivs bättre i ett riktigt klassrum med live-studerande, men så brukar det väl vara med gamla vänner: dem trivs man helt enkelt bäst med. Men nya vänner kan med tiden bli gamla vänner, eller hur?

Liisa Halkosaari & Maria Andersson-Koski

Julkaistu osoitteessa livi.humak.fi 18.12.2018

Tolkutbildning på finlandssvenskt teckenspråk – en återblick på det gångna halvåret

Tolkutbildningen på finlandssvenskt teckenspråk inleddes i juni och de senaste sex månaderna har varit både intensiva och lärorika. Studietakten har varit speciellt hård i och med att utbildningen fått projektfinansiering för enbart två år. På denna tid är avsikten att utbilda ett tillräckligt antal teckenspråkstolkare.

Bland studerandena finns både nybörjare och erfarna tolkar. Detta har gett upphov till väldigt varierande studiebehov men också bidragit till ett brett spektrum samlade kunskaper bland de studerande. Medan nybörjarna har svettats med att lära sig finlandssvenskt teckenspråk, har erfarna tolkar gått igenom läroplaner för att hitta kurser som bäst kompletterar deras kunskaper. Studerande som inlett studierna på finska har i sin tur slitit med att pussla ihop de olika programmets kurser och examensfordringar.

ETT TRETTIOTAL IVRIGA STUDENTER!

Över allas förväntan var det knappa 30 studerande som inledde tolkutbildningen i juni. Gruppen samlas omkring två dagar varje månad för att delta i närundervisning. Mellan träffarna finns det flera uppgifter att jobba med, exempelvis att reflektera över språkliga attityder, analysera översättningar, göra teckenspråkiga videoinspelningar och bekanta sig med den finlandssvenska döv världen.

Studierna är således krävande men uppenbart också givande. Enligt kursdeltagare Lena Wenman har utbildningen hittills väckt mycket tankar om språk, identitet och dövas historia. Något hon reflekterat över är hur attityden till teckenspråk har förändrats i en allt positivare riktning under de senaste åren.

Tidigare undvek många att använda teckenspråk ute på gatan men numera förekommer sådant alltmer sällan. Vi vet att vi har rätt till vårt språk och vi märker att också andra vill lära sig det, berättar Wenman.

Lena Wenman berättar om sina tankar om studierna, augusti 2018:

<https://www.youtube.com/watch?v=FT4uhNpalrM>

SPRÅKMEDVETENHET, SPRÅKFORSKNING OCH TOLKNING

Efter en inledande träff i juni samlades tolkutbildningens studerande i augusti för att bland annat instrueras i att använda studieplattformen Moodle men också ta del av kunskapsstoff. För undervisningen stod bland annat Håkan Westerholm och Maria Andersson-Koski. Westerholm gav en inblick i finlandss-

En del av Livs 2 -projektets studerande och anställda i augusti 2018.

svenska teckenspråkigas historia och Andersson-Koski föreläste om språkmedvetenhet och hur vår språk- och kulturtillhörighet styr vår tolkning av omvärlden.

I september låg undervisningsfokuset på språkvetenskap och tolkning. Livs studenter fick öva sig i att använda språkverktyget ELAN, Erja Tenhonen-Lightfoot föreläste om tolkning som begrepp och vetenskap och Maria Andersson-Koski presenterade grundläggande begrepp inom språkvetenskap.

Utöver detta fick Livs besök av Janne Kankkonen som berättade om översättningsarbetet. Septemberträffen sammanföll med Dövas dag i Sverige (22.9) och många finlandssvenska döva bosatta i Sverige kom på Helsingforsbesök med färja. För att göra det möjligt för Livs studerande att träffa besökarna på stan hade vi undervisningen på Richardsgatans bibliotek.

I oktober gästades tolkutbildningen av Gun-Viol Vik från yrkeshögskolan Diakonia (Diak). Vik berättade om tolknings- och översättningstrategier och föreläsningen ledde till en diskussion om bland annat i vilken mån tolken eller översättaren har rätt att förändra källtexten. Det vill säga ifall det finns en risk för att tolken eller översättaren "putsar upp" källtexten på ett sätt som inte ger mottagaren möjlighet att reflektera över kulturella skillnader. Som ett exempel på detta diskuterade vi att döva barn och unga som ser på tv-program med undertexter lätt kan få den felaktiga uppfattningen om att talade språk alltid är välformulerade, flytande och felfria. Tvekljud, stammande och omformuleringar syns ju helt enkelt inte i undertexterna.

I oktober fick Livs också besök av Satu Siltaloppi som föreläste om språkforskning och gjorde en fördjupning i fonologi. I november fick vi fortsätta fördjupa oss i respektive teman tillsammans med Vik och Siltaloppi. Därtill omfattade novemberträffen praktiska tolkningsövningar tillsammans Janne Kankkonen och Alf Ekström.

I december träffades Livskursisterna på förmiddagen för att reflektera över språkmedvetenhet och svenska som arbetspråk under ledning av Maria Andersson-Koski. Morgonpasset fylldes av bland annat bildbeskrivningsuppgifter, diskussion och reflektion kring språkligt kamratstöd tolkar emellan. Dagen fortsatte med ytterligare diskussioner under ledning av Ellen Hoang och Tomas Uusimäki. På lördagen fick terminen en festlig avslutning i och med att ett flertal Livskursister deltog i en Tallinnkryssning som Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. arrangerade.

Eva Mäkinen, Jenny Derghokasian, Liisa Halkosaari

Julkaistu osoitteessa livi.humak.fi 18.12.2018

Finlandssvenska – Nordens Lingua Franca

En grupp studerande från Humak besökte Oslo för att fokusera på nordiskt samarbete och få en djupare inblick i nordiska språk. Med på resan var fem studerande och en lärare från tolkutbildningen.

Studieresan ordnades i samarbete med Kulturfonden för Finland och Norge samt Svenska Folkskolans Vänner. Under en fem dagar lång kurs fick vi delta på flera olika föreläsningar med fokus på språk och kultur. En del av föreläsningarna hölls på samma plats där vi bodde under veckan: i kulturcentret Voksenåsen som ligger nära Holmenkollen och har en otroligt fin utsikt.

Tolkstuderandena med på resan: Hannaliisa Huhtinen (längst fram), Kiia Oura, Ursula Almén, Eva Mäkinen och Jenny Derghokasian.

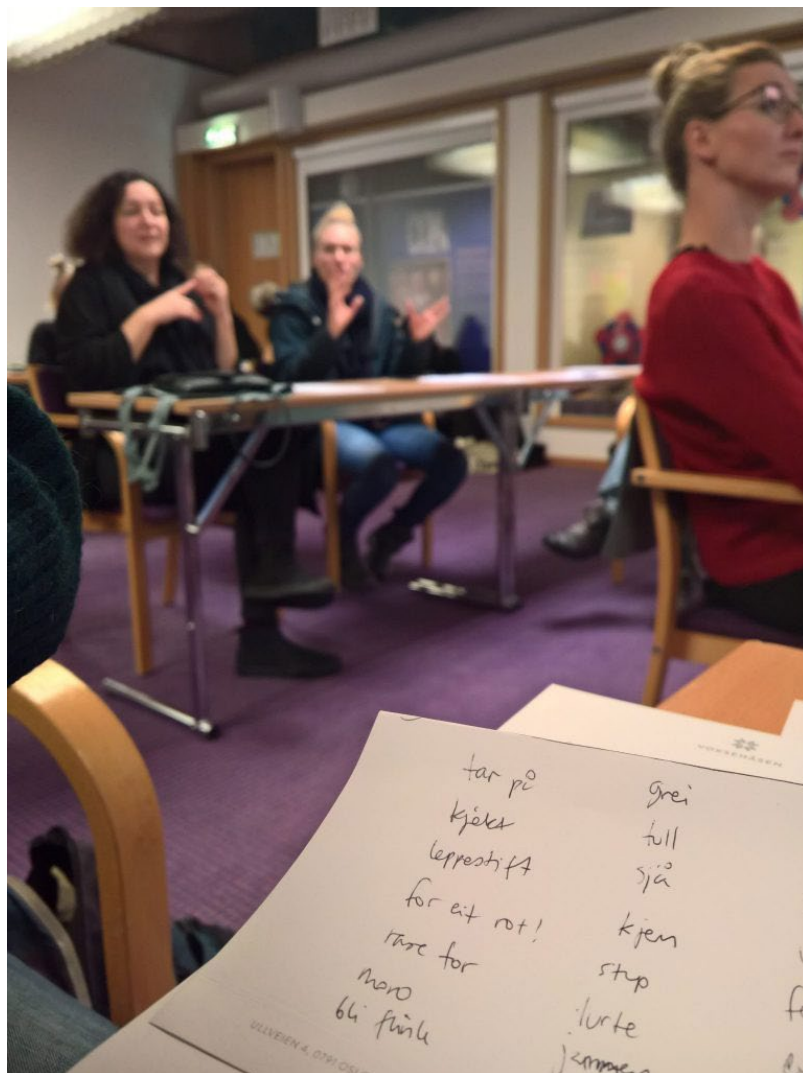
Från Humak reste en grupp av kulturproducent-, samhällspedagog- och tolkstuderande med tre lärare. Resans målsättning var att lära sig svenska, men vi lärde oss allt möjligt annat också!

NYA TANKAR OM GAMLA SPRÅK

Speciellt föreläsningen av Arne Torp (professor emeritus i nordisk språkvetenskap) gav mycket att tänka på. Han föreläste bland annat om språkhistoria, hur olika språk i Norden har påverkats under tidernas lopp och varför vi pratar som vi gör i Norden.

Utsikten från Voksenåsen mot Oslo

Vi lärde oss en del norska och mycket om norsk kultur.

Det kändes meningsfullt att få ta del av Nordens språkhistoria och föreläsningen fick oss att förstå hur viktig roll utbildningen Livs 2 spelar för det nordiska samarbetets utveckling.

I Finland är båda nationalspråken närvarande i skolan under vår uppväxt. I och med det har vi ett unikt utgångsläge med vår inblick i båda språkfamiljerna, den germanska och den finsk-ugriska. I nordiska sammanhang behövs vår kunskap, en positiv attityd och anpassningsförmåga gentemot flerspråkighet för att kommunikationen på våra nordiska språk ska fungera.

NORSKA ÄR DANSKA, TALAD PÅ SVENSKA

Arne Torp är väldigt skicklig på att använda olika språk. Han gav oss exempel på hur rikssvenska, finlandssvenska, norska och danska skiljer sig fonetiskt genom att läsa samma text högt på olika språk/dialekt. Det var en upplevelse som är svår att beskriva, på vilket sätt skillnaden uppenbarades för oss som satt i publiken. Torp talar till och med en form av fornnordiska, som har varit en grund för den nuvarande språkuppställningen i Norden. Mera information samt exempel på språken hittar du på Arne Torps sida vid Universitetet i Oslo.

Trots att de skrivna språken är mycket eller nästan identiska i de nordiska språken, så kan det vara svårt att förstå varandra på grund av uttalet.

Enligt Arne Torp är finlandssvenskan Nordens lingua franca, speciellt uttalet är ofta lätt för andra nordbor att förstå. För oss som studerar finlandssvenskt teckenspråk var den här tanken intressant. Då undrar man bara...hur placerar sig det finlands-svenska teckenspråket i den nordiska språkfamiljen?

VISN – VISUAL SIGN NEWS

Visual Sign News on Googlen rahoittama digitaalisen journalismin kehittämishanke (2016-2019). Visn uutishankkeessa kehitetään uudenlaista visuaalista uutispalvelua niille Euroopan kuuroille, joilta puuttuu väylä tiedon hankintaan ja perinteiset uutiskanavat ei tavoita heitä. Itä – ja Etelä Euroopassa vähintään 90 % kuuroista – jopa käytyään koulua 6-8 vuotta – ovat edelleen lähes tai kokonaan vailla lukutaitoa. Uutisten sisältöä ja merkityksiä välitetään katsojille useilla visuaalisen viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoilla.

Multimodaalisissa uutisissa yhdistyvät selkeä visuaalinen viittominen, kommunikatiiviset kuvat, valokuvat ja hyvin lyhyet tekstit.

Visual Sign News blogit ovat viitottu kansainvälisellä viittomisella.

Uutisia pääset seuraamaan osoitteessa visn.news tai www.facebook.com/visualsignnews

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 03.04.2018

Developing easy access news

Visual Sign News is an innovative project in which Humak and its partners are developing news by multimodal with visual signing, iconic and visual gestures. In this video we discuss about the news criteria in Visual Sign News. Video is produced in International Sign.

Speciellt föreläsningen av Arne Torp (professor emeritus i nordisk språkvetenskap) gav mycket att tänka på. Han föreläste bland annat om språkhistoria, hur olika språk i Norden har påverkats under tidernas lopp och varför vi pratar som vi gör i Norden.

<https://www.youtube.com/watch?v=MCU6aOopMdl>

Mikko Äärynen

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 12.09.2018

VISN – Visual Sign News

https://www.youtube.com/watch?v=3h1eaYT_pLs

Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 12.09.2018

The goals of visn project. Milestone 1 and how did we get there

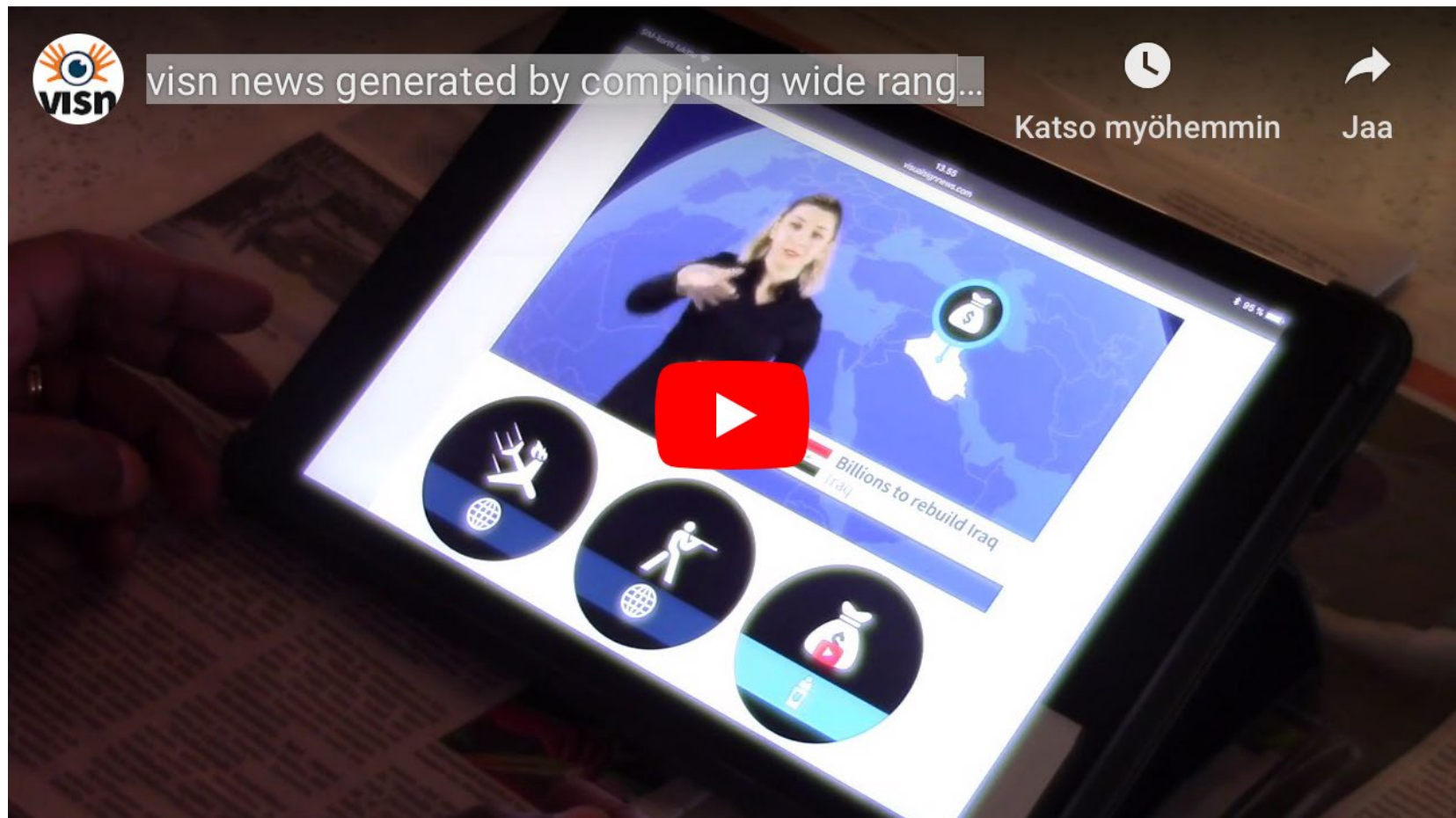

<https://www.youtube.com/watch?v=xMCA-2ThTDE>

Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 12.09.2018

Visn news generated by combining wide range of expertise

<https://www.youtube.com/watch?v=RNoHZrLYG7M>

Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen & Tarja Sandholm

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 12.09.2018

Feedback from the users is important

<https://www.youtube.com/watch?v=SZXZudo5QOY>

Mikko Äärynen, Suvi Pylvänen, Tarja Sandholm & Markus Aro

Julkaistu osoitteessa visn.humak.fi 12.09.2018

Between International Sign and Visual Sign

https://www.youtube.com/watch?v=QR_PiiwrcCM

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU